

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra obchodu a cestovního ruchu

Studijní program: 6208 N Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodní podnikání

**Biopotraviny: výrobní a odbytový potenciál horských a
podhorských oblastí (Jihočeský kraj)**

Vedoucí diplomové práce

Ing. Hana Doležalová

Autor

Bc. Alena Horská

2011

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Biopotraviny: výrobní a odbytový potenciál horských a podhorských oblastí (Jihočeský kraj) vypracovala samostatně s využitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 13.4.2011

.....

podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí práce Ing. Haně Doležalové, stejně jako ostatním v této práci zmíněným.

Obsah

1 Úvod	8
2 Literární přehled	10
2.1 Vznik ekologického zemědělství	10
2.2 Vývoj ekologického zemědělství v ČR	11
2.3 Vývoj ekologického zemědělství v EU a ve světě	21
2.4 Legislativa	25
2.4.1 Vývoj legislativy	25
2.4.2 Aktuální stav	27
2.5 Vymezení základních pojmů z oblasti ekologického zemědělství	28
2.6 Cíle ekologického zemědělství	31
2.7 Zásady ekologického zemědělství	32
2.7.1 Zásady rostlinné produkce	32
2.7.2 Zásady chovu zvířat	34
2.8 Kontrolní organizace a označování biopotravin	36
2.8.1 Kontrolní organizace	36
2.8.2 Označování biopotravin	40

2.9 Horské a podhorské oblasti	43
2.9.1 Problematika marginálních oblastí.....	43
2.9.2 Vymezení marginálních oblastí	44
2.9.3 Kategorizace horských a podhorských oblastí	45
2.9.4 Ekologické zemědělství v méně příznivých oblastech	46
2.9.5 Podpora hospodaření v marginálních oblastech	47
2.10 Ekoagroturistika	48
2.10.1 Vymezení pojmu	48
2.10.2 ECEAT	49
3 Cíle práce a metodika	51
3.1 Cíle.....	51
3.2 Metodika	52
3.3 Postup řešení	52
3.4 Zdroje informací	53
4 Praktická část	54
4.1 Charakteristika ekologického zemědělství Jihočeského kraje (2008)	54
4.2 Charakteristika ekologického zemědělství horských a podhorských oblastí Jihočeského kraje (2008).....	57
4.2.1 Ekologické farmy	57
4.2.2 Zemědělská půda v ekologickém zemědělství podle režimu hospodaření	58

4.3 Analýza rostlinné produkce ekologického zemědělství v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje (2008)	63
4.3.1 Rostlinná produkce dle režimu hospodaření	73
4.4 Analýza živočišné produkce v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje	90
4.5 Shrnutí	93
4.6 Zpracovatelský potenciál produkce ekofarem horských a podhorských oblastí v Jihočeském kraji	94
4.6.1 Rostlinná produkce	94
4.6.2 Živočišná produkce	95
4.7 Odbytový potenciál produkce ekofarem horských a podhorských oblastí v Jihočeském kraji	96
4.7.1 Rostlinná produkce	96
4.7.2 Živočišná produkce	97
4.8 Ekoagroturistika ve zkoumaném území	99
4.9 Návrhy na opatření	105
4.9.1 Zvýšení odbytu vybraných biokomodit produkovaných ve zkoumaném území	105
4.9.2 Podpora ekoagroturistiky ve zkoumaném území	112
5 Závěr	118
6 Summary	120
7 Seznam použité literatury	121
8 Seznam příloh	127

1 Úvod

Ekologické zemědělství a s ním spojené označení „bio“ je možné vnímat jako jeden z moderních trendů současnosti. Především se ale jedná o systém, který svými přístupy a pravidly přispívá k udržitelnosti stavu životního prostředí. Zakládá se na ekologických procesech, biodiverzitě a cyklech, přizpůsobených místním podmínkám. Díky snaze o minimální dopady působení člověka na přírodu, dodržování přísných chovatelských, pěstitelských a zpracovatelských postupů se tak ke spotřebitelům dostává hodnotnější, kvalitnější a autentičtější produkt.

Trh s bioprodukty nabízí široký sortiment biopotravin, od masa, ovoce, zeleniny a mléčných produktů, až po pečivo, kávu, čaj, sladkosti, sušené plody, pivo a víno včetně produktů vyráběných z méně známých surovin. Stejně tak distribuční cesty na tomto segmentu trhu jsou poměrně různorodé. Pro ekologické farmy je typické využití „prodeje ze dvora“, objednání biopotravin je možné i přes internet, (např. formou tzv. biobedýnek), dále na místních a specializovaných biotrzcích. Rozšířený je prodej v obchodních řetězcích, kde lze nalézt zřetelně označená oddělení, vyhrazená přímo pro bioprodukty. Běžnou součástí sortimentu obchodních řetězců se staly i bio privátní značky - např. Tesco Organic, Billa - Naše Bio, dm drogerie- Alnatura a další. Jejich výhodou je, že cena biopotravin v privátních značkách je mnohem blíže cenám ekvivalentních konvenčních potravin a tím atraktivnější pro spotřebitele. V obchodních řetězcích je prodáno 80 % biopotravin, ovšem pouze polovina pochází z české produkce. Zájem o bioprodukty ze strany super- a hypermarketů je trvalý a vzniká tak potenciál pro české výrobce. Bioprodukty se také stále více objevují v restauračních zařízeních a pomalu pronikají i do školních jídelen. Dodavatelský řetězec je v případě biopotravin charakteristický také upřednostňováním dopravy s kratší přepravní vzdáleností na trh, což koresponduje s ekologickými zásadami, ovšem na druhé straně díky této skutečnosti vznikají oblasti, kde je převis poptávky nad nabídkou ještě více patrný.

Ačkoli je ekologické zemědělství praktikováno ve většině zemí světa, spotřeba bioproduktů je stále koncentrována spíše do zemí Evropy a Severní Ameriky. Ovšem i zde je jejich nabídka stále nedostačující. V České republice stoupla nabídka biopotravin (ve velkoobchodech) meziročně téměř o polovinu a tržby dosáhly hodnoty 1,8 mld korun. Za rok 2009 byl zaznamenán 49 % nárůst počtu ekofare, výměra ekologicky obhospodařované půdy stoupla o 19 % a počet registrovaných výrobců biopotravin se zvýšil o 22 %. Uvedené údaje jsou odpovědí na dlouhodobý růst poptávky na trhu s bioprodukty. Tento trend poskytuje finanční jistotu nejen ekologickým zemědělcům, zpracovatelům, distributorům a maloobchodníkům, ale ekonomická prosperita ekologického zemědělství přináší pozitivní vývoj pro oblast venkova obecně.

Statistiky ukazují, že obliba biopotravin v uplynulých letech trvale rostla o desítky procent, poprvé loni se v důsledku globální hospodářské krize tento trend zastavil. Na trhu s potravinami a nápoji ovšem zaujímají biopotraviny pouze 3-5 %, potenciál růstu tohoto podílu je tedy velký. Paradoxně tomu přispívá i globální krize, díky které spotřebitelé od výrobku požadují vyšší hodnotu, kterou jim může nabídnout právě biopotravina.

Tato diplomová práce se soustředí na ekologické zemědělství v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje. Nejen v jihočeském regionu je pro tento typ oblastí typická dominující živočišná produkce (zejm. chov skotu) a s tím související struktura zemědělské půdy, kde převažuje podíl trvalých travních porostů. Uvedená skutečnost je ovšem považována za jednu z překážek rozvoje ekologického zemědělství, nejen v horských a podhorských oblastech. Malá rozmanitost produkce ekofare vytváří nedostatky v nabídce biopotravin - např. se jedná o maso, mléčné produkty, zeleninu, okopaniny a luskoviny. Dalšími problematickými aspekty jsou zpracovatelské kapacity, distribuční síť, marketing biopotravin a přístup k finančním zdrojům. Tato práce si vytyčila za cíl navrhnout některá opatření vedoucí ke zlepšení situace v oblasti.

Práce je zpracována v rámci výzkumného záměru Zemědělské fakulty MSM 6007665806, zaměřeného na podporu rozvoje horských a podhorských oblastí Jihočeského kraje.

2 Literární přehled

2.1 Vznik ekologického zemědělství

Hlavní motivací vzniku ekologického zemědělství a zároveň i jeho metod byla zejména negativa tehdejšího zprůmyslněného zemědělství, které začalo poškozovat přírodu, špatně zacházelo s chovanými zvířaty, snižovalo kvalitu potravin, ohrožovalo sociální jistoty zemědělců a zdraví populace.

Dalším příčinou byly nové možnosti vědy a techniky, které způsobily pokrok v zemědělství. Produktivita zemědělství se zvyšovala a jeho samozásobitelská role se změnila v roli dodavatele potravin pro lidi žijící ve městech.

Tyto aspekty byly ovšem pouhým pokračováním a prohloubením dříve vzniklých problémů, které se začaly objevovat již po první světové válce - vinou užívání těžkých strojů a minerálních hnojiv bylo pozorováno snížení kvality půdy (utužení a eroze), projevil se problémy s plodností hospodářských zvířat nebo s klíčivostí osiv.

Industrializace zemědělství se však intenzivně projevila až v padesátých a šedesátých letech minulého století. Důvodem této tzv. Zelené revoluce (u nás spíše „Socializace zemědělství“) byl nedostatek potravin ve válce a po ní a politické snahy o potravinovou soběstačnost států. Intenzifikace zemědělství se projevila především ve vzniku velkovýrobních systémů a u nás například likvidací rodinných farem.

Výše uvedené skutečnosti motivovaly vznik alternativy ke konvenčnímu hospodaření - ekologického zemědělství. Jeho průkopníci z principu předběžné opatrnosti začali vědomě hospodařit jinak, například odmítli využívání geneticky modifikovaných organismů a za podpory některých vědeckých pracovníků a hrstky spotřebitelů dokázali, že tyto nové postupy hospodaření jsou životaschopné. Položili tak základy šetrného zemědělství, které se v průběhu let vyvinulo až do dnešní, státem podporované podoby ekologického zemědělství. (Šarapatka, Urban, 2003)

2.2 Vývoj ekologického zemědělství v ČR

Ekologické zemědělství se v České republice rozvíjí od roku 1990. Rychlý rozvoj a růst počtu ekologických farem byl způsoben především obnovením státní finanční podpory. Koncem roku 1990 byly uvolněny první finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků. Již v následujícím roce jich bylo evidováno 132 (v r. 1990 pouze 3). Dotace pokračovaly až do roku 1992 a byly hlavním důvodem nárůstu ploch až na cca 15 000 ha.

V letech 1993–1997 státní podpora pro ekologické zemědělství nebyla poskytována, byla obnovena v roce 1998 a stala se hlavní příčinou dynamického nárůstu počtu ekologicky hospodařících farem. Pokud bychom porovnali výši poskytnutých prostředků v období let 1998–2003, bylo v roce 1998 vyplaceno na ekologické zemědělství cca 48 mil. Kč, v roce 2002 to bylo už více než 210 mil. Kč. Za rok 2003 se vyplatilo ekologickým zemědělcům více než 230 mil. Kč.

V porovnání se zmíněným přelomovým rokem 1990, kdy podle zásad ekologického zemědělství v ČR hospodařily pouze tři farmy (v Bílých Karpatech a Jeseníkách), došlo do konce roku 2003 k výraznému nárůstu počtu ekofarem na 810 podniků, které hospodařily na výměře 254 995 ha, což představovalo 5,97 % z celkové výměry zemědělského půdního fondu ČR a převyšovalo průměr zemí EU, který byl přibližně 4 %.

K 1. 1. 2004 v České republice působil 810 ekologických zemědělců, kteří celkem obhospodařovali 254 995 ha zemědělské půdy. Tato výměra představovala 6 % z celkové výměry zemědělského půdního fondu ČR. Ve struktuře půdního fondu EZ vykazovaly největší podíl trvalé travní porosty – 90,86 %, orná půda činila 7,70 %, trvalé kultury 0,36 % a ostatní plochy 1,08 % celkové výměry. Ze zaregistrovaných pozemků bylo 59 779 ha půdy v přechodném období. V ČR bylo k 1. 1. 2004 ohlášeno celkem 96 výrobců biopotravin a 189 osob uvádějících biopotravinu a bioprodukty do oběhu. V ČR byly dále registrovány dva svazy ekologických zemědělců (Libera, PRO-BIO).

Sortiment biopotravin zahrnoval především rostlinné produkty (výrobky ze špaldy, pohanky, pečivo, těstoviny, sušené i čerstvé ovoce, zeleninu, čaje a koření, víno), mléčné výrobky (jogurty, sýry, tvarohy, mléko) a masné výrobky (hovězí, vepřové, jehněčí). Biopotraviny byly prodávány jak v síti supermarketů, tak v maloprodejnách – celkem asi na 300 prodejních místech v celé ČR. Sortiment 50 bio-prodejen registrovaných ve svazu ekologických zemědělců PRO-BIO je již nyní tvořen z 10 až 40 % biopotravinami. (Akční plán ČR, 2004)

V průběhu roku 2005 došlo poprvé v historii českého ekologického zemědělství k poklesu výměry zemědělské půdy. K 31. 12. 2005 v České republice hospodařilo 829 ekologických farem na výměře 254 982 ha, což činilo 5,98 % výměry zemědělského půdního fondu. Tyto údaje představovaly celkově úbytek 8 317 ha obdělávané plochy a sedmi ekofarem (47 subjektů ze systému EZ vystoupilo, dalším osmi ekofarmám byla zrušena registrace rozhodnutím MZe ČR). V průběhu roku 2005 se ale přihlásilo 48 nových podniků, 20 provozoven výrobců biopotravin a 107 osob uvádějících bioprodukty a biopotraviny do oběhu. Přestože dále MZe zrušilo 11 provozoven výrobců a 5 provozoven distributorů, EZ v ČR za rok 2005 zaznamenalo meziroční nárůst osob uvádějící bioprodukty a biopotraviny do oběhu o 52 %, který byl velmi pozitivním znakem pro vývoj českého trhu s bioprodukty. Tento vývoj byl doložen zvýšením obratu o 30 % a dosažením hodnoty 350 milionů korun. Hlavním důvodem byla kromě zmíněného nárůstu nabídky i rostoucí poptávka ze strany českých spotřebitelů, stále však z většiny uspokojovaná dovozy biopotravin ze zahraničí. (Ekologické zemědělství v České republice, 2006)

V roce 2006 došlo znovu ke zvýšení počtu ekologických farem, a tím i výměry ekologicky obhospodařované půdy, její podíl z celkové výměry zemědělského půdního fondu k 31. 12. 2006 dosáhl 6,61 %. V České republice k tomuto termínu hospodařilo 963 ekologických podniků. Tento trend byl způsoben zejména schválením Programu rozvoje venkova (PRV) v roce 2006, který nahradil od roku 2007 systém státní podpory v rámci HRDP. Pozitivní trend vedoucí k produkci biopotravin bylo možné zaznamenat i ve vývoji struktury půdního fondu v EZ. Dominující hospodaření na TTP v horských a podhorských oblastech se zaměřením na údržbu krajiny a chov masného skotu bylo

stále hlavní charakteristikou EZ v České republice. V roce 2006 byla výměra TTP přibližně na úrovni roku 2003, naopak se zvýšila výměra orné půdy (za rok 2006 o 2 713 ha na celkových 23 479 ha) a také výměra trvalých kultur. (Ekologické zemědělství v České republice, 2007)

Ekologické zemědělství se nadále rozvíjelo i v roce 2007, kdy dosáhl podíl ekologicky obhospodařované plochy na celkové výměře zemědělské půdy 7,2 %. Největší nárůst byl patrný u vinic (z celkových 1 721 ha trvalých kultur činily vinice 215 ha oproti 18,9 ha v roce 2006). Počet ekologických zemědělců se v porovnání s rokem 2006 zvýšil téměř o 350 farem, takže k 31. 12. 2007 bylo v ČR registrováno 1 249 ekologických farem a 223 výrobců biopotravin. Za razantním zvýšením zájmu o ekologické zemědělství stála zejména zvýhodněná bonifikace ekozemědělců a výrobců biopotravin v novém Programu rozvoje venkova (PRV, 2007 - 2013). V oblasti marketingu a obecné propagace biopotravin sehrály v roce 2007 zásadní roli masivní spotřebitelské kampaně maloobchodních řetězců propagující své privátní značky biopotravin. Dále byl také zaznamenán zájem ze strany zahraničních odběratelů. Jako jeden z programů udržitelné spotřeby a výroby byl připraven a 10. 5. 2007 Radou vlády pro udržitelný rozvoj také schválen program udržitelné spotřeby a výroby „Ekologické zemědělství a biopotraviny“. V tomto období také mimo jiné extrémně stoupl počet vinařů, kteří vstoupili do systému EZ, ke 31. 10. 2007 bylo zaregistrováno 215 ha vinic. Důvodem zvýšeného zájmu vinařů je zejména nenasycený trh s biovíny v Evropě, motivací byla i navýšená dotace na ekologické vinohradnictví v PRV. (Ekologické zemědělství v České republice, 2007)

Ekologické zemědělství v České republice v první polovině roku 2008 navázalo na výrazný rozvoj v roce 2007. Podíl ekologicky obhospodařované plochy na celkové výměře zemědělské půdy ČR činil k 30. 12. 2008 celkem 9,38 %, což opět znamenalo podstatný nárůst. Výměra ekologické půdy rostla i u jednotlivých ploch, pouze u ostatních ploch (zemědělsky nevyužívané plochy, krajinné prvky) došlo ke snížení výměry o 1 468 ha. Výměra travních porostů dosáhla téměř 257 tisíc ha. Významný přírůstek zaznamenala plocha orné půdy, která dosáhla celkové výměry 33 805 ha. Rostla také výměra trvalých kultur (sady) o 956 ha, a také vinic (o 162 ha). Počet

ekologických zemědělců vzrostl v prvním pololetí roku 2008 o 448, tudíž k 30. 6. 2008 v ČR ekologicky hospodařilo celkem 1 766 farem. Počet výrobců biopotravin vzrostl o 122 podniků na 375. (Ekologické zemědělství v České republice, 2008)

Jak uvádí internetový portál Ministerstva zemědělství, podle aktuálních statistických údajů lze konstatovat rapidní nárůst počtu ekologických zemědělců i za rok 2009. K 31. 12. 2009 jich hospodařilo již 2 689 a to na výměře téměř 400 000 ha, což představuje podíl 9,38 % z celkové výměry zemědělské půdy. Stabilně se zvyšuje výměra orné půdy, zvyšuje se výměra vinic a sadů, do režimu ekologického zemědělství se dostaly první chmelnice. Následující tabulky a graf odráží tento stav.

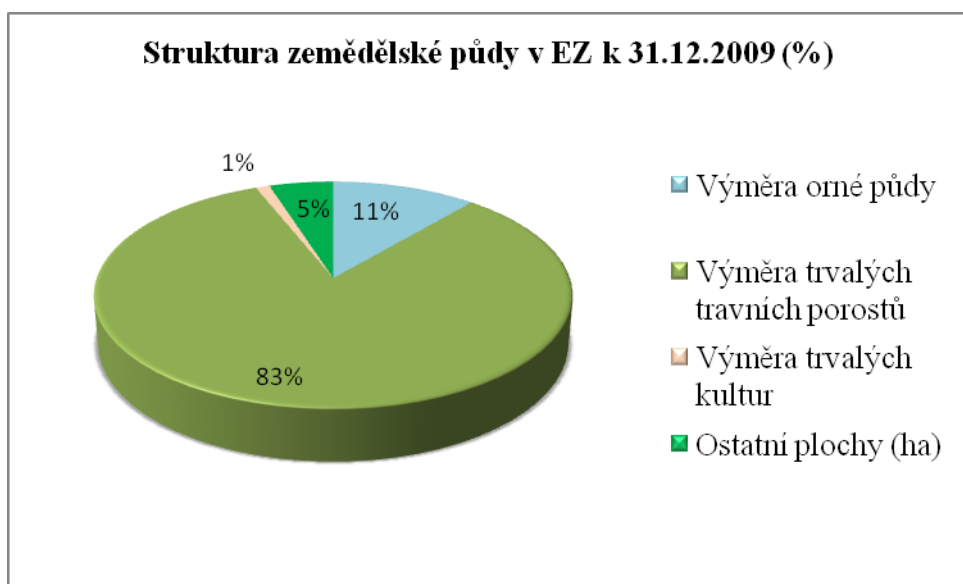
Tabulka 1: Srovnání základních statistických ukazatelů EZ

	31.12.2008	31.12.2009	Nárůst za rok 2009 (ha)	Nárůst za rok 2009 (%)
Počet výrobců biopotravin	410	501	91	22
Počet ekofarem	1 802	2 689	887	49
Výměra zemědělské půdy v EZ (ha)	338 722	398 407	59 685	18
Podíl EZ na celkové výměře zemědělské půdy (%)	7,97	9,38	1,41	---
Výměra orné půdy (ha)	34 990	44 906	9 916	28
Výměra trvalých travních porostů (ha)	278 913	329 232	50 319	18
Výměra trvalých kultur (sady) (ha)	2 777	3 678	901	32

	31.12.2008	31.12.2009	Nárůst za rok 2009 (ha)	Nárůst za rok 2009 (%)
Výměra trvalých kultur (vinice) (ha)	408	645	237	58
Výměra trvalých kultur (chmelnice) (ha)	0	8	8	---
Ostatní plochy (ha)	21 634	19 890	-1 744	-8

Zdroj: MZe, internetový portál

Graf 1: Struktura zemědělské půdy v EZ k 31.12.2009

Zdroj: MZe, internetový portál

Vývoj EZ v ČR v jednotlivých letech 1990-2009 znázorňuje následující tabulka.

Tabulka 2: Vývoj výměry zemědělské půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství ČR

Rok	Počet ekofarem celkem	Výměra zemědělské půdy v EZ (ha)	Podíl ze zem. půdního fondu (%)
1990	3	480	-
1991	132	17 507	0,41
1992	135	15 371	0,36
1993	141	15 667	0,37
1994	187	15 818	0,37
1995	181	14 982	0,35
1996	182	17 022	0,40
1997	211	20 239	0,47
1998	348	71 621	1,67
1999	473	110 756	2,58
2000	563	165 699	3,86
2001	654	217 869	5,09
2002	721	235 136	5,50
2003	810	254 995	5,97
2004	836	263 299	6,16
2005	829	254 982	5,98
2006	963	281 535	6,61
2007	1316	312 890	7,35
2008	1802	338 722	7,97
2009	2689	398 407	9,38

Zdroj: MZe, internetový portál

Jak vyplývá z těchto údajů zveřejněných k 23. 2. 2010, například počet ekofarem se zvýšil za rok 2009 o 50 %, počet výrobců biopotravin již přesáhl 500 provozoven. Hlavním důvodem nárůstu je stabilní státní podpora v této oblasti. Ekozemědělci jsou v současnosti podporováni prostřednictvím Programu rozvoje venkova 2007 - 2013, a to formou dotací na plochu v rámci agroenvironmentálních opatření (Osa II) i formou bodového zvýhodnění při hodnocení investičních projektů v některých opatřeních Osy I a III (například Podpora mladých zemědělců, Modernizace zemědělských podniků). Bodové zvýhodnění platí i pro výrobce biopotravin (včetně faremních zpracovatelů)

v potravinářském opatření Osy I (Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům). (Ekologické zemědělství, 2010) Vyplacené finanční prostředky v rámci agroenvironmentálního opatření „Ekologické zemědělství“ - dotace na plochu zařazenou do ekologického zemědělství nebo přechodného období v letech 1998 - 2009 znázorňuje Tabulka 6.

Tabulka 3: **Dotace v ekologickém zemědělství**

Rok	Vyplacené finanční prostředky
1998	48 091 000
1999	84 168 000
2000	89 101 971
2001	167 966 104
2002	210 861 131
2003	230 810 809
2004	292 200 000
2005	285 828 855
2006	304 995 064
2007	536 410 176
2008	687 594 517
2009	980 809 000

Zdroj: MZe

Výše dotace byla pro rok 2010 následující:

- a) 155 EUR/ha při hospodaření na orné půdě, s výjimkou pěstování zeleniny nebo speciálních bylin,
- b) 89 EUR/ha při hospodaření na travních porostech pro 100% ekologického zemědělce (bez souběhu s konvenčním zemědělstvím), 71 EUR/ha pro zemědělce se souběhem
- c) 849 EUR/ha, při obhospodařování vinic, ovocných sadů nebo chmelnic/ 510 EUR/ha při obhospodařování extenzivních ovocných sadů
- d) 564 EUR/ha při pěstování zeleniny nebo speciálních bylin na orné půdě

Od roku 2007 jsou ekologičtí zemědělci a výrobci biopotravin bodově zvýhodněni také v následujících pěti investičních opatření PRV, jde o Osy I a III:

- Modernizace zemědělských podniků
- Zahájení činnosti mladých zemědělců
- Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům
- Podpora cestovního ruchu
- Diverzifikace činností nezemědělské povahy

Zdroj: www.mze.cz

Podle posledních zveřejněných údajů Ministerstva zemědělství (ke statistice roku 2010), lze konstatovat pokračující trend v nárůstu počtu ekologicky hospodařících zemědělců. Data shromážděná k 31.12.2010 uvádějí nárůst v počtu ekofarem na celkových 3517 ekozemědělců, tedy o 828 oproti předchozímu roku, což představuje 31% změnu. Díky těmto nově hospodařícím subjektům vzrostla výměra zemědělské půdy v ekologickém zemědělství o 13 % (o 49795 ha), na téměř 450000 ha. Podíl ekologického zemědělství na celkové výměře zemědělské půdy tak vzrostl na 10,55 %, tedy o 1,17 %. Byla tedy splněna hlavní cíl Akčního plánu Ministerstva zemědělství ČR, který předpokládal 10%

poměr do roku 2010. Výměru a podíl jednotlivých struktur potom uvádí následující tabulky.

Tabulka 4: Srovnání základních statistických ukazatelů EZ

	31.12.2009	31.12.2010	Nárůst za 01' - 12' 2010	Nárůst za 01' - 12' 2010 (%)
Počet výrobců biopotravin	497	626	129	26
Počet ekofarem	2 689	3 517	828	31
Výměra zemědělské půdy v ekologickém zemědělství (ha)	398 407	448 202	49 795	13
Podíl ekologického zemědělství na celkové výměře zemědělské půdy (%)	9,38	10,55	1,17	-
Výměra orné půdy (ha)	44 906	54 937	10 031	22
Výměra trvalých travních porostů (ha)	329 232	369 272	40 040	12
Výměra trvalých kultur (sady) (ha)	3 678	5 128	1 450	39
Výměra trvalých kultur (vinice) (ha)	645	803	158	25
Výměra trvalých kultur (chmelnice) (ha)	8	8	0	0

	31.12.2009	31.12.2010	Nárůst za 01' - 12' 2010	Nárůst za 01' - 12' 2010 (%)
Ostatní plochy (ha)	19 890	18 054	- 1836	-9

Zdroj: MZe

Lze konstatovat zpomalující se trend růstu u výměry orné půdy, která dosáhla téměř 55000 ha (22% nárůst na 10030 ha, v předchozím období 28%), stejně jako trvalých travních porostů (12% nárůst, v předchozím období 18%). Stabilně rostoucí je výměra sadů (39% nárůst, v předchozím období 32%). Výrazně se také zvýšila výměra vinic v ekologickém zemědělství na současných 803 ha, výměra rybníků v ekologickém zemědělství dosáhla 54 ha. Setrvalý stav byl zjištěn i v případě chmelnic (8 ha). ovšem výměra ostatních ploch klesla z 19890 ha na 18054 ha, tedy o 9 %. Počet výrobců biopotravin se zvýšil, a to o 129, na celkových 626 producentů. Tyto tendence potom odráží i Tabulka 5, viz dále.

Tabulka 5: Podíl jednotlivých kultur na celkové výměře EZ (%)

Plochy	2008	2009	2010
Orná půda	10,3	11,38	12,27
TTP	82,42	82,63	82,38
Trvalé kultury	0,91	1,08	1,33
Ostatní plochy	6,37	4,91	4,02
Celkem	100	100	100

Zdroj: MZe

2.3 Vývoj ekologického zemědělství v EU a ve světě

Ve druhé polovině 80. let se zvláště v západní Evropě začalo zvyšovat všeobecné povědomí o problematice životního prostředí, rostl zájem o ekologický způsob života včetně změny potravních zvyklostí. Ačkoli mezi některými politiky v západní Evropě bylo a je diskutováno rozšíření ekologického zemědělství spíše jako jedna z variant útlumu potravinářské nadprodukce, stále více začínalo být zřejmé, že se jedná o počátky přechodu k postindustriální společnosti, nikoli pouze módní vlnu. Řada evropských vlád (Francie, Dánsko, Belgie, Rakousko) uzákonila ekologické zemědělství jako formu zemědělské produkce, ve většině zemí EU byl státem podporován kontrolní systém, částečně dotována i produkce. Ekologické zemědělství bylo začleněno v roce 1992 i do zákonodárství EHS a to směrnicí EHK, která byla vytvořena na základě definic IFOAM¹. Dala tak vzniknout základní evropské normě pro postupy EZ a hlavně určující závazné mechanismy pro kontrolu, certifikaci a označování. Přesto byl rozsah ekologického zemědělství velmi malý. První překročilo hranici 1 % Švýcarsko (rok 1985), v roce 1994 bylo ekologické zemědělství ve Švýcarsku a Rakousku rozšířeno na ploše 2 – 3 %, v SRN necelá 2 %. (Moudrý, 1996)

Podíl výměry EZ na celkové výměře zemědělské půdy se v následujících deseti letech rapidně zvýšil a to díky rychle rostoucímu počtu ekologických zemědělců. Plocha ekologicky obdělávané zemědělské půdy v Evropě se rozšířila ze 100 000 ha na 5,4 mil. ha. V roce 2002 tvořila 3,4 % z celkové výměry zemědělské půdy v Evropské unii. Tento nárůst byl způsoben především díky podpůrným programům EU (např. nařízení Rady EHS č. 2078/92 pro subvencování ekologického zemědělství) a stoupající poptávce spotřebitelů po biopotravínách. Mezi jednotlivými členskými státy EU byla však situace v ekologickém zemědělství velmi rozdílná. Nejsilnější byl sektor EZ v Rakousku, Dánsku, Finsku, Itálii a Švédsku, EZ se provozovalo na 6-8 % veškeré zemědělské půdy těchto zemí. Na druhé straně v Řecku a Portugalsku byl podíl ekologicky obdělávané půdy vcelku zanedbatelný. V nových členských státech EU

¹ IFOAM= International Federation of Organic Agriculture Movements
(Mezinárodní sdružení organických zemědělských hnutí)

pokročil rozvoj ekozemědělství nejdále v České republice, kde podíl ekologicky obdělávané půdy tvořil 5 % (vyšší než je průměr EU). (Ekologické zemědělství, 2004)

Na konci roku 2004 bylo v EU-25 zaregistrováno více než 5,7 mil. ha půdy, která je obdělávána podle zásad ekologického zemědělství, což představovalo 3,4 % celkové plochy zemědělské půdy. Na této půdě hospodařilo asi 145 095 zemědělských podniků (1,6 % všech zemědělských podniků)². Ve srovnání s rokem 2002 se zvýšila plocha ekologicky obhospodařované půdy v EU-25 o 2,4 %, ale počet registrovaných ekologických farem klesl o 9,3 %.

Ke zvýšení počtu farem a obhospodařovaných hektarů v EU-25 od roku 2002 do roku 2004 došlo hlavně na základě rozšíření EU o deset nových členských států. Ve „staré“ patnáctce členských států se rozsah půdy registrované v systému ekologického zemědělství zvýšil ve srovnání s předchozím rokem jen málo. Pokud jde o rozsah ekologického zemědělství, byly mezi členskými státy EU-25 patrné značné rozdíly. Největší počet farem a hektarů byl zaznamenán v Itálii, kde se nachází jedna pětina ekologicky obdělávané půdy a téměř jedna čtvrtina ekofarem z Evropské unie. Pokud jde o relativní význam ekologického zemědělství, vede jednoznačně Rakousko, kde je uznáno jako ekologické 9,5 % všech zemědělských podniků, které obhospodařují 12,9 % celkové zemědělské půdy v zemi. (Ekologické zemědělství v Evropě - statistika, 2005)

Od roku 2005 do konce roku 2008 se plochy v ekologickém zemědělství v zemích EU-25 rozšířily o 21 procent. Ekologické zemědělství bylo na konci roku 2008 v zemích EU provozováno na 7,8 mil. hektarů, což představuje 4,3 % celkových zemědělských ploch v EU a 7mi procentní nárůst oproti roku 2007. Největší podíl ekologických ploch na zemědělských plochách mělo Lichtenštejnsko (29,8 %; 2007), Rakousko (15,9 %), Švýcarsko (11,1 %), a Švédsko (10,8 %). Mezi roky 2007 a 2008 se rozloha ploch v systému ekologického systému zvětšila ve všech členských státech EU s výjimkou

² Tento souhrn údajů za celou Evropskou unii je pouze orientační, protože některé členské státy nedodaly údaje o stavu ke konci roku 2004, ale o rok starší.

Itálie a Maďarska. Co do struktury EZ k roku 2008, nejvíce ekologických ploch v EU-27 bylo v kategorii louky a pastviny (43 %), orná půda zabírala 37 procent a trvalé kultury 10 procent. Zbylých 10 % byly úhory ležící ladem. Nejčastěji pěstovanými plodinami na ekologické orné půdě v EU-27 byly obilniny (44 % z celkových ploch s ornou půdou), následovaly rostliny pro zelené hnojení (42 %), luštěniny, brambory, cukrová řepa a rostliny na semeno zabíraly 7 procent ploch, zelenina a průmyslové plodiny měly 4 procenta každá. Největší podíl obilnin měla Litva (79 % plochy s ornou půdou), Portugalsko (75 %) a Irsko (73 %). Zemí s největším počtem ekologických zemědělců byla nadále v Evropě Itálie - 44 000, ve Španělsku přes 21 000, v Rakousku a Německu jich pracuje okolo 20 000, v Polsku okolo 15 000, v celé Evropě jich je na 200 000. (Ekologické plochy vzrostly od roku 2005 o 21 %, 2010)

Devadesátá léta tedy zaznamenala nejvýznamnější období rozvoje EZ jak v Evropě, tak v celém světě. Došlo k profesionalizaci struktur ekozemědělství (poradenství, zpracování produkce, marketing atd.), metodami EZ se začal intenzivně věnovat i výzkum (specializované výzkumné ústavy, univerzity) a díky vědeckému pokroku začaly ztrácet na významu původní směry a metody. (Urban, Šarapatka, 2003)

Podle OECD byla produkce biopotravin na počátku 21. století odhadována na 26 miliard USD ročně v celém světě, z toho v Evropě na 11 miliard USD. Bioprodukce je obecně nejrychleji rostoucí sektor v zemědělství s meziročním přírůstkem 15-30 %. (Moudrý a kol. autorů, 2007)

V roce 2002 ve světě ekologicky hospodařilo 57 000 ekofarem na 22 milionech hektarech. Největší výměry ekologicky obhospodařované půdy na světě dosáhla Austrálie (10,5 mil. hektarů) a Argentina (3,2 mil. hektarů). V Evropě patřilo prvenství Itálii, hned za ni se řadila Velká Británie a nezanedbatelnou plochu zde mělo i Španělsko, Francie a Německo. (Vývoj ekologického zemědělství a jeho produktů doma i ve světě, 2004)

Na konci roku 2008 bylo ve světě obděláváno v systému kontrolovaného EZ celkem 35 milionů hektarů půdy, třetina této výměry v rozvojových zemích. Nárůst plochy ekologicky obdělávané půdy byl zaznamenán globálně, ve všech oblastech a byl

vyčíslen téměř na 3 milony ha (9 %) ve srovnání s rokem 2007. Nejsilnější růst zaznamenaly Asie a Evropa. Zemí s největší rozlohou ekologických ploch zůstává se svými rozlehlými pastvinami Austrálie (12 milionů hektarů). Následuje Argentina (4 miliony hektarů) a Čína (1,9 milionů), poměrem k celkové výměře zemědělských ploch je to ovšem Argentina, Čína a Brazílie. Trh s biopotravinami dosáhl podle agentury Organic Monitor v roce 2008 více než 50 miliard dolarů, tedy necelý 1 bilion korun a působilo na něm 1,4 milionu producentů. Většina spotřeby biopotravin byla realizována v Evropě a Severní Americe. Na ekologické půdě ve světě pracovalo v uvedeném období téměř 1,4 milionu ekologických zemědělců. (Na světě je 35 milionů hektarů v režimu EZ, 2010)

Podle agentury Organic-world.net bylo v následujícím roce 2009 ekologicky na celém světě obděláváno 37,2 milionů hektarů. Oblasti s největšími plochami v ekologickém zemědělství (včetně přechodného období) byly Oceánie (12,2 milionů ha), Evropa (9,3 milionů ha) a Latinská Amerika (8,6 milionů ha), mezi zeměmi stále vévodily Austrálie, Argentina a nově Spojené státy. Ve srovnání s předchozím obdobím ekologicky obhospodařovaná plocha vzrostla o 2 miliony ha (6 %) a podíl této půdy na celkové výměře zemědělské půdy tak k tomuto roku činil 0,9 %. Počet producentů v tomto odvětví dosáhl čísla 1,8 milionů a o 31 % tak překonal stav roku 2008, zejm. díky nárůstu počtu producentů v Indii. Již zmíněná agentura Organic Monitor zveřejnila své odhady dat ze spotřebitelského trhu s bioprodukty i za rok 2009. Hodnota, kterou spotřebitelé za biopotraviny v roce 2009 utratily, dosáhla 40 miliard eur (1 bilion Kč), což představuje meziroční nárůst 5 %. Nejvíce biopotravin se i přes ekonomickou krizi spotřebovalo v Evropě (18 miliard eur) a Severní Americe. Největším evropským trhem zůstává Německo se s celkovým obratem ve výši 5,8 miliardy EUR, následuje Francie se 3 miliardami a Velká Británie s 2,1 miliardami. Nejvyšší průměrnou spotřebu na obyvatele a rok mají nadále Dánsko a Švýcarsko s více než 130 EUR. (Key results from 2011 edition, 2011)

2.4 Legislativa

2.4.1 Vývoj legislativy

Problematika ekologického zemědělství je od 29. června 2000 komplexně řešena samostatným zákonem. Do té doby byla pouze součástí mnoha předpisů, a to především Obchodního zákoníku, Živnostenského zákona, Zákona o potravinách a tabákových výrobcích, Vyhlášky o označování potravin a tabákových výrobků, Zákona o hnojivech a zejména metodického pokynu Ministerstva zemědělství pro ekologické zemědělství, který vycházel z Nařízení číslo 2092/91/EHS³.

Od 1. 1. 2001 nabyl účinnosti Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 242/2000 Sb. stanovuje zejména:

- vymezení ekologického zemědělství, bioproduktů a biopotravin;
- proces registrace a povinnosti ekologických podnikatelů;
- výrobu biopotravin;
- požadavky na ošetření, skladování a přepravu bioproduktů a biopotravin;
- osvědčování původu a označování bioproduktů a biopotravin;
- povinnosti spojené s dovozem, vývozem a evidencí bioproduktů a biopotravin;
- kontrolu dodržování zákona a sankce za jeho porušení.

(Zákon č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství, 2008)

V období po vstupu ČR do EU se pro nás jako členskou zemi stává plně závazným **nařízením Rady 2092/91** (viz Příloha 1) a hlavním účelem zákona (242/2000 Sb.) je tedy doplňovat toto nařízení, a to zejména v oblasti administrativních postupů. Zákon provádí vyhláška MZe č. 53/2001 Sb., účinná od 13. února 2001 a vyhláška MZe

³ Úplný název:

Nařízení Rady (EEC) č. 2092/91 z 24. června 1991 o ekologické výrobě zemědělských produktů a o označování zemědělských produktů a potravin původem z ekologického zemědělství.

č. 263/2003 Sb., účinná od 15. 9. 2003. Zákon ani nařízení neřeší otázku státní podpory ekologického zemědělství nebo poskytování dotací pro ekologické zemědělství. Tato problematika je řešena příslušným nařízením vlády č. 542/2004 Sb., a č. 79/2007 Sb. o provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů. Zákon tedy upravuje pouze ty oblasti, které nejsou v nařízení upraveny a EU je ponechává na národní úpravě jednotlivých členských zemí. (Zákon č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství, 2004)

Praktické uplatnění této normy přineslo ekozemědělcům v ČR od roku 2004 (vstup do EU) mnoho změn, týkajících se zejména administrace kontroly EZ. Nařízení bylo několikrát novelizováno a především bylo doplněno o nařízení Rady pro chov zvířat a nařízeními Komise pro kontrolu dovozu biopotravin z třetích zemí, pro produkci osiv a sadby, pro práci kontrolních organizací apod.

Než byl zákon č. 242/2000 Sb. Evropskou komisí akceptován jako plně kompatibilní s právem EU, musely být provedeny některé novelizace, doplňující nařízení a dále odstraněny části duplicitní. Novela zákona platí od r. 2006 a obsahuje zejména ustanovení týkající se registrace ekologických zemědělců, podmínky pro kontrolu a kontrolní organizace a také sankční systém v EZ. Vypuštěna byla úprava ekologického způsobu hospodaření, protože jsou již předmětem obsahu nařízení Rady 2092/91 (s výjimkou chovu ryb a králíků). (Souhrn zásad ekologického zemědělství, 2006)

V roce 2004 vypracovalo Ministerstvo zemědělství tzv. Akční plán pro rozvoj ekologického zemědělství v ČR, který navazuje na aktuální vývoj v této oblasti v EU. Hlavním cílem Akčního plánu je řešení vztahu ekologického zemědělství k životnímu prostředí a pohodě zvířat, posílení informovanosti a důvěry spotřebitele (pomocí propagace), podpora marketingu, producentů a zpracovatelů biopotravin, výzkumu, vzdělávání a poradenství v této oblasti a vytváření příznivého politicky - legislativního prostředí pro existenci a konkurenceschopnost ekologicky hospodařících subjektů. (Akční plán České republiky pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010, 2004)

2.4.2 Aktuální stav

V červnu 2007 se Evropská rada ministrů zemědělství dohodla na novém nařízení Rady o ekologické produkci⁴. Toto nové nařízení vstoupilo v platnost 1. ledna 2009, část týkající se označování ekologických produktů vejde v platnost k 1. červenci 2010. Nařízení jasně definuje cíle, principy a obecná pravidla pro ekologickou produkci. Záměrem tohoto nového právního rámce je nastavení nového směru, jakým by se pokračující rozvoj ekologického zemědělství měl ubírat. Cílem jsou udržitelné kultivační systémy a různorodost vysoce kvalitních výrobků. V rámci tohoto procesu bude v budoucnu kladen ještě větší důraz na ochranu životního prostředí, biodiverzitu a vysoký stupeň ochrany zvířat.

Součástí nového Nařízení je i úprava distribuce ekologických produktů z třetích zemí na společném trhu. Je povolena pouze tehdy, jsou-li tyto produkty vyráběny a kontrolovány na základě stejných nebo rovnocenných podmínek. Dovozní režim byl rozšířen o novou právní úpravu. Dříve bylo možné dovážet pouze ekologické výrobky z třetích zemí uznaných EU, nebo zboží, jehož výroba byla kontrolována členskými státy a které obdrželo dovozní licenci. Postup u dovozních licencí bude v budoucnu nahrazen novým dovozním režimem. Kontrolní orgány působící ve třetích zemích budou poté přímo schvalovány a monitorovány Evropskou komisí a členskými státy. Tento nový postup umožní Evropské komisi lépe řídit a monitorovat dovoz ekologických produktů a kontrolu ekologických záruk. Kromě toho byl v nové právní úpravě vytvořen i základ pro přijetí pravidel EU pro ekologickou akvakulturní produkci a mořské řasy.

⁴ Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 z 28. června 2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů (nahrazující nařízení (EHS) č. 2092/91), prováděcí nařízení Komise 889/2008). Dále platí národní zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství.

Vedle nového nařízení Rady byla v roce 2008 přijata dvě nařízení Komise⁵ upravující ekologickou produkci, dovoz a distribuci ekologických výrobků a jejich označování. (Nová legislativa - stručný přehled, 2009)

Zatím poslední legislativní úpravou je schválení sněmovního návrhu novely zákona o ekologickém zemědělství, která se zaměřuje zejména na:

- zavedení pokut za neoprávněné užívání označení bio či eko (právnícká osoba až milion CZK, fyzická osoba až 250 000 CZK);
- změnu systému poplatků za registraci (nově by měli platit podnikatelé, kteří žádají o výjimku z ekologického zemědělství);
- postihy zemědělcům, kteří zřetelně nerozdělí svůj podnik na ekologický a neekologický chov;
- systém kontroly ekozemědělců nově pod dohledem Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (kontroly sloučeny s kontrolami prováděnými Státním zemědělským a intervenčním fondem). (Vláda schválila novelu zákona o ekologickém zemědělství, 2010)

2.5 Vymezení základních pojmů z oblasti ekologického zemědělství

Ekologické zemědělství (dříve alternativní či organické) je definováno jako zvláštní druh zemědělského hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazů používání látek a postupů, které zatěžují, znečišťují nebo zamožují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce, a který zvýšeně dbá na vnější životní projevy a chování a na pohodu chovaných hospodářských zvířat v souladu s požadavky zvláštního právního předpisu. (Moudrý a kol., 2007)

⁵ Nařízení Komise (ES) č. 889/2008 z 5. srpna 2008 a Nařízení Komise (ES) č. 1235/2008 z 8. srpna 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro dovoz ekologických produktů z třetích zemí

Ekologickou produkcí se rozumí používání způsobů produkce slučitelných s pravidly stanovenými tímto nařízením ve všech fázích produkce, přípravy a distribuce. (Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 ze dne 28. června 2007⁶)

Ekofarma je uzavřená hospodářská jednotka zahrnující pozemky, hospodářské budovy, provozní zařízení a případně i hospodářská zvířata sloužící ekologickému zemědělství. Zemědělský podnikatel nemusí provozovat ekologické zemědělství na všech pozemcích, které vlastní nebo užívá, musí ale pro ekofarmu vyčlenit a jednoznačně určit základní výrobní prostředky. Od konvenčních pozemků tak musí být jednoznačně odděleny pozemky, hospodářské budovy, zemědělská mechanizace, hospodářská zvířata, které slouží k ekologickému zemědělství. Odděleno musí být také účetnictví. Cílem jednoznačného vymezení ekofarmy je průkazné oddělení ekologického hospodaření od konvenční zemědělské činnosti a jasná identifikace činnosti ekologického zemědělce v krajině při produkci bioproduktů, a to především z hlediska kontroly dodržování podmínek zákona a nařízení a důvěry spotřebitelů v ekologické zemědělství. V případě provozování konvenční farmy i ekofarmy u jednoho zemědělského podnikatele musí být na každé farmě chovány jiné druhy hospodářských zvířat a pěstovány jiné druhy zemědělských plodin, především z důvodu vyloučení možné záměny produktů z konvenční farmy za produkci z ekofarmy. (Moudrý a kol., 2007), (Zákon č. 242/2000 Sb. ze dne 29. června 2000 o ekologickém zemědělství)

Bioprodukt je surovina rostlinného nebo živočišného původu nebo hospodářské zvíře získané v ekologickém zemědělství podle předpisů Evropských společenství, na něž bylo vydáno osvědčení o původu bioproduktu. (Zákon č. 242/2000 Sb. ze dne 29. června 2000 o ekologickém zemědělství)

Biopotravinou se rozumí potravinu vyrobená za podmínek uvedených v zákoně a předpisech Evropských společenství, splňující požadavky na jakost a zdravotní nezávadnost stanovené zvláštními právními předpisy. K výrobě biopotravin může být

⁶ Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 ze dne 28. června 2007⁶ o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91

použito mimo bioproduktů, přídatných látek a pomocných látek také surovin zemědělského původu nepocházejících z ekologického zemědělství. Ovšem pouze produkty, které obsahují více než 95 % složek ekologického zemědělství, mohou být označovány jako ekologické. (Zákon č. 242/2000 Sb. ze dne 29. června 2000 o ekologickém zemědělství), (Nové nařízení EU o biopotravinách a ekologickém zemědělství, 2009)

Osobou podnikající v ekologickém zemědělství je ekologický podnikatel, výrobce biopotravin, osoba uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu, výrobce nebo dodavatel ekologických krmiv nebo dodavatel ekologického rozmnožovacího materiálu. (Zákon č. 242/2000 Sb. ze dne 29. června 2000 o ekologickém zemědělství)

Ekologickým podnikatelem je osoba, která je evidována podle zvláštního právního předpisu a registrována podle tohoto zákona, a hospodaří na ekofarmě. (Zákon č. 242/2000 Sb. ze dne 29. června 2000 o ekologickém zemědělství)

Výrobce biopotravin je osoba, která vyrábí biopotraviny za účelem jejich uvádění do oběhu (tj. nabízení k prodeji, prodej nebo jiné formy nabízení ke spotřebě, skladování, balení, přeprava pro potřeby prodeje a dovoz za účelem prodeje). Výrobce biopotravin je povinen při výrobě biopotravin a jejich skladování používat pouze zpracovatelské postupy, materiály a prostředky k asanaci a čištění výrobních zařízení a skladů, které stanoví prováděcí právní předpis. Dále je povinen zajistit, aby nedošlo ke smísení nebo záměně bioproduktů nebo biopotravin s jinými produkty nebo potravinami. (Zákon č. 242/2000 Sb. ze dne 29. června 2000 o ekologickém zemědělství)

Přechodné období je zákonem definováno jako období přeměny zemědělské výroby na ekologické zemědělství způsobem uvedeným v žádosti o registraci a zabezpečení odstranění vlivu negativních dopadů předchozí zemědělské činnosti na zemědělskou půdu, krajinu a životní prostředí. Jeho délka činí 2 roky u orné půdy, luk a pastvin, 1 rok u pastvin a výběhů pro nepřežvýkavce a 3 roky u stávajících trvalých kultur; pro účely tohoto zákona se trvalou kulturou rozumí vinice, sady a chmelnice. V přechodném období zákon také osobě, která hodlá ekologicky podnikat, určuje stejné povinnosti jako ekologickému podnikateli. (Zákon č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství, 2008)

Konvenční zemědělství je obecně rozšířený název pro systém hospodaření převládající v průmyslově vyspělých zemích. Je charakteristický vyšší intenzitou hospodaření i použitím vyšších energetických a materiálových vstupů ze účelem maximalizace produkce resp. momentálního ekonomického efektu. (Moudrý a kol. 2007)

Kontrolním orgánem se rozumí organizace veřejné správy členského státu, které příslušný orgán částečně či v plné míře svěřil své pravomoci ohledně provádění inspekci a certifikací v oblasti ekologické produkce v souladu s ustanoveními tohoto nařízení; tento pojem případně zahrnuje rovněž odpovídající orgán třetí země nebo odpovídající orgán činný ve třetí zemi. (Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 ze dne 28. června 2007)

2.6 Cíle ekologického zemědělství

- Udržet a zlepšit dlouhodobou úrodnost půdy a její ekologickou funkci (zvyšovat obsah organické hmoty a humus v půdě, zlepšovat její fyzikální vlastnosti a umožnit bohatý rozvoj společenstva půdních organismů).
- Produkovat potraviny a hnojiva o vysoké nutriční hodnotě a v dostatečném množství (kvalita není dána jen přítomností nutričně hodnotných látek, ale znamená také praktickou absenci cizorodých látek, dobrý vzhled, jakostní chuť a vhodnost pro skladování a další zpracování).
- Vyvarovat se všech forem znečištění pocházejících ze zemědělského podnikání (využívání všech odpadů pro výrobu organických hnojiv), ochrana zdraví populace.
- Zachování krajinných prvků a jejich harmonizace.
- Hospodaření s vodou, udržení vody v krajině, ochrana povrchových a spodních vod před znečištěním.
- Minimalizovat používání neobnovitelných zdrojů energie (odmítnutí syntetických minerálních hnojiv a přípravků na ochranu rostlin).
- Podpora hospodářského a sociálního rozvoje v méně příznivých a zaostávajících venkovských oblastech - pracovat v co nejvíce uzavřeném systému, využívat místní zdroje, minimalizovat ztráty.

- Umožnit zemědělcům a jejich rodinám ekonomický a sociální rozvoj a uspokojení z práce (ekologický způsob hospodaření vyžaduje hluboký zájem a zodpovědnost).
- Vytváření pracovních míst díky vyšší pracovní náročnosti systémů EZ.
- Šetrnost k životnímu prostředí, díky svým metodám a důrazu na agrobiodiverzitu, s ohledem na multifunkční roli venkovského prostoru.
- Řešení pro nadprodukcii potravin s odklonem od kvantity ke kvalitě a ke stabilitě trhu v souladu s reformou Společné zemědělské politiky EU.
- Rozšiřovat nabídku na trhu s potravinami a umožnit spotřebiteli volbu mezi ekologickými a konvenčními potravinami.
- Udržet osídlení venkova a tradiční ráz kulturní zemědělské krajiny, dále udržení zaměstnanosti v zemědělství a na venkově.
- Optimalizace životních podmínek pro všechny organismy včetně člověka.

(Urban, Šarapatka, 2003)

2.7 Zásady ekologického zemědělství

2.7.1 Zásady rostlinné produkce

Při produkci rostlinných ekologických produktů musejí být dodržována základní pravidla ekologického zemědělství podle přílohy I A nařízení Rady.

Osevní postup musí být pestrý a vyvážený, zaměřený na udržení a zvyšování úrodnosti půdy a zajištění živin pro růst rostlin a minimalizaci ztrát živin. Musí umožnit:

- střídání plodin s různou konkurenční schopností vůči plevelům, škůdcům a původcům chorob s cílem snížení jejich populační hustoty;
- využívání zeleného hnojení, podsevů a meziplodin;
- udržení nebo zvyšování obsahu humusu v půdě zařazením jetelovin, luskovin či směsek s nimi, hluboko kořenicích rostlin a speciálních rostlin pro zelené hnojení;

- volit odrůdy odpovídající podmínkám stanoviště, rezistentní, resp. tolerantní či dominující škodlivým činitelům, využívat odrůdové směsi a smíšené kultury;
- vegetační kryt půdy má být co nejdelší, pokud možno i přes zimu.

Struktura plodin musí zajistit chovaným zvířatům plnohodnotnou, vyváženou krmnou dávku po celý rok.

Obdělávání půdy se provádí šetrným způsobem s ohledem na zlepšování fyzikálních vlastností půdy, úrodnosti a protierozního působení.

Trvalé travní porosty musí být pravidelně sklíženy nebo spásány. Zatížení pastvin zvířaty a organizace pastvy nesmí způsobovat devastaci drnu. Drn trvalých travních kultur musí být ošetřován.

Regulace škodlivých činitelů je v ekologickém zemědělství založena zejména na preventivních opatřeních:

- optimální osevní postupy;
- smíšené kultury;
- zelené hnojení.

Přímá regulace plevelů se provádí především mechanicky (tj. plečkováním, vláčením, podrýváním). Jsou povoleny fyzikální metody, včetně termických.

Regulace chorob a škůdců je možná (kromě nepřímé ochrany rostlin) pomocí postupů a přípravků povolených v Příloze II B. nařízení Rady. Jedná se především o fyzikální a biologické metody regulace.

Rozmnožovací materiál musí pocházet z rostlin, které byly pěstovány ekologickým způsobem. Seznam rozmnožovacího materiálu pro EZ vede ÚKZUZ Brno⁷.

Výživa a hnojení rostlin je v ekologickém zemědělství založena především na čerpání živin z půdní zásoby neustále doplňované hlavně živinami ze statkových hnojiv a

⁷ Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

zeleného hnojení. Je zakázáno používat statková hnojiva pocházející z klecového chovu drůbeže a trvalého ustájení hospodářských zvířat na roštích. Nejvyšší roční průměrná dávka dusíku aplikovaná ve statkových hnojivech činí 170 kg N/ha. Doplnkově se mohou používat pouze ta organická a minerální hnojiva, která jsou uvedena v pozitivním seznamu (Příloha II. A Nařízení).

Sklizňové a posklizňové technologie i dopravní a skladovací prostředky a zařízení musí být čisté a v takovém stavu, aby neobsahovaly žádné látky, které by bioprodukty mohly kontaminovat. (Moudrý a kol., 2007)

2.7.2 Zásady chovu zvířat

Zákonem nejsou dotčena ustanovení zvláštních právních předpisů⁸, která stanoví zejména podmínky péče o zdraví, podmínky péče o pohodu a ochranu hospodářských zvířat, podmínky šlechtění, plemenitby a evidence hospodářských zvířat, prostorové nároky na vybavení a zabezpečení zvířat a postupy při chovu hospodářských zvířat. (Zákon č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství, 2008)

Přirozené systémy chovu jsou základem živočišné produkce v ekologickém zemědělství. Ekologický podnikatel je povinen chovat pouze druhy a plemena vyjmenovaných zvířat adaptované na místní podmínky, chránit zvířata před utrpením, bolestí a poškozováním zdraví. Celkový stav hospodářských zvířat nemá na ekofarmě přesáhnout 2 velké dobytčí jednotky na 1 ha zemědělské půdy (Příloha VII nařízení Rady).

⁸ Zákon č. 166/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění zákona č. 162/1993 Sb., zákona č. 193/1994 Sb., zákona č. 243/1997 Sb., nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 30/1998 Sb. a zákona č. 77/2004 Sb.

Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění zákona č. 162/2003 Sb., zákona č. 282/2003 Sb. a zákona č. 309/2002 Sb.

Reprodukce vyjmenovaných hospodářských zvířat v ekologickém podniku je přednostně zajišťována přirozenou plemenitbou. Je zakázáno používat takové způsoby reprodukce, které by vedly k poškození samice nebo plodu. Nepřipouští se hormonální synchronizace říje. Při porodu je nutné zajistit jeho spontánní průběh a bezprostřední kontakt matky a novorozeným mládětem.

Ustájení zvířat musí zajišťovat životní podmínky odpovídající jejich etologickým a fyziologickým potřebám. Především dostatek prostoru pro jejich pohyb, možnost přirozené ventilace a osvětlení, přirozený způsob odpočinku, péči o vlastní tělo a podestýlku z přírodních materiálů. Je zakázáno trvalé ustájení a uvazování v uzavřených prostorách bez přístupu do výběhu nebo na pastvu, trvale vazné ustájení u skotu a klecové chovy, použití roštů na více než 50 % podlahové plochy stáje, vytápění staveb (s výjimkou staveb pro selata). Zvířatům chovaným bez ustájení musí být zajištěna dostatečná ochrana proti dešti, větru, slunci a extrémním teplotám.

Výživa a krmení hospodářských zvířat musí být zajišťována především vlastními krmivy. Nakupovaná krmiva z přechodného období mohou tvořit nejvíce 50 % sušiny, z vlastní přechodné produkce až 80 % sušiny roční krmné dávky. Krmiva nepocházející z vlastní ekofarmy (konvenční krmiva) nebo z přechodného období mohou činit nejvýše 5 % roční krmné dávky býložravců a 15 % u ostatních zvířat. Maximální povolené procento konvenčních krmiv v denní krmné dávce nesmí překročit 25 % její sušiny. Výživa přežvýkavců je zabezpečována přednostně krmivy z víceletých píceňin a trvalých travních porostů ekofarmy. Zdroje minerálních látek a stopových prvků mohou být používány za předpokladu, že jsou přírodního původu nebo syntetické v téže formě jako přírodní látky. Je zakázáno krmit mláďata savců krmnými směsmi ze sušeného mléka a násilné krmení zvířat.

Ochrana zdraví je zajišťována především přirozenými metodami chovu, eliminujícími negativní vlivy prostředí. Základním principem ekologického chovu zvířat je prevence onemocnění. V případě onemocnění nebo podezření z něj je nutné neodkladně zabezpečit zákrok veterinárního lékaře a podle výsledku vyšetření přednostně použít přírodní a homeopatické přípravky. Použití alopatických léčiv je možné na základě

diagnózy stanovené veterinárním lékařem. Po ukončení aplikace léčiv se prodlužují ochranné lhůty na dvojnásobek. Léčená zvířata musí být označena. Je zakázáno podávání léčivých přípravků, doplňkových látek (stimulátory růstu, antikokcidika a chemoterapeutika) u zdravých zvířat. Z jiných než zdravotních důvodů nesmí být prováděny zákroky měnící vzhled nebo funkci orgánů zvířat, zejména oddrobování, kastrace a upalování zobáků (možné výjimky stanovuje nařízení Rady).

Je stanoven i způsob **přepravy zvířat** tak, aby byl minimalizován stres zvířat.

Nařízení podrobně upravuje též **chov včel, chov ryb** není Nařízením upraven. (Moudrý a kol., 2007)

2.8 Kontrolní organizace a označování biopotravin

2.8.1 Kontrolní organizace

Článek 9 nařízení Rady (EHS) č. 2092/91 ze dne 24. června 1991 o ekologickém zemědělství a k němu se vztahujícím označování zemědělských produktů a potravin stanoví, že členské státy zavedou kontrolní systém, který provádí jeden nebo více určených kontrolních orgánů a/nebo schválených soukromých kontrolních subjektů. V ČR je to systém schválených soukromých kontrolních subjektů, jmenovitě:

- 1) KEZ, o.p.s. (Kontrola ekologického zemědělství)
- 2) ABCERT, AG
- 3) BOKONT CZ, s.r.o.
- 4) ÚKZUZ (Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský)

Všechny kontrolní organizace jsou akreditovány podle ČSN EN 45011 (certifikační orgán) a ČSN EN 17020 (inspekční orgán).

Ad 1)

KEZ, o.p.s. je obecně prospěšnou společností, která vznikla jako nevládní nezisková organizace za účelem zajištění nezávislé kontroly a certifikace producentů, zpracovatelů a obchodníků zařazených do systému ekologických zemědělství a jejich produktů. V zásadě se kontroluje zemědělská produkce a zpracování, balení a dovoz ze třetích nečlenských zemí.

Hlavní aktivita KEZ je spojena s vydáváním osvědčení o původu bioproduktů, biopotravin a ostatního bioproduktu. S touto činností úzce souvisí provádění kontrol u osob podnikajících v ekologickém zemědělství i provádění dalších odborných úkonů souvisejících s certifikací produktů.

Inspekční činnost spočívá v kontrole ekologických podnikatelů, tj. zemědělských výrobních jednotek, výrobců biopotravin, osob uvádějících bioprodukty a biopotravinu do oběhu, výrobců ostatního bioproduktu. Rovněž vystavuje inspekční certifikáty distributorům bioproduktů a biopotravin. V roce 2008 (poslední výroční zpráva) bylo realizováno celkem 1096 inspekcí a 417 inspekčních návštěv u výrobců biopotravin, osob uvádějících bioprodukty a biopotravinu do oběhu, dovozců bioproduktů a biopotravin, výrobců ostatního bioproduktu.

Certifikační činnost je zaměřena zejména na certifikaci produktů a výrobků kontrolovaných klientů a to dle platné legislativy v ČR pro ekologické zemědělství a dle vlastních certifikačních programů. V průběhu roku 2008 bylo vystaveno celkem 780 osvědčení o původu bioproduktu, 312 osvědčení o původu biopotravin, 7 certifikátů na krmiva a 19 certifikátů na osiva. Kromě uvedeného bylo též vydáno 6 odepření vydání osvědčení o původu bioproduktu nebo biopotravin.

Další činností je zpracovávání auditů v LPIS a dat čísel hospodářství ekologických podnikatelů pro MZe, vyřizování výjimek a zpracovávání návrhů dovozních zmocnění a exportních certifikátů pro MZe.

KEZ se také zabývá *spoluprací* s SGS Austria (Rakouská kontrolní organizace). Každoročně se tato spolupráce odvíjí při provádění inspekcí v příhraničních oblastech jižní Moravy a jižních Čech a to u organizačních složek (rakouských subjektů), kdy jsou při této inspekci buď přítomni i rakouští inspektoři nebo výsledky těchto inspekcí byly

vzájemně konzultovány. V tuzemsku KEZ tradičně nejvíce spolupracuje s PRO-BIO svazem ekologických zemědělců. Jedná se především o seznámení ekologických podnikatelů se změnami v legislativě a vyhodnocení minulého inspekčního období v rámci školení prováděných registračními centry tohoto svazu.

KEZ je systematicky prověřována prostřednictvím pravidelných ročních prověrek ČIA o.p.s., národním akreditačním institutem. Českou republiku a KEZ o.p.s. uvádí Evropská komise na Seznamu třetích zemí, jejichž systém kontroly a certifikace EZ je kompatibilní s EU. Díky programu kontroly a certifikace dosáhla KEZ o.p.s. celosvětově platné akreditace v rámci Akreditačního programu IFOAM, který značně posiluje možnosti vývozu bioprodukce a biopotravin z ČR do EU i do zemí mimo EU. (Výroční zpráva KEZ o.p.s., 2008), (Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství, 2004)

Ad 2)

Firma **ABCERT, GmbH** vznikla v Německu v roce 2002 splynutím kontrolních organizací Alicon a BioZert, od 1. ledna 2006 funguje v Brně její česká pobočka (ABCERT AG). Zabývá se zejména:

- kontrolou a osvědčováním bioprodukce dle zákona č. 242/2000 Sb., kontrolní činnost navíc zahrnuje ověřování výrobců a zpracovatelů krmiv pro ekologické chovy zvířat;
- kontrolou podle směrnic národních a mezinárodních organizací jako jsou Bioland, Demeter, Naturland, NOP (USA), QS, BioSuisse atd.;
- kontrolou na základě standardů jako jsou např. GLOBALGAP/IFA;
- osvědčováním výrobních a prodejních pravidel dle požadavků obchodních organizací;
- ověřováním značení "*bez použití geneticky modifikovaných organismů (GMO)*".

(Společnost ABCERT, 2006)

Ad 3)

Společnost **BIOKONT CZ, s.r.o.** je kontrolní a certifikační organizace v EZ, s přístupem do centrálních evidencí v ČR, registrovaná v Official Journal of the European Union v Bruselu. Ekologickým zemědělstvím v ČR se profesionálně zabývá od roku 1991, společnost má praktické zkušenosti s hospodařením na vlastní ekologické farmě, výrobou a prodejem biopotravin. Dále poskytuje informační a konzultační službu, na webových stránkách jsou k dispozici aktuální informace a formuláře pro profesionální i začínající podnikatele, zemědělce-farmáře, výrobce biopotravin a bioproduktů, poradce, ostatní pracovníky v systému EZ i všechny ostatní podnikatele a zájemce. (O společnosti, 2009)

Ad 4)

Roku 1951 byl Ministerstvem zemědělství zřízen **Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský**, se sídlem v Brně, v současnosti jeho činnost ovšem zabezpečují pracoviště na území celé České republiky. Ústav je organizační složkou státu a jeho hlavním předmětem činnosti ústavu je výkon působnosti stanovené jak jednotlivými zvláštními zákony, tak i bezprostředně závaznými právními předpisy Evropských společenství. Provádí správní řízení a vykonává jiné správní činnosti, odborné a zkušební úkony, kontrolní a dozorové činnosti v oblasti odrůdového zkušebnictví, krmiv, agrochemie, půdy a výživy rostlin, osiv a sadby pěstovaných rostlin, trvalých kultur (vinohradnictví a chmelařství) a v oblasti živočišné produkce.

Od 1.1.2010 je ÚKZÚZ⁹ pověřen Ministerstvem zemědělství rovněž k provádění úředních kontrol pro oblast ekologického zemědělství. ÚKZÚZ tak provádí u ekologicky hospodařících zemědělců úřední kontroly zaměřené na dodržování

⁹ ve smyslu čl. 27 odst. 4 Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 ze dne 28. června 2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91, ve znění nařízení Rady (ES) 967/2008 ze dne 29. září 2008

povinností vyplývajících z přímo použitelných předpisů Evropských společenství¹⁰. Tyto kontroly budou zaměřeny pouze na vybrané subjekty na základě rizikové analýzy a náhodného výběru a budou sdruženy s kontrolami na místě v rámci agroenvironmentálních opatření a s národními kontrolami prováděnými Státním zemědělským a intervenčním fondem. (O ústavu, 2010)

2.8.2 Označování bioproduktů a biopotravín

Uvádění bioproduktů se značkami a logy ekologického zemědělství na trh EU se řídí přísným procesem certifikace, který podléhá nařízení EU o ekologickém zemědělství. Nejen zemědělci, ale i zpracovatelé musejí neustále dodržovat tyto předpisy, jejichž plnění je kontrolováno příslušnými kontrolními orgány nebo úřady EU.

Nařízení obsahuje jasná a přísná pravidla o používání log a označování, aby se minimalizovaly jakékoli nejasnosti pro spotřebitele či případné zneužití:

„Žádné z výrazů jako ekologický, bio, eko atd. včetně výrazů použitých v ochranných známkách, ani postupy při označování nebo propagování, které by mohly uvést spotřebitele nebo uživatele v omyl tím, že by naznačovaly, že produkt¹¹ nebo jeho složky splňují požadavky tohoto nařízení, nesmějí být použity pro konvenční produkty.“ (Logo a označování, 2008)

Potraviny lze označovat za „ekologické“ pouze tehdy, pochází-li nejméně 95 % zemědělských složek z ekologické výroby. Ekologické složky v konvenčních potravinách mohou být uváděny na seznamu složení jako ekologické pouze v případě, že tato potravina byla vyrobena v souladu s ekologickou právní úpravou. Aby se

¹⁰ [zejm. Nařízení Rady (ES) č. 834/2007, Nařízení Komise (ES) č. 889/2008 ze dne 5. září 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu, ve znění nařízení Komise (ES) č. 710/2009 ze dne 5. srpna 2009] a zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Logo BIO nesmí nést ani výrobek, obsahující GMO. Byla stanovena prahová hodnota 0,9 % podílu GMO, související výhradně s náhodným a technicky nevyhnutelným výskytem geneticky modifikovaných organismů.

zajistila větší transparentnost, musí být na výrobku vyznačen číselný kód kontrolního orgánu (např. CZ-CR-KEZ-001-BIO). (Nová legislativa- stručný přehled, 2009)

V ČR existuje již od počátků ekologického zemědělství jednotná značka pro produkty a potraviny pocházející z ekologického zemědělství. Logo má následující podobu:

Obrázek 1: Grafický znak užívaný v ČR pro označování biopotravin

Zdroj: biokont, internetový portál

I po vstupu ČR do Evropského společenství se u nás tato značka nadále používá. Od roku 2005 přešla do vlastnictví státu (vznikla dohodou původních svazů EZ v ČR a jako ochrannou známou ji zaregistrovala společnost KEZ, o.p.s.).

Potravinu je možné také označit jako produkt přechodného období (doba, kdy se uskutečňuje přechod konvenční farmy na ekofarmu). Začíná dnem, kdy se zemědělec přihlásí do systému ekologického zemědělství a trvá 2 roky na orné půdě, travních porostech a chovu ryb a 3 roky u sadů, vinic a chmelnic. Informace o skutečnosti, že se jedná o produkt přechodného období musí být doplněna kódem odpovědné kontrolní organizace. Podle evropského Nařízení Rady (EHS) 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů musejí být biopotraviny povinně označeny kódem kontrolní organizace členského státu a nepovinně také evropským logem pro biopotraviny s nápisem ekologické zemědělství v jazyce dané členské země. Použití evropského loga nebrání používání národních či soukromých značek. Od 1. července 2010 je používání jednotného evropského loga pro biopotraviny povinné u všech balených biopotravin vyprodukovaných v rámci Evropské unie. Logo nebude povinné pouze u nebalených potravin a u potravin dovezených ze zemí mimo EU. Obaly a

etikety s původně platícím logem, mohou být dle nařízení používány do 1. července 2012. Použití loga pro ekologickou produkci z třetích zemí je dobrovolné. (Značení biopotravin v České republice, 2011)

Obrázek 2: Původní grafický znak pro označování biopotravin v EU

Zdroj: biokont, internetový portál

Obrázek 3: Nové logo, označující biopotraviny EU

Zdroj: bio-info, internetový portál

2.9 Horské a podhorské oblasti

2.9.1 Problematika marginálních oblastí

Horské oblasti pokrývají významnou část území České republiky. Tyto oblasti jsou zpravidla extrémním případem marginálních, periferních oblastí, jichž se obecný rozvoj regionů příliš nedotýká. Toto negativní vymezení je způsobeno několika aspekty, podle kterých můžeme marginalitu členit na prostorovou, odvětvovou, ekonomickou, sociálně kulturní atd. (Navrátil, Martinát, 2009) Jiní autoři připouštějí pouze prostorové (geografické, regionální) a sociální rozdělení. Prostorová marginalita je potom definována jako marginalita primárně založená na lokalizaci v přírodních podmínkách (v horských pásmech, za nimi), vzdálenosti od center, os rozvoje, v případě horského zemědělství přistupuje vzdálenost do center spotřeby produktů (odbytu, zpracování). V marginalitě sociální hraje rozhodující roli člověk, pak je možné hovořit například o demografické, náboženské, kulturní, sociálně strukturální, ekonomické či politické marginalitě.

V případě horského zemědělství je tak možné hovořit o všech uvedených typech marginality (prostorové i sociální). Zemědělství je ale kromě uvedeného také vysoce závislé na přírodních podmínkách. Těmi rozumíme charakter reliéfu (svažitost pozemků, expozice svahů, nadmořská výška), půdní podmínky (půdní typy, půdní druhy) a podmínky klimatické (teplota, srážky, vítr). Tyto podmínky jsou právě v horských podmínkách nejsložitější. Z nich plyne velmi omezené trvání vegetačního období plodin, což se odráží do možností a potenciálu zemědělských aktivit v tomto prostředí. Horské oblasti jsou často současně územími podléhajícími ochraně podle platných právních předpisů, kde musí být zemědělské činnosti normativně regulovány.

Výše uvedené zhoršené podmínky neumožňují farmářům v horských oblastech konkurenceschopné hospodaření. Proto je žádoucí podporovat jejich aktivity v těchto oblastech dotacemi, které by měly být poskytovány v souladu s cíli rozvoje celých oblastí (intenzivní hospodaření v dobrých přírodních podmínkách, extenzivní v podmínkách ztížených, navazující funkce). Pro tyto potřeby byly zákonem vymezeny LFA, jejich kategorizace viz kapitola 2.9.3. (Navrátil, Martinát, 2009), (Mze, 2006)

2.9.2 Vymezení marginálních oblastí

V roce 2009 vznikla v rámci institucionální podpory výzkumného záměru MZE 0002725101 pod záštitou ÚZEI (Ústavu zemědělské ekonomiky a informací) Metodika stanovování méně příznivých oblastí. Cílem zpracované Metodiky bylo vymezit oblasti méně příznivé pro zemědělství (Less-favoured areas – LFA) v souladu s nařízením Rady 1698/2005 při respektování specifik České republiky. Štolbová (2007) uvádí, že nařízení Rady (ES) 1257/1997 stejně jako nařízení výše zmíněné v obecné rovině definují horské oblasti jako oblasti, kde je v důsledku problematických klimatických podmínek daných nadmořskou výškou, či v důsledku svažitého reliéfu limitována samotná možnost využití zemědělské půdy. Pro vymezení zkoumaných problematických oblastí byla tedy ve zpracované Metodice vždy uvažována tato dvě hlavní kritéria.

Hraniční hodnota **nadmořské výšky** pro klasifikaci území jako horské oblasti závisí v jednotlivých členských státech na jejich zeměpisné poloze, v ČR je to od 600 m.

Úroveň druhého kritéria, tj. **výskyt příliš strmých svahů**, vychází ze svahové dostupnosti běžnými zemědělskými stroji. Standardní mechanizace má svahovou dostupnost do 12 stupňů (21 %).

Uplatňována je kombinace obou kritérií, tj. situace, kdy je nevýhoda dána jedním z nich samostatně méně tíživá, ale kdy oba faktory působící společně znamenají značnou nevýhodu. Od roku 2007 Česká republika v kombinaci obou kritérií uplatňuje svažitost na úrovni 15 %, což odpovídá většině ostatních států uplatňujících kritéria v kombinaci. (Štolbová a kol., 2007)

Rozsah méně příznivých oblastí byl aktualizován 20. 1. 2010 schválením návrhu na změnu Programu rozvoje venkova ČR na období 2007-2013, při zachování stávající metodiky vymezení LFA pro období 2004 – 2006. Úprava spočívá v aktualizaci vstupních dat pro vymezení, a to výměry správních celků v ČR dle ČÚZK k 1. 1. 2005, včetně rebonitací BPEJ a jejich zastoupení na území správních celků ke dni 17. 5. 2006.

Dále byla provedena aktualizace 87 87III svažitostí podle digitálního modelu terénu u horských oblastí. (PRV ČR na období 2007-2013, 2010)

2.9.3 Kategorizace horských a podhorských oblastí

Na základě kritérií daných nařízením Rady (ES) č. 1698/2005 a s přihlédnutím k přírodním, ekonomickým a demografickým podmínkám v České republice byla pro vymezení horských oblastí, „Ostatních“ LFA a oblastí se specifickými omezeními pro Českou republiku stanovena jednotlivá následující kritéria:

- **Horské oblasti** (čl. 50 odst. 2, v souladu s čl. 93 nařízení Rady (ES) č. 1698/2005):
 - průměrná nadmořská výška území obce větší nebo rovna 600 m;
 - nebo průměrná nadmořská výška území obce větší nebo rovna 500 m a menší než 600 m a zároveň svažitost nad 15 % na ploše větší než 50 % celkové výměry půdy v obci.
- Do „Ostatních“ méně příznivých oblastí (čl. 50 odst. 3 písm. a) v souladu s čl. 93 nařízení Rady (ES) č. 1698/2005) náleží ucelená území, která zároveň splňují všechna tato kritéria v rámci okresu (NUTS IV):
 - průměrná výnosnost zemědělské půdy menší než 34 bodů (80 % průměru ČR) v rámci kraje (NUTS III);
 - hustota obyvatel menší než 75 obyvatel na km² (průměr ČR je 130 obyvatel na km²);
 - podíl pracovníků v zemědělství, lesnictví a rybolovu na ekonomicky aktivním obyvatelstvu větší než 8 % (průměr ČR je 4,38 % podle sčítání roku 2001).

Do „Ostatních“ méně příznivých oblastí byly zařazeny i části obcí (katastrální území), jejichž průměrná výnosnost zemědělské půdy je menší než 34 bodů a s „Ostatními“ méně příznivou oblastí územně souvisí.

- **Oblasti se specifickými omezeními (Sx)** (čl. 50 odst. 3 písm. b) v souladu s čl. 93 nařízení Rady (ES) č. 1698/2005.) Kriteria byla stanovena na základě specifické situace některých regionů České republiky z hlediska postavení zemědělství a demografické situace.
 - Území obcí nebo katastrálních území v podhorských oblastech na severozápadě a východě České republiky, s průměrnou výnosností půdy menší než 34 bodů (80 % průměru ČR). Zemědělství v těchto příhraničních oblastech má dlouhodobě specifické postavení v rámci ČR a je nezbytné jej zde podporovat pro udržení a obnovení kulturního rázu krajiny, jako rekreační zázemí měst a k rozvoji turistiky.
 - Jednotlivá území obcí a katastrálních území s výnosností půdy pod 34 bodů nebo katastrální území s výnosností půdy vyšší nebo rovnou 34 bodů a nižší než 38 bodů a zároveň sklonitostí nad 70 (12,3 %) na ploše větší než 50 % výměry zemědělské půdy katastrálního území, která se nacházejí uvnitř příznivých (nezařazených) oblastí. Na těchto územích je třeba zachovat zemědělskou výrobu za účelem udržení venkovské krajiny, turistického potenciálu a ochrany životního prostředí. (Metodika stanovení méně příznivých oblastí, 2009)

2.9.4 Ekologické zemědělství v méně příznivých oblastech

Ekologické zemědělství v ČR plní především environmentální mimoprodukční funkci (údržbu krajiny). Tento vývoj byl ovlivněn státní dotační politikou vycházející z Nařízení vlády z roku 1997, kterým se stanovily podpůrné programy pro mimoprodukční funkce zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí. Realizace uvedených programů přispěla k restrukturalizaci zemědělství především právě v horských oblastech, kde došlo k výraznému snížení ploch orné půdy zatravněním a téměř výhradnímu využití půdy pro chov skotu bez tržní produkce mléka (Moudrý a kol.,

2007). Aktuální Program rozvoje venkova je zaměřen na podporu zemědělců hospodařících v oblastech s méně příznivými podmínkami s cílem zachovat venkovskou krajinu, podpořit systémy šetrné k životnímu prostředí, přispět ke stabilizaci venkovského obyvatelstva v těchto oblastech a pomoci zajistit pro zemědělce odpovídající úroveň příjmů.

2.9.5 Podpora hospodaření v marginálních oblastech

Jak již bylo zmíněno, výše uvedené zhoršené podmínky neumožňují farmářům v horských oblastech konkurenceschopné hospodaření. Členské země EU tedy znevýhodněné subjekty podporují dotacemi, které jsou poskytovány v souladu s cíli těchto oblastí. Obecné cíle blíže specifikují a přizpůsobují vlastním podmínkám. Individuální cíle plateb LFA pro českou republiku jsou následující:

- zajistit odpovídající příjmy zemědělským podnikům hospodařícím ve ztížených podmínkách;
- přispět k udržitelnému využití zemědělské půdy a ochraně ostatních přírodních zdrojů (zejména vodních zdrojů);
- přispět ke stabilizaci venkovské populace, udržet atraktivitu krajiny (krajinný ráz);
- podpořit systémy hospodaření přátelské k životnímu prostředí.

Podpora méně příznivých oblastí je v ČR poskytována v souladu s národní právní úpravou zakotvenou v zákoně č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. Podpora méně příznivým oblastem byla využívána již v předvstupním období v letech 1998 až 2003. Po přistoupení ČR k EU bylo, ve vazbě na Horizontální plán rozvoje venkova a výše uvedený zákon o zemědělství, vydáno prováděcí nařízení vlády č. 241/2004 Sb., prostřednictvím něhož byla realizována podpora méně příznivým oblastem a oblastem s ekologickými omezeními v období 2004 až 2006. Opatření navazuje na priority a cíle Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004 – 2013). (PRV ČR na období 2007-2013, 2010)

Podmínky pro poskytování plateb LFA se pro jednotlivé členské státy liší podle jejich individuálních modifikací evropské legislativy (stejně jako u kritérií pro vymezení těchto oblastí). Výše podpory by měla dosahovat takové úrovně, která zajistí dostatečnou a efektivní kompenzaci nevýhod v podmínkách pro hospodaření v horských a podhorských oblastech. (Štolbová a kol., 2007)

Aktuální výše sazeb podpor a podmínky jejich udělení - viz Příloha 2.

2.10 Ekoagroturistika

2.10.1 Vymezení pojmu

Ekoagroturistika je agroturistika provozovaná na certifikované ekologicky hospodařící farmě. Návštěvník se tak může seznámit s postupy při pěstování rostlin, které nepoužívají žádná syntetická hnojiva, s přirozeným přístupem k chovu zvířat a dalšími zásadami ekologického zemědělství. (Křišťanová, 2008)

Ekoagroturistika nevyžaduje plánování nových kapacit a infrastruktury. Osobní kontakt se zahraničními turisty a výměna názorů přispívá ke vzájemnému obohacení. Turisté se stávají účastníky tohoto tzv. zeleného cestovního ruchu zejména kvůli devizám českého prostředí jako jsou nepoškozená příroda a tradiční venkov, které jsou protiváhou dnešního hektického životního stylu a masového cestovního ruchu. (Bakošová, 2009)

Pro poskytovatele služeb ekoagroturistiky je na druhé straně přínosem další příjem za alternativní podnikatelskou činnost, s tím související vyšší zhodnocení ekofarmy, zvyšování životní a kulturní úrovně, rozvoj území a stabilizace venkovského obyvatelstva (zabránění jeho odlivu do městských center za prací). (Fajkusová, 2005)

2.10.2 ECEAT

Jako reakce na zhoršující se stav životního prostředí a úpadek venkova v souvislosti s působením konvenčního zemědělství a masové turistiky vzniklo v roce 1994 **ECEAT (Evropské centrum pro ekoagroturistiku)**. Tato nevýdělečná nevládní organizace si klade za cíl podporu ekologického zemědělství a oživení venkova pomocí udržitelného (šetrného) cestovního ruchu. Nástrojem k dosažení těchto cílů je zejména systém hodnocení "eko" kvality ubytovacích služeb ECEAT QUALITY LABEL. Pro podniky s touto značkou je prostřednictvím organizace zajištěn mezinárodní marketing na portálu ECEAT.travel. Organizuje programy podporující místní obyvatele, respektující zvyky a kulturu každé oblasti a zároveň přátelské k životnímu prostředí. Zajišťuje pobyty na venkově či farmách po celé Evropě. ECEAT CZ je členem Svazu podnikatelů ČR ve venkovské turistice a agroturistice. Dále se zabývá poradenskými službami v podobě ECEAT EXPERTISE. Vedle toho ECEAT rozvíjí nové produkty a projekty, jako je Centrum zelených vědomostí, vzdělávací programy či nové rozvojové projekty, jako jsou Stezky dědictví. ECEAT (pobočka Tišnov) je členem ECEAT International.

Výše zmíněný **ECEAT.TRAVEL**, systém marketingové podpory registrovaných ubytovacích zařízení, funguje na principu sdíleného internetového portálu, nabízejícího široké možnosti ubytování v celé Evropě. Lze vybírat podle jednotlivých zemí, cen, stravování a samozřejmě typů, stylů a tříd ubytování. Česká republika je zastoupena v počtu 20 ubytovacích zařízení.

ECEAT Quality label je mezinárodní značka pro podniky cestovního ruchu s přínosem pro udržitelný rozvoj. A speciálně propagovány systémem ECEAT.TRAVEL. Toto logo mají propůjčeno všechna ubytovací zařízení, splňující kritéria Evropského centra pro ekoagroturistiku ECEAT, která respektují ochranu životního prostředí (tzv. ekokritéria) nebo zachování tradic českého venkova (tzv. Stezky dědictví). (European centre for ecology and tourism, 2010)

Obrázek 4: Logo ECEAT.TRAVEL

Zdroj: ECEAT.TRAVEL, internetový portál

3 Cíle práce a metodika

3.1 Cíle

Hlavní cíl:

Analýza produkčního a odbytového potenciálu ekologické zemědělské produkce v rámci horských a podhorských oblastí Jihočeského kraje.

Dílčí cíl:

Analýza ekoagrotistiky v Jihočeském kraji.

Hypotézy:

1. Ekologické zemědělství se v horských a podhorských oblastech zaměřuje na mimoprodukční funkce, tj. na hospodaření na trvalých travních porostech a chov masného skotu.
2. Orná půda a trvalé kultury jsou více zastoupeny v režimu přechodného období, tj. v následujících letech bude významně narůstat jejich podíl na zemědělské půdě.
3. Na trhu Jihočeského kraje existuje neuspokojená poptávka po biokomoditách jako je čerstvé ovoce, zelenina, biomaso a výrobky z kozího a ovčího mléka.
4. Producenti masných biovýrobků se potýkají s překážkami v podobě nedostatku certifikovaných zpracovatelských kapacit a umístování své produkce na trh Jihočeského kraje.

5. Ekologičtí zemědělci často zajišťují prosperitu farem diverzifikací ekonomické činnosti formou cestovního ruchu.

3.2 Metodika

Praktická část byla zpracována na základě unikátních dat za rok 2008, získaných se souhlasem Ministerstva zemědělství z databáze ÚZEI (Ústav zemědělské ekonomiky a informací) výhradně pro účely Výzkumného záměru, jehož je práce součástí. Tato databáze obsahovala detailní údaje o 238 ekologických farmách z Jihočeského kraje. Byly vyselektovány ekofarmy nacházející se v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje a takto získaná data, prezentující informace o produkci 140 ekofarem, analyzována a pomocí programu Microsoft Excel zpracována do tabulek a grafů, sledujících vytyčené cíle. Pro část zabývající se zpracovatelskými a odbytovými kapacitami bylo především využito již realizovaných průzkumů, které zpracovávaly a využívaly totožný výchozí soubor dat (spadaly pod též Výzkumný záměr).

Pro část zabývající se problematikou ekoagroturistiky v Jihočeském kraji byly využity informace získané prostřednictvím internetových stránek buď samotných ekofarem nebo portálů, jejichž prostřednictvím jsou služby jednotlivých ekofarem nabízeny a propagovány.

3.3 Postup řešení

- studium literárních a internetových zdrojů;
- vyhodnocení dat z databáze MZe a ÚZEI;
- syntéza a hodnocení průzkumů realizovaných v letech 2005 – 2009;
- formulace závěrů.

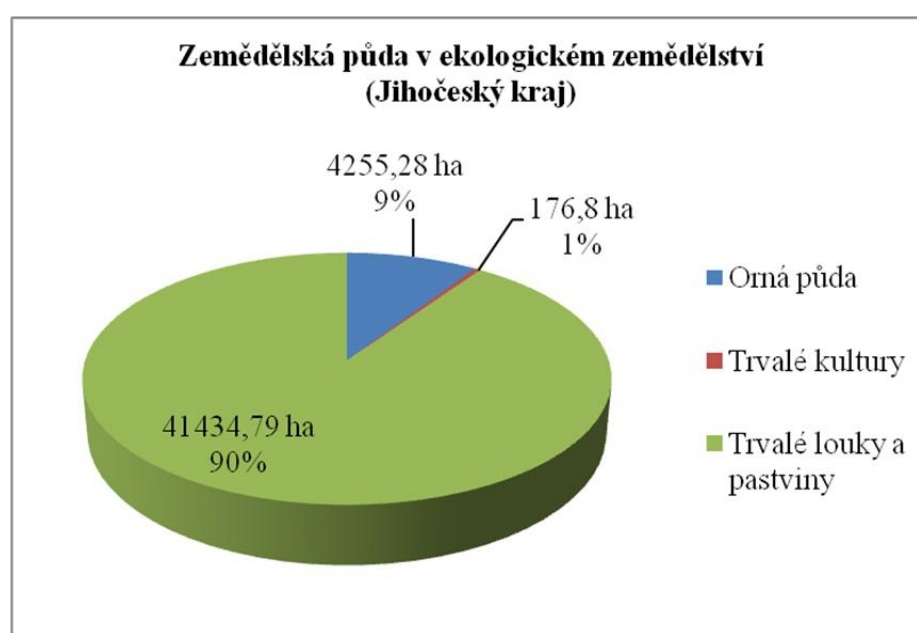
3.4 Zdroje informací

- odborná literatura;
- data MZe a ÚZEI;
- internet;
- zákony, vyhlášky;
- propagační materiály;
- statistické ročenky;
- výstupy z průzkumů realizovaných v letech 2005 – 2009 Katedrou obchodu a cestovního ruchu

4 Praktická část

4.1 Charakteristika ekologického zemědělství Jihočeského kraje (2008)

Graf 2: Zemědělská půda v ekologickém zemědělství (Jihočeský kraj)

Zdroj: autorka

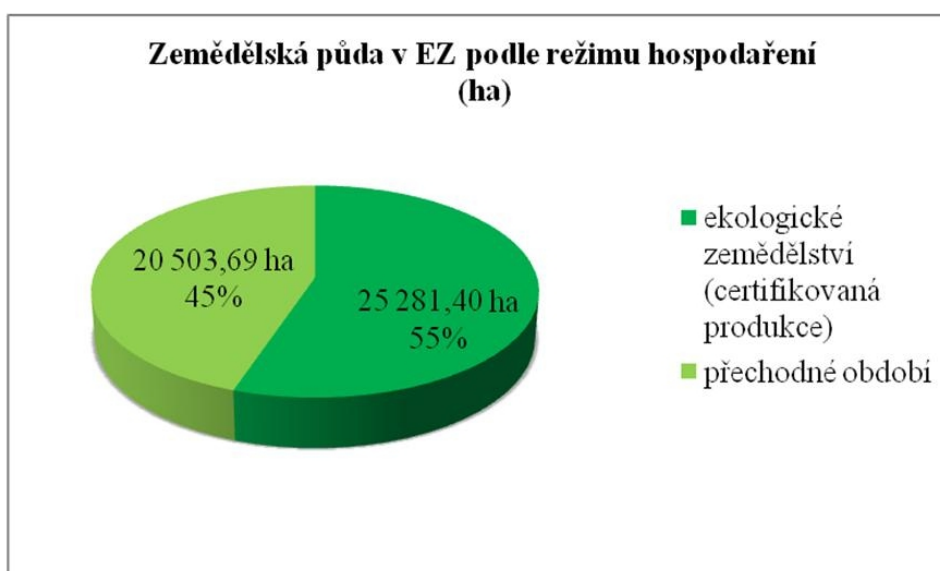
Z grafu 2 vyplývá, že nejvíce zemědělské půdy v ekologickém zemědělství v Jihočeském kraji zaujímají trvalé travní porosty (91 %), kam patří louky, pastviny a extenzivní pastva. Orná půda je zastoupena menším podílem (9 %) a zahrnuje pěstování obilovin, luskovin na zrno, luskovin zelených, okopanin, průmyslových a textilních plodin, píce a zeleniny. Trvalé kultury jsou zastoupeny jabloněmi, hrušněmi, meruňkami, švestkami apod. a zabírají velmi malou plochu.

Tabulka 6: Zemědělská půda v EZ podle režimu hospodaření (ha)

Zemědělská půda v EZ podle režimu hospodaření (ha)		%
ekologické zemědělství (certifikovaná produkce)	25 281,40	0,55
přechodné období	20 503,69	0,45
celkem	45 785,09	1
<i>z toho horské a podhorské oblasti</i>	35 762,23	0,78

Zdroj: autorka

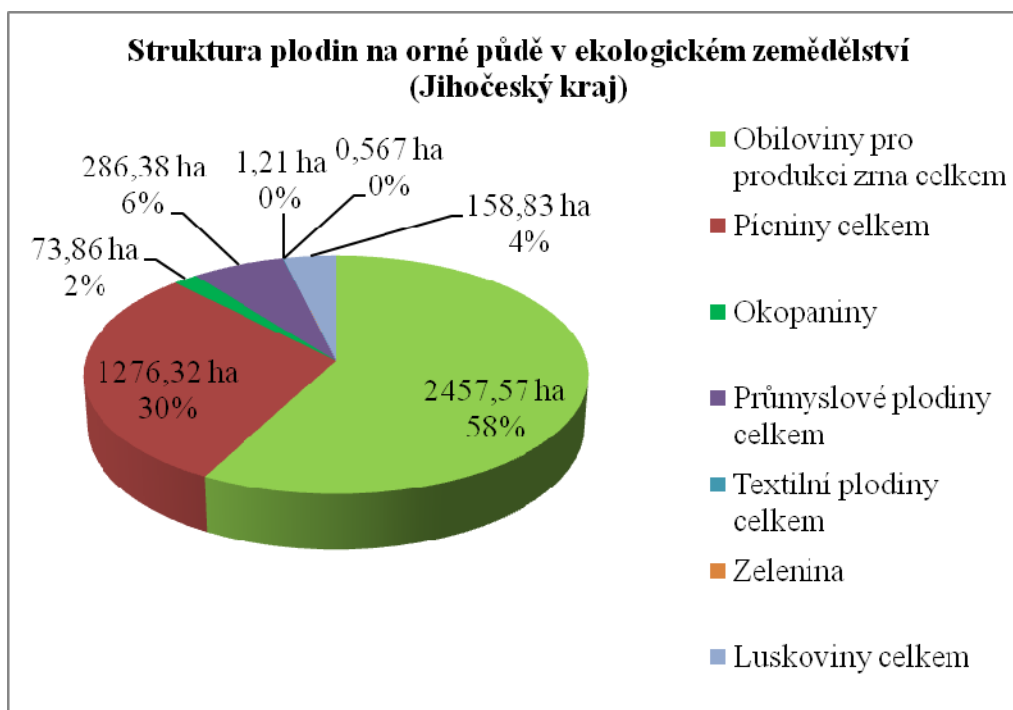
Graf 3: Zemědělská půda v EZ podle režimu hospodaření

Zdroj: autorka

Jak je patrné z předchozího grafu a tabulky, zemědělská půda v režimu ekologického zemědělství (tedy certifikovaná produkce) zaujímá 55 % (25 281,40 ha) celkové výměry ekologicky obhospodařované půdy v Jihočeském kraji (45 785,09 ha). V přechodném období potom zbývající 45 % (20 503,69 ha).

Graf 4: Struktura plodin na orné půdě v ekologickém zemědělství (Jihočeský kraj)

Zdroj: autorka

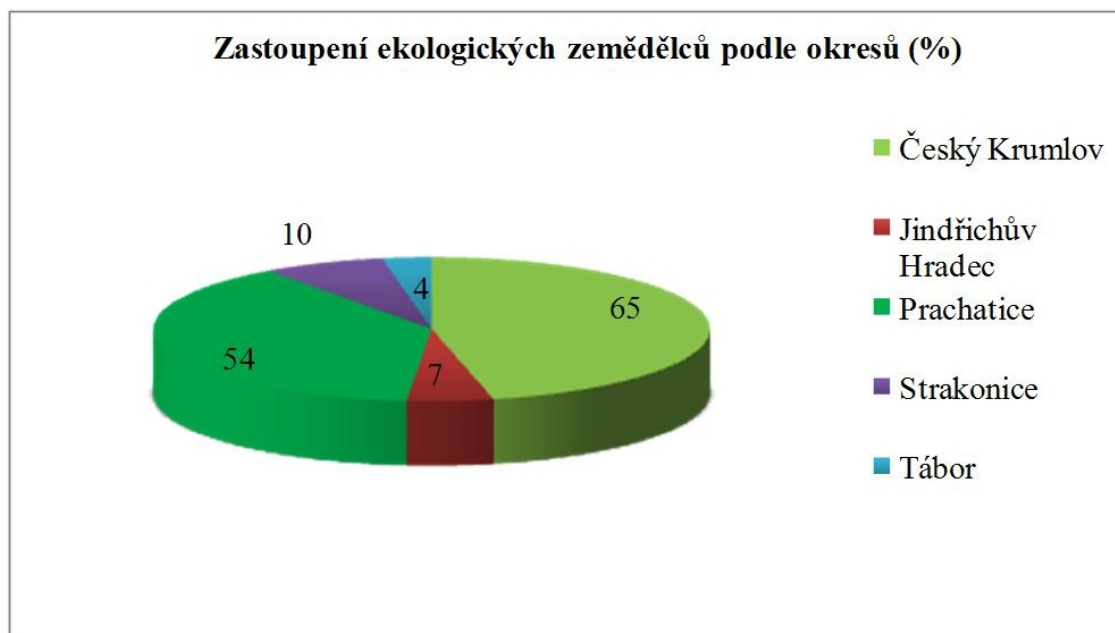
Graf 4 ukazuje, že na orné půdě jsou nejvíce zastoupeny obiloviny na 2457,7 ha. Velký podíl zaujímají také pícniny, pěstované na 1276,32 ha. Další kategorií jsou průmyslové rostliny, které se pěstují na 286,38 ha. Luskoviny se podílí na orné půdě v ekologickém zemědělství Jihočeského kraje 158,83 ha, okopaniny jsou pěstovány na ploše 73,86 ha. Nejméně jsou na orné půdě zastoupeny kategorie: textilní plodiny s 1,21 (0,03 %) a zelenina s 0,567 ha (0,01 %).

4.2 Charakteristika ekologického zemědělství horských a podhorských oblastí Jihočeského kraje (2008)

4.2.1 Ekologické farmy

Výchozí soubor dat, shromažďující údaje o 238 ekofarmách v Jihočeském kraji, byl na základě přiřazených LFA kódů zredukován na konečný seznam 140 ekofarem, nacházejících se v horských a podhorských oblastech.

Graf 5: Zastoupení ekologických zemědělců podle okresů (%)

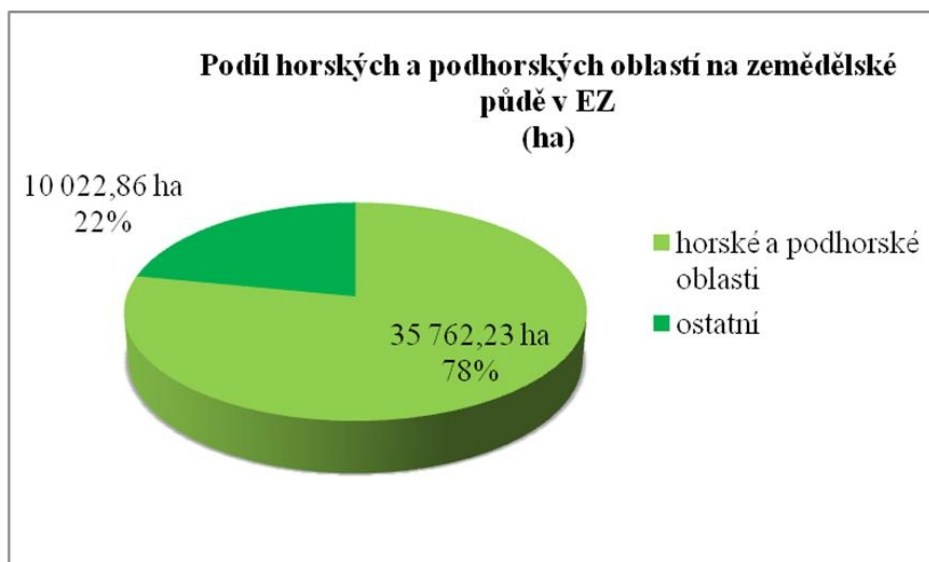

Zdroj: autorka

Z grafu 5 je patrné, že z celkového počtu 140 ekofarem, je jejich největší zastoupení v okresech Český Krumlov (65) a Prachatice (54). V okresech Strakonice (10), Jindřichův Hradec (7) a Tábor (4) je koncentrace ekofarem nižší.

4.2.2 Zemědělská půda v ekologickém zemědělství podle režimu hospodaření

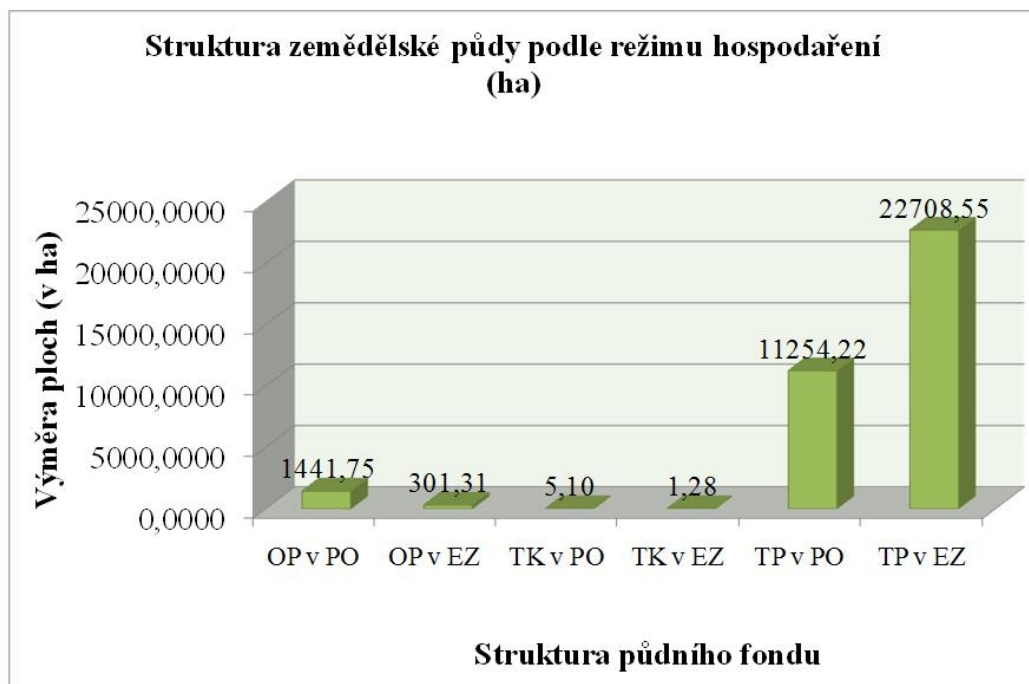
Graf 6: Podíl horských a podhorských oblastí na zemědělské půdě v EZ

Zdroj: autorka

Podíl půdy v horských a podhorských oblastech na celkové výměře zemědělské půdy v EZ (certifikovaná produkce) v Jihočeském kraji činí 78 %, která představují 35 762,23 ha z celkové výměry 45785,09 ha zemědělské půdy.

Graf 7: Struktura zemědělské půdy podle režimu hospodaření (ha)

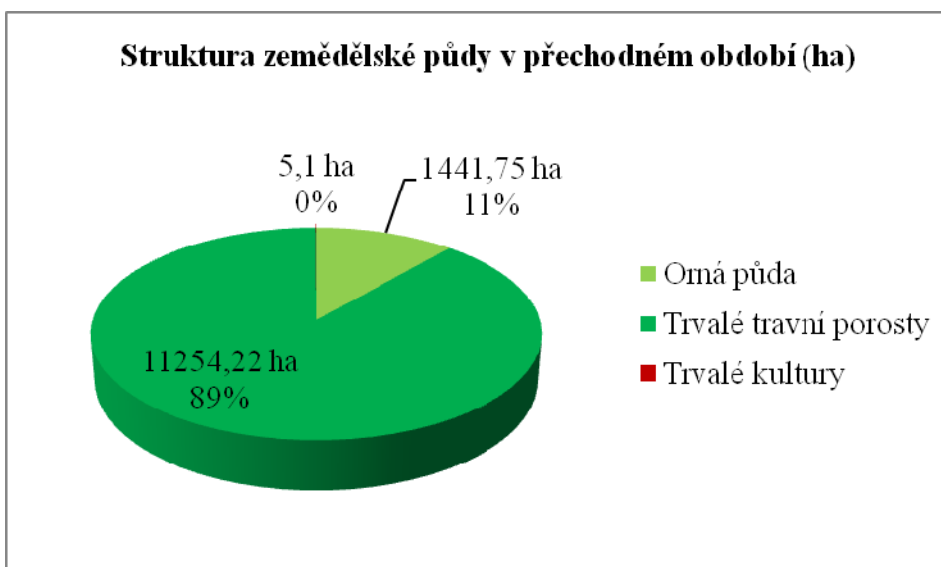

Zdroj: autorka

Pozn. aut.: OP = orná půda, TK = trvalé kultury, TP = trvalé travní porosty, PO = přechodné období, EZ = ekologické zemědělství (tato zkratka se vztahuje k certifikované produkci).

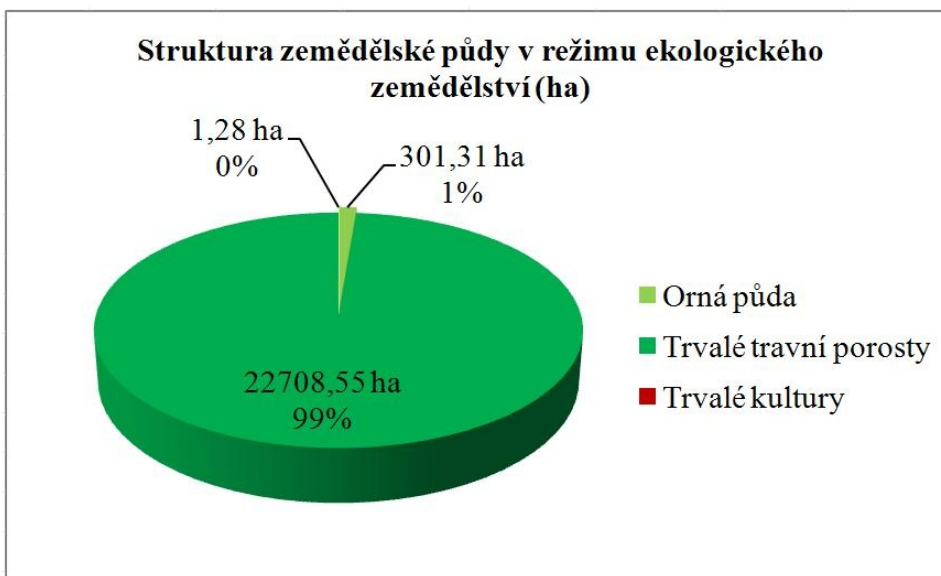
Z grafu 7 je patrné, že z celkové plochy zemědělské půdy v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje zaujímají největší část travní porosty: certifikovaná produkce na ploše 22708,55 ha a v přechodném období 11254,22 ha. Menšího rozsahu jsou potom plochy orné půdy v PO: 1441,75 ha, EZ 301,31 ha a nejmenší plochy zabírají trvalé kultury: 5,1 ha v PO a 1,28 ha v EZ. Tyto poměry odpovídají stavu půdního fondu celého Jihočeského kraje.

Graf 8: Struktura zemědělské půdy v přechodném období (ha)

Zdroj: autorka

Graf 9: Struktura zemědělské půdy v režimu ekologického zemědělství (ha)

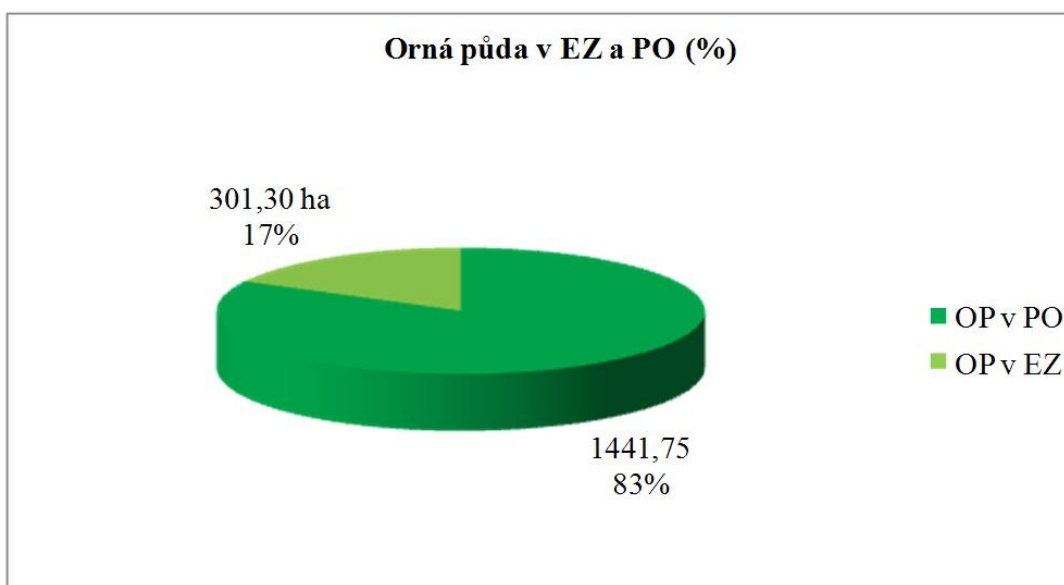

Zdroj: autorka

Grafy 8 a 9 se věnují rozdílům ve struktuře zemědělské půdy podle režimu, ve kterém je obhospodařována. V obou režimech je patrný převládající podíl trvalých travních porostů nad ornou půdou a trvalými kulturami. V ekologickém zemědělství (certifikovaná produkce) je tento rozdíl ještě markantnější, trvalé travní porosty tvoří 99 % celkové plochy zemědělské půdy v horských a podhorských oblastech, v přechodném období je to o 10 % méně. Trvalé kultury jsou zastoupeny minimálně, v přechodném období byly pěstovány na 5,10 ha zemědělské půdy a v režimu ekologického zemědělství (certifikovaná produkce) pouze na 1,28 ha.

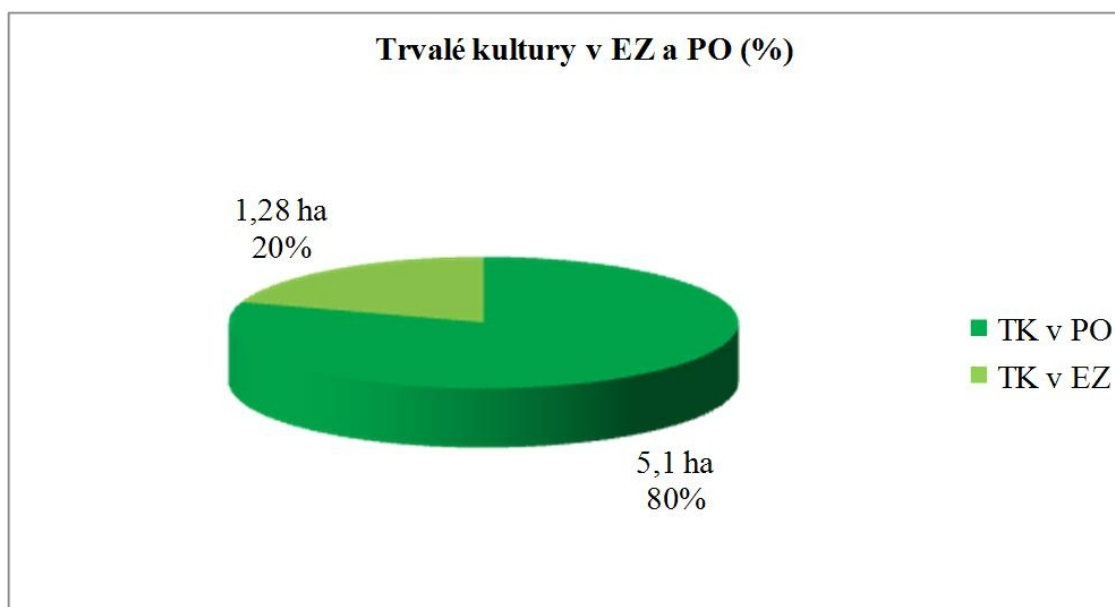
Následující grafy potom sledují procentuální vyjádření podílu PO a EZ (certifikované produkce) v horských a podhorských oblastech v Jihočeského kraje, v rámci jednotlivých kategorií.

Graf 10: Orná půda v EZ a PO (%)

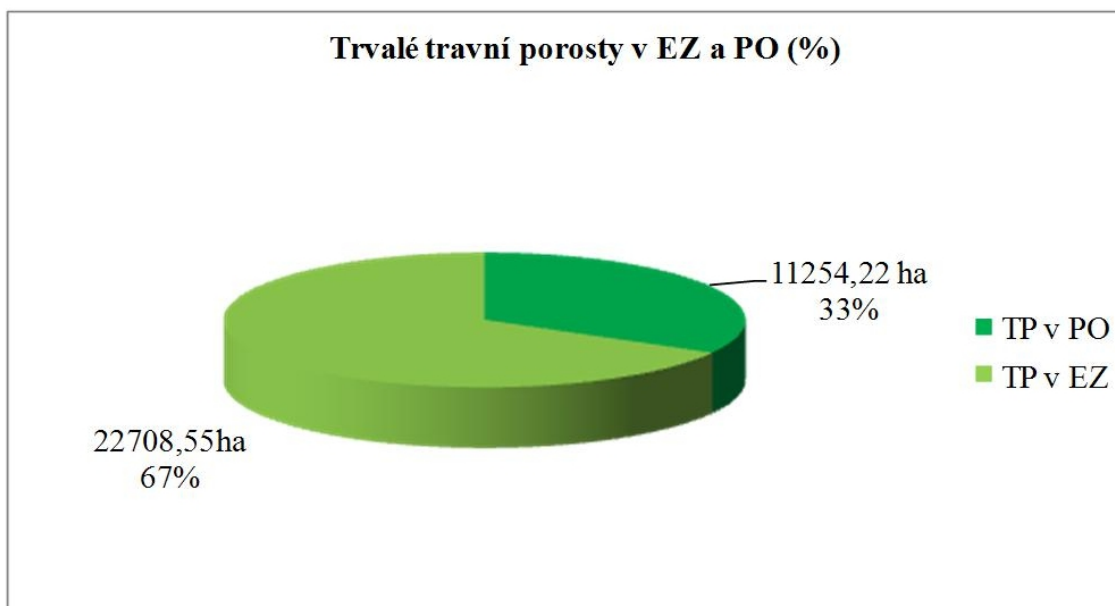
Zdroj: autorka

Graf 11: Trvalé kultury v EZ a PO (%)

Zdroj: autorka

Graf 12: Trvalé travní porosty v EZ a PO (%)

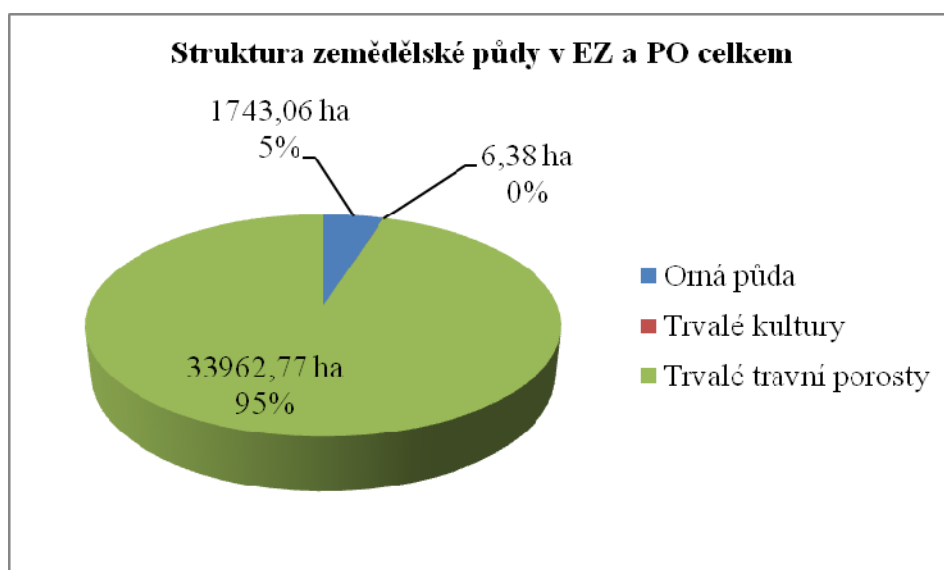

Zdroj: autorka

Grafy 10, 11 a 12 naznačují, že v rámci horských a podhorských oblastí je podíl orné půdy v přechodném období 83 % (potvrzení jedné z hypotéz), tedy výrazně vyšší než v případě orné půdy v režimu ekologického zemědělství, který činí 17 %. Stejně tak trvalé kultury jsou v přechodném období zastoupeny většinovým podílem 80 %. Pokud bychom brali v úvahu údaje za Jihočeský kraj celkově, tento rozdíl v poměru mezi TK v OP a EZ je ještě větší (98 % vs. 2 %). Pouze v případě trvalých travních porostů převažuje režim ekologického zemědělství (67 %), a to i v případě trvalých travních porostů celého Jihočeského kraje, ovšem v poměru 58 % TTP v EZ, 42 % TTP v OP.

4.3 Analýza rostlinné produkce ekologického zemědělství v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje (2008)

Graf 13: Struktura zemědělské půdy v EZ a PO celkem

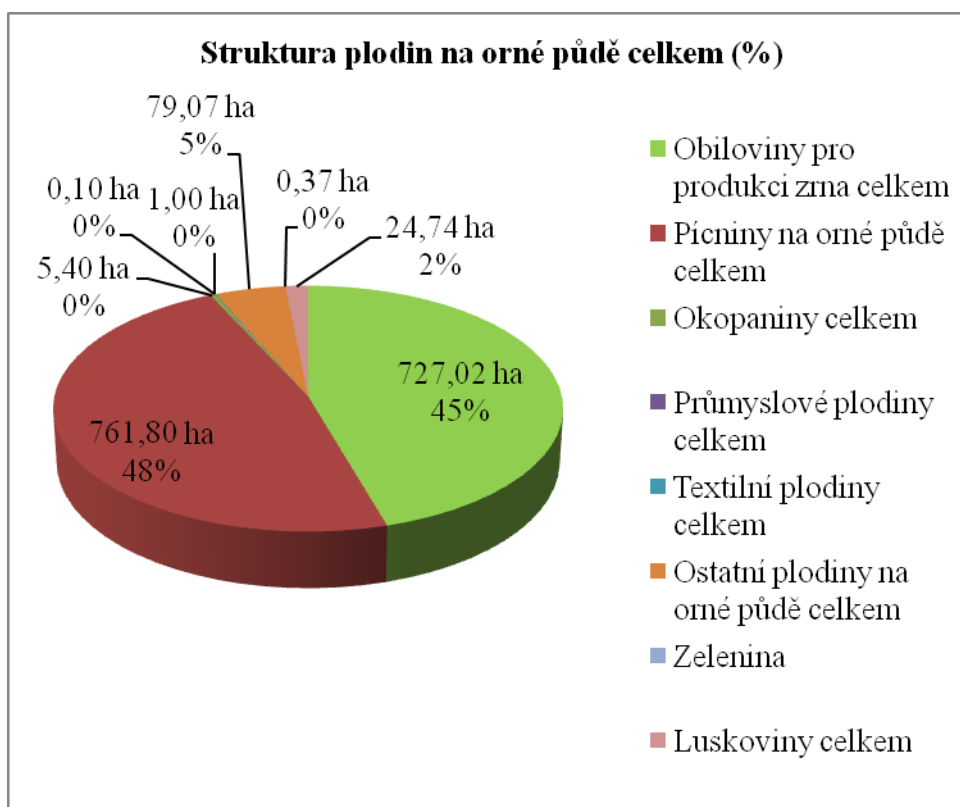
Zdroj: autorka

Graf 13 je souhrnným vyjádřením grafů 7 – 12 a zobrazuje strukturu zemědělské půdy v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje, celkem za přechodné období i

ekologickou produkci. Evidentně největší podíl zastávají trvalé travní porosty, 33 962 ha, plochu 1743, 06 ha zaujímá orná půda.

Detailnějšímu sledování zastoupení plodin na orné půdě se věnuje graf 14 a tabulka 4, která dále ukazuje i strukturu ploch trvalých kultur a trvalých travních porostů.

Graf 14: **Struktura plodin na orné půdě celkem (%)**

Zdroj: autorka

Graf 14 ukazuje rozložení plodin na orné půdě celkem za přechodné období a režim ekologického zemědělství (certifikované produkce). Téměř polovinu orné půdy v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje zabírají pícniny (761,8 ha). Téměř stejný podíl je potom určen obilovinám (727,02 ha). Méně významný podíl připadá ostatním plodinám (79,07 ha) a luskovinám (24,74 ha). Textilní (1 ha) a průmyslové plodiny (0,1 ha), okopaniny (5,4 ha) a zelenina (0,37 ha) zabírají mizivý

podíl orné půdy. Údaje za Jihočeský kraj celkově ukazují na menší podíl pícnin (30 %), ovšem v horských a podhorských oblastech hojně zastoupených. Naopak významněji se na celkové struktuře plodin za Jihočeský kraj podílejí průmyslové rostliny (6,73 %), které jsou v horských a podhorských oblastech pěstovány minimálně.

Tabulka 7: **Struktura vybrané produkce na orné půdě**

Druh	Celkem (ha)	Ekologický výnos (t/ha)	Ekologická produkce (t)	Počet farem
ORNÁ PŮDA				
Obiloviny pro produkci zrna				
Oves	136,12	3,38	460,09	7
Ječmen	90,47	2,94	265,98	6
Špalda	68,20	3,43	233,93	2
Žito	61,33	2,97	182,15	1
Pšenice obecná	37,07	3,29	121,96	3
Tritikále	316,43	0,35	110,64	5
Pohanka	12,00	1,56	18,72	1
Pšenice tvrdá	5,00	3,56	17,80	1
Ostatní obiloviny na zrna (včetně osiv)	0,40	3,30	1,32	14
Kukuřice na zrna	0,00	0,00	0,00	0
Amarant	0,00	0,00	0,00	0
Proso	0,00	0,00	0,00	0
Obiloviny celkem	727,02		1412,59	14

Luskoviny na zrno (suché luskoviny)				
Hrách	14,66	2,42	35,48	3
Fazole	0,05	1,60	0,08	1
Bob	0,00	0,00	0	0
Sója	0,00	0,00	0	0
Peluška	0,00	0,00	0	0
Ostatní luskoviny	0,00	0,00	0	0
<i>Luskoviny celkem</i>	14,71		35,56	3
Zelenina				
<i>Luskoviny zelené</i>				
Ostatní luskoviny	10,01	12,14	121,51	2
Hrášek	0,02	2,50	0,05	1
Fazole a zelená fazolka	0	0,00	0	0
<i>Luskoviny zelené celkem</i>	10,03		121,56	3
<i>Okopaniny</i>				
Brambory (včetně raných a sadbových)	5,40	17,00	91,73	10
Krmné okopaniny a brukvovité (ne na osivo)	0,00	0,00	0	0
<i>Okopaniny celkem</i>	5,40		91,73	10
<i>Koš'áloviny/brukvovité (bez kořenových)</i>				
Hlávkové zelí	0,03	18,00	0,54	2

Květák a Brokolice	0,03	1,23	0,37	2
Kapusta	0,03	12,00	0,36	2
Ostatní brukvovité	0,03	10,33	0,31	2
Celkem	0,12		1,58	2
Listová nebo stonková zelenina (bez brukvovitých)				
Salát	0,03	7,67	0,23	2
Celer	0,01	9,00	0,09	1
Pór	0,01	8,00	0,08	1
Čekanka	0,01	6,00	0,06	1
Ostatní listová	0,02	3,00	0,06	1
Chřest	0,01	5,00	0,05	1
Špenát	0,00	0,00	0,00	0
Celkem	0,09		0,57	2
Plodová zelenina				
Dýně	0,09	15,00	1,35	2
Rajče	0,03	15,00	0,45	2
Okurek	0,01	9,00	0,09	1
Paprika	0,01	7,00	0,07	1
Další plodová zelenina	0	0,00	0	0
Celkem	0,14		1,96	3
Kořenová a hlízová zelenina				
Mrkev	0,02	19,00	0,38	3

Cibule a šalotka	0,02	18,50	0,37	2
Petržel	0,02	10,00	0,2	2
Ostatní kořenová	0,01	6,00	0,06	1
Česnek	0,01	3,00	0,03	1
<i>Celkem</i>	<i>0,08</i>		<i>1,04</i>	<i>3</i>
<i>Zelenina celkem</i>	<i>218,44</i>		<i>15,86</i>	<i>10</i>
Průmyslové rostliny				
Slunečnice	0,1	1,8	0,18	1
Řepka a řepice	0	0	0	0
Mák	0	0	0	0
<i>Průmyslové rostliny celkem</i>	<i>0,1</i>		<i>0,18</i>	<i>1</i>
Textilní plodiny				
Další textilní plodiny	1	2,00	2	1
Bavlna	0	0,00	0	0
<i>Textilní plodiny celkem</i>	<i>1,00</i>		<i>2,00</i>	<i>1</i>
Pícniny na OP				
Víceleté pícniny	573,86	13,81	7925,06	9
Dvouleté pícniny	101,49	13,49	1369,1	5
Jednoleté pícniny	86,45	15,00	1296,75	4
<i>Pícniny na OP celkem</i>	<i>761,8</i>		<i>10590,91</i>	<i>13</i>
Ostatní plodiny na OP				
Dočasné travní porosty	13,06	11,67	152,41	3

Ostatní plodiny na OP	32,9	1,86	61,19	2
Orná půda na osivo a sadbu	32,8	1,09	35,75	1
Aromatické, léčivé rostliny a koření	0,21	5,57	1,17	1
Květiny a okrasné	0,1	2,00	0,2	1
<i>Ostatní plodiny na OP celkem</i>	79,07		250,72	5
OVOCE				
Jabloně	3,07	5,76	17,68	5
Hrušně	0,25	4,08	1,02	2
Meruňky	0	0,00	0	0
Broskvoně	0	0,00	0	0
Třešně/višně	3,03	2,37	7,18	2
Švestky	0,44	2,95	1,3	2
Další peckoviny	0	0,00	0	0
Ořechy	0	0,00	0	0
Ostatní ovoce (bez citrusů, hroznů a oliv)	0	0,00	0	0
Bobuloviny (drobné ovoce)	0	0,00	0	0
<i>Trvalé kultury celkem</i>	13,57	2,01	27,23	6
Jahody	0,01	4,00	0,04	1
<i>Ovoce celkem</i>	13,58	2,01	27,27	7
TRVALÉ TRAVNÍ POROSTY				
Louky	13689,24	9,33	127720,63	98

Pastviny	4,65	1426,92	6635,2	1
Extenzivní pastva	19639,8	13,07	256692,16	130
Celkem	33333,69		391048	135

Zdroj: autorka

Tabulka 4 vyjadřuje pěstování vybraných plodin a ekologickou produkci v horských podhorských oblastech Jihočeského kraje v roce 2008.

Obiloviny se pěstovaly v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje v roce 2008 celkem na 727,02 ha (počet ha zahrnuje farmy jak v přechodném období tak i v ekologickém režimu). Mezi nejvíce zastoupené obiloviny na orné půdě patří tritikále pěstované na 316,43 ha, oves na 136,12 ha a ječmen na 90,47 ha. Amaranth a proso nepěstuje žádná ze sledovaných farem. Celková produkce obilovin činila 19465,87 t. Z toho nejvíce byl zastoupen oves (460,09 t), ječmen (265,98 t) a špalda (233,93 t). Ve srovnání s produkcí za celý Jihočeský kraj je hlavní rozdíl zejména v pěstování pšenice, které je v horských a podhorských oblastech vyprodukována méně než desetina a řadí se tak mezi plodiny zastoupené spíše menšinou.

Luskoviny na zrno se ve sledovaných oblastech nacházely na 14,71 ha orné půdy. Nejvíce byl zastoupen hrách, a to na 14,66 ha, menšinou potom fazole (0,05 ha). Ostatní luskoviny, sóju, bob a pelušku nepěstuje ani jedna jihočeská farma. Celková produkce luštěnin byla 35,56 t. Z toho se nejvíce vyprodukovalo hrachu (35,48 t) a fazole (0,08 t). Na území celého Jihočeského kraje je potom dále pěstován bob a peluška.

Luskoviny zelené byly pěstovány na ploše 10,03 ha. Nejvíce byly pěstovány plodiny z kategorie ostatní luskoviny (10,1 ha). Ekologická produkce tvořila 121,56 t, z toho 121,51 t připadalo právě na ostatní luskoviny. Zbytek produkce tvořil hrách (0,05 t). Co do poměru a podílu plodin, tento stav koresponduje se situací na zbytku území

Jihočeského kraje, kde ještě můžeme zaznamenat menšinovou produkci fazolí (0,025 ha; 0,14 t).

Brambory byly pěstovány na 5,4 ha orné půdy a jejich celková produkce činila 91,73 t. Tato rozloha a produkce představují 7 % podílu na produkci i rozloze celého Jihočeského kraje.

Zelenina byla pěstována na 0,43 ha orné půdy horských a podhorských oblastí. Celkem se vyprodukovalo 5,15 t zeleniny.

Košťáloviny byly pěstovány na výměře 0,12 ha. Jednotlivé plodiny se nelišily v počtu ha. Z celkové produkce košťálovin (1,58 t) bylo nejvíce zastoupeno hlávkové zelí, a to 0,54 t.

Listová a stonková zelenina se pěstovala na ploše 0,09 ha. Nejvíce plochy zaujímal salát (0,03 ha). Ve sledované oblasti se nepěstuje špenát, ostatní plodiny jsou pěstovány na srovnatelné ploše. Celková produkce této skupiny zeleniny byla 0,57 t. Nejvíce bylo vyprodukováno salátu, a to 0,46 t a ostatní listové zeleniny 0,23 t.

Plodová zelenina byla pěstována na ploše 0,14 ha. Z těchto plodin zabíraly největší plochu dýně 0,09 ha. Celkově bylo vyprodukováno 1,96 t. Z toho nejvíce bylo dýně (1,35 t) a rajčat (0,45 t).

Kořenová a hlízová zelenina se pěstovala na ploše 0,08 ha, všechny plodiny na srovnatelné ploše. Celkem bylo vyprodukováno 1,04 t kořenové a hlízové zeleniny. Nejvíce se na produkci podílela mrkev s 0,38 t a cibule a šalotka s 0,37 t.
Ze zeleniny se produkuje nejvíce dýně, salát, cibule a šalotka a mrkev.

Údaje o produkci zeleniny a plochách obhospodařovaných v horských a podhorských oblastech korespondují se stavem na území celého Jihočeského kraje.

Z **průmyslových plodin** se významněji pěstuje pouze slunečnice, a to na 0,1 ha. Odhadovaná produkce je 0,18 t. Na ostatním území Jihočeského kraje je ovšem řepka spolu s řepicí pěstována na 251,77 ha, při produkci 254,29 t a dále také mák (34,51 ha; 38,65 t).

Mezi **textilními plodinami** byl zaznamenán výnos 2 t v kategorii ostatní textilní plodiny (na 1 ha). Tyto výnosy jsou zároveň jedinými v celém Jihočeském kraji v této kategorii.

Pícniny byly celkově pěstovány na rozloze 761,8 ha OP, díky čemuž byla zaznamenána produkce 10590,91 tun. Největší podíl na této produkci měly víceleté pícniny (7925,06 t), obhospodařované na ploše 573,86 ha.

Ostatních plodin bylo ve zkoumaném období vyprodukováno 250,72 t na rozloze 79,07 ha. Z toho více než třetinová plocha byla využita jako orná půda na osivo a sadbu (32,8 ha, produkce 35,75 t), téměř stejná plocha pro ostatní plodiny na OP (32,9 ha, produkce 61,19 t). Byla zaznamenána produkce 1,17 t aromatických léčivých rostlin a koření (0,21 ha), dále 0,2 t květin na ploše 0,1 ha. Ovšem produkcí 152,41 t byly nejvýznamnější dočasné travní porosty.

Trvalé kultury

Část tabulky, věnující se produkci trvalých kultur ukazuje, že v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje pokrývaly celkem plochu 13,58 ha.

Z ovocných stromů se nejvíce pěstovaly jabloně (3,07 ha), dále třešně (3,03 ha), které na zbytku území Jihočeského kraje netvoří tak výrazný podíl. Méně potom byly pěstovány švestky (0,44 ha) a hrušně (0,25 ha).

Celkem bylo vyprodukováno 27,27 t ovoce, což představuje asi 3 % z produkce celého Jihočeského kraje. Největší produkce připadla jablkům (17,68 t) a třešním (7,18 t), méně bylo vyprodukováno hrušni (1,02 t), švestek (1,3 t) a jahod (0,04 t).

Ovoce z kategorií ořechy, bobuloviny, ostatní ovoce a další peckoviny nebyly v horských a podhorských oblastech, na rozdíl od zbytku Jihočeského kraje, pěstovány vůbec.

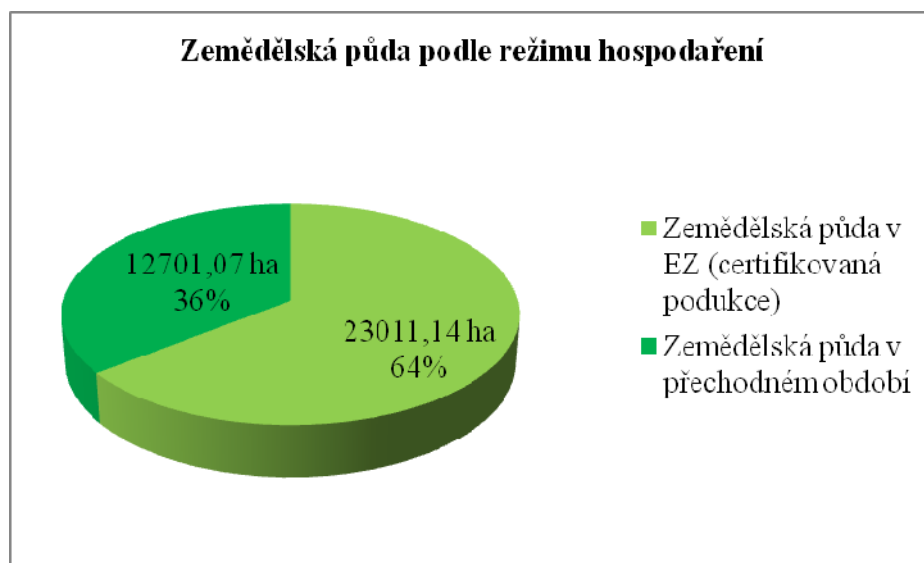
Z trvalých kultur jsou produkovány nejvíce jabloně a třešně.

Trvalé louky a pastviny v ekologickém režimu pokrývaly celkem plochu 33 333,69 ha na 135 ekofarmách. Největší zastoupení připadá extenzivním pastvám (19639,8 ha), díky tomu je i ekologická produkce na těchto plochách největší (256692,16 t). Velký podíl v kategorii Trvalé louky a pastviny mají také louky (13689,24 ha), ovšem již méně než poloviční produkci (127720,63 t).

4.3.1 Rostlinná produkce dle režimu hospodaření

Následující grafy poskytují podrobnější rozbor zemědělské půdy a jejích jednotlivých složek a plodin na nich pěstovaných.

Graf 15: Zemědělská půda podle režimu hospodaření

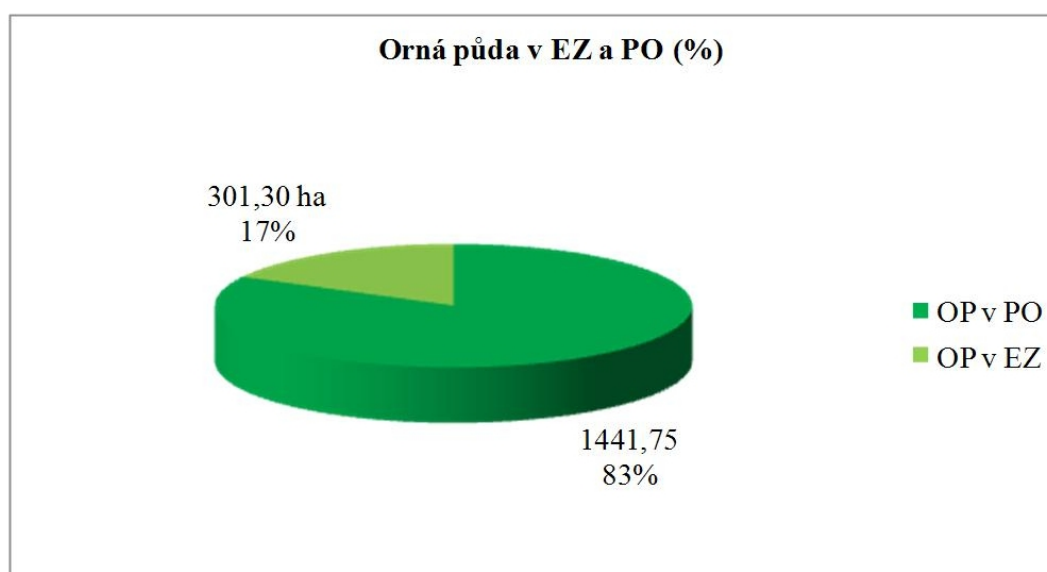

Zdroj: autorka

Z grafu 15 je patrné, že zemědělská půda je obhospodařována spíše v režimu ekologického zemědělství (rozumí se certifikovaná produkce).

Strukturu zemědělské půdy v jednotlivých režimech sledují grafy 8 a 9 (viz str. 19)

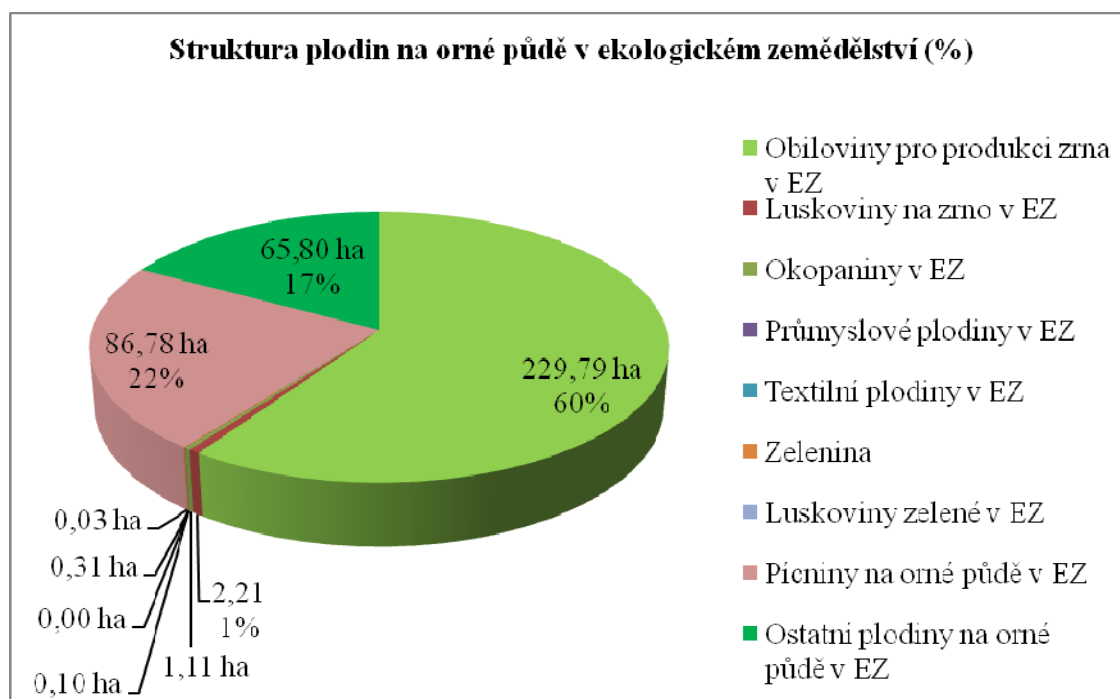
Graf 10: Orná půda v EZ a PO (%)

Zdroj: autorka

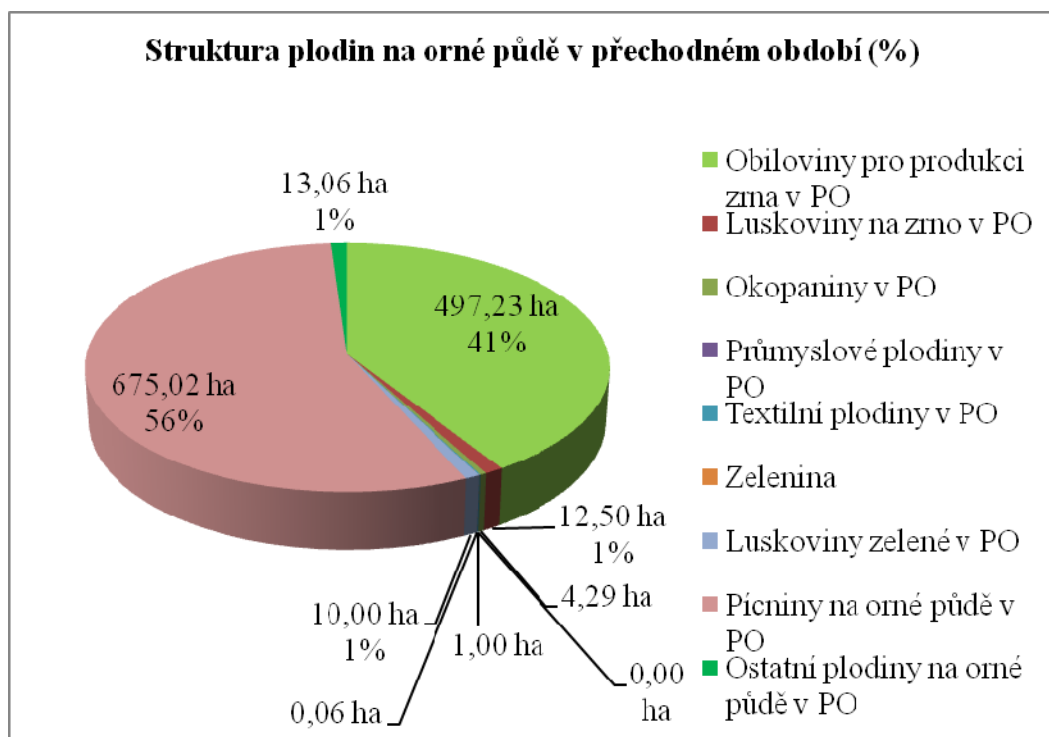
Tento graf byl již analyzován na str. 20, zde je znovu uveden pro lepší přehled o rostlinné produkci dle režimu hospodaření.

Graf 16: **Struktura plodin na orné půdě v ekologickém zemědělství (%)**

Zdroj: autorka

Graf 17: Struktura plodin na orné půdě v přechodném období (%)

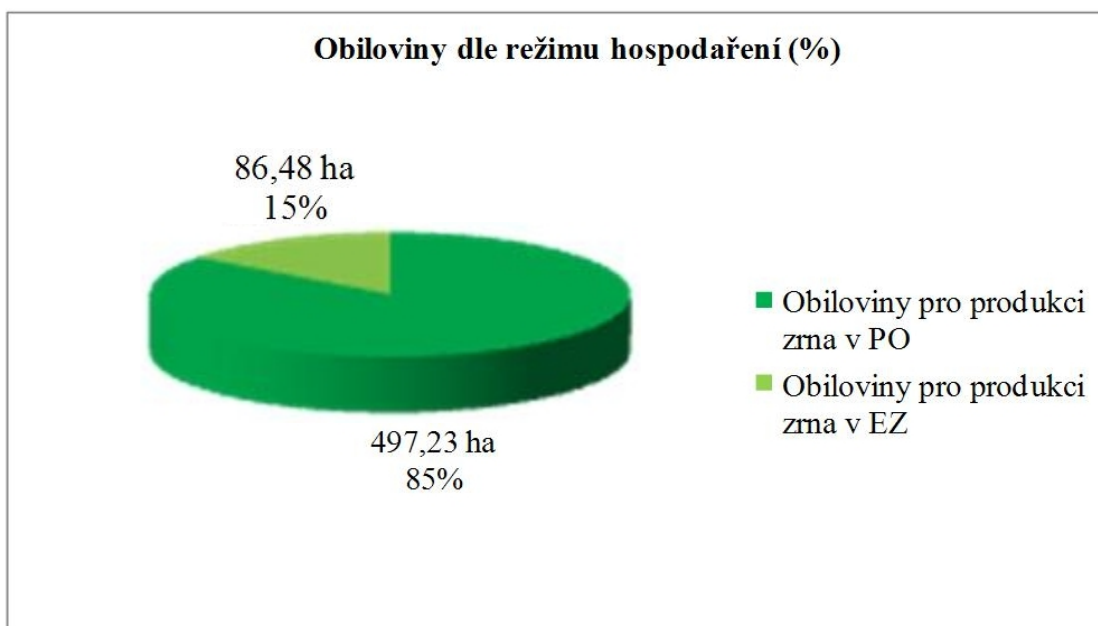

Zdroj: autorka

Pozn. aut.: Procentuelní vyjádření rovno 0 neuváděno.

Grafy 16 a 17 sledují strukturu plodin pěstovaných na orné půdě, v jednotlivých režimech. V ekologickém zemědělství (certifikovaná produkce) byly převažující plodinou obiloviny pro produkci zrna, pěstované na 229,79 ha. Mezi ostatní více zastoupené plodiny patřily pícniny (86,78 ha) a ostatní plodiny (65,80 ha). Další plodiny pěstované na orné půdě v režimu ekologického zemědělství souhrnně zaujímaly plochu pouze 3,76 ha, textilní plodiny nebyly pěstovány vůbec. V přechodném období byly nejvíce zastoupenou plodinou pícniny, pěstované na ploše 675,02 ha, což představuje více jak sedminásobek plochy, určené pro certifikovanou produkci pícnin. Dále byly hojně pěstovány obiloviny, na ploše 479,23 ha, což je opět více než v ekologickém zemědělství. Dále byly pěstovány ostatní plodiny (13,06 ha), luskoviny na zrna (15,5 ha) a luskoviny zelené. Další plodiny jako okopaniny, zelenina a textilní plodiny byly pěstovány minimálně, průmyslové plodiny nebyly pěstovány vůbec.

Graf 18: **Obiloviny dle režimu hospodaření (%)**

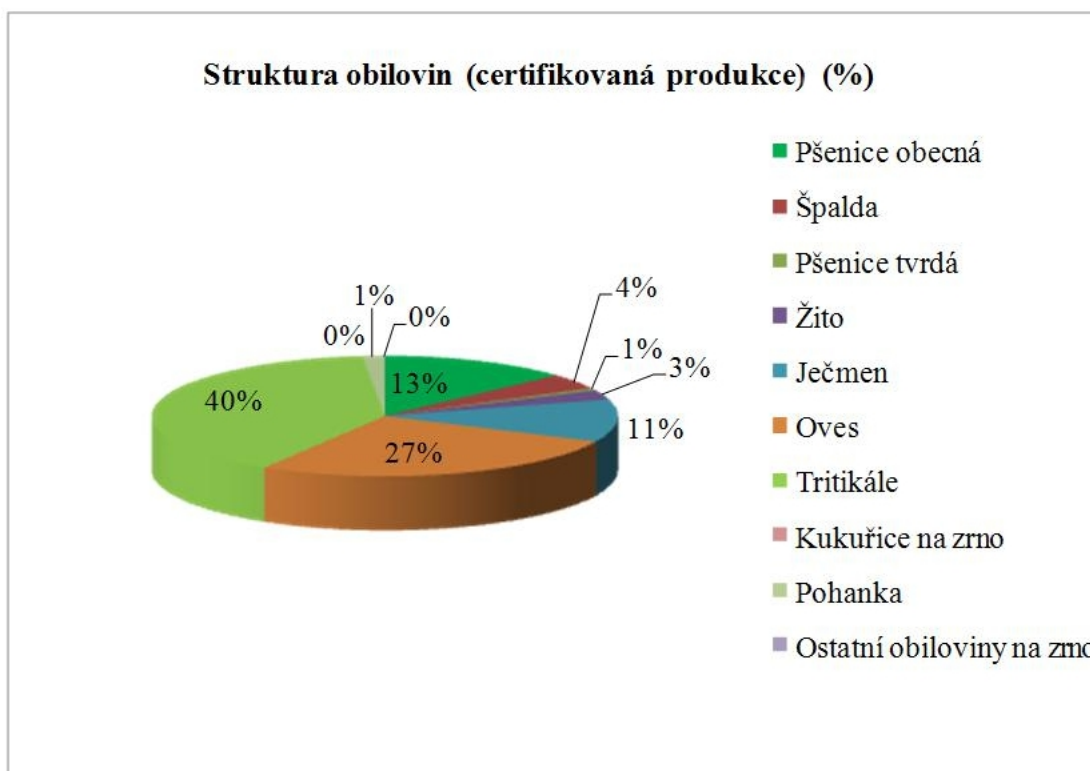

Zdroj: autorka

Pozn. aut.: EZ = ekologické zemědělství (certifikovaná produkce), PO = přechodné období.

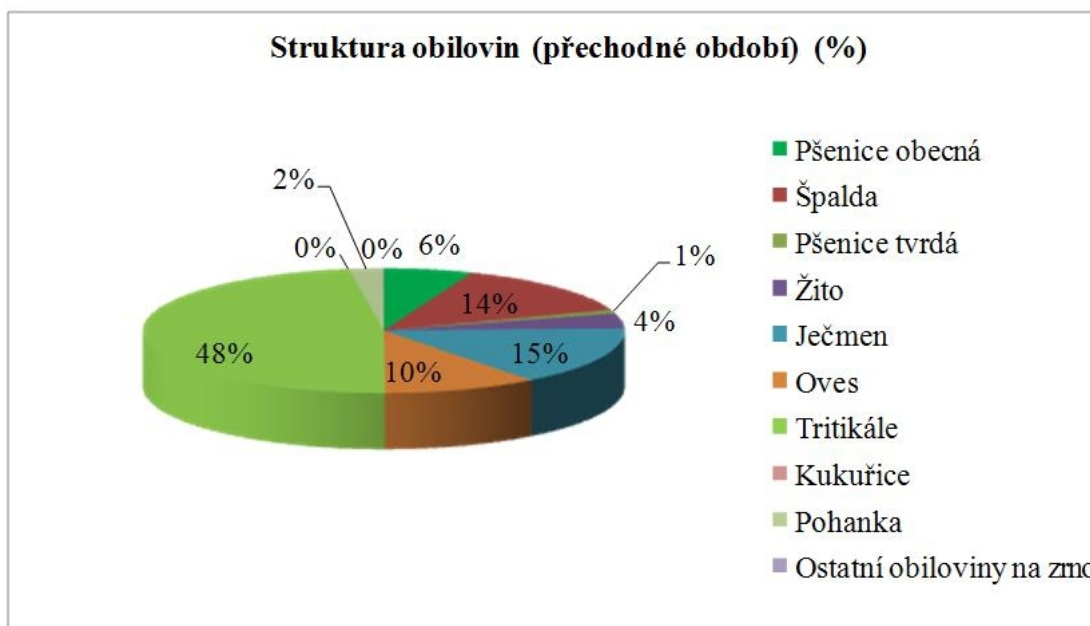
Z grafu 18 vyplývá, že většina ekologických farem v horských a podhorských oblastech pěstuje obiloviny v přechodném období (stejně tak v celém Jihočeském kraji- 71 %). Tato produkce byla realizována na ploše 497,23 ha, zatímco v ekologickém zemědělství na ploše 86,48 ha.

Graf 19: Struktura obilovin (certifikovaná produkce) (%)

Zdroj: autorka

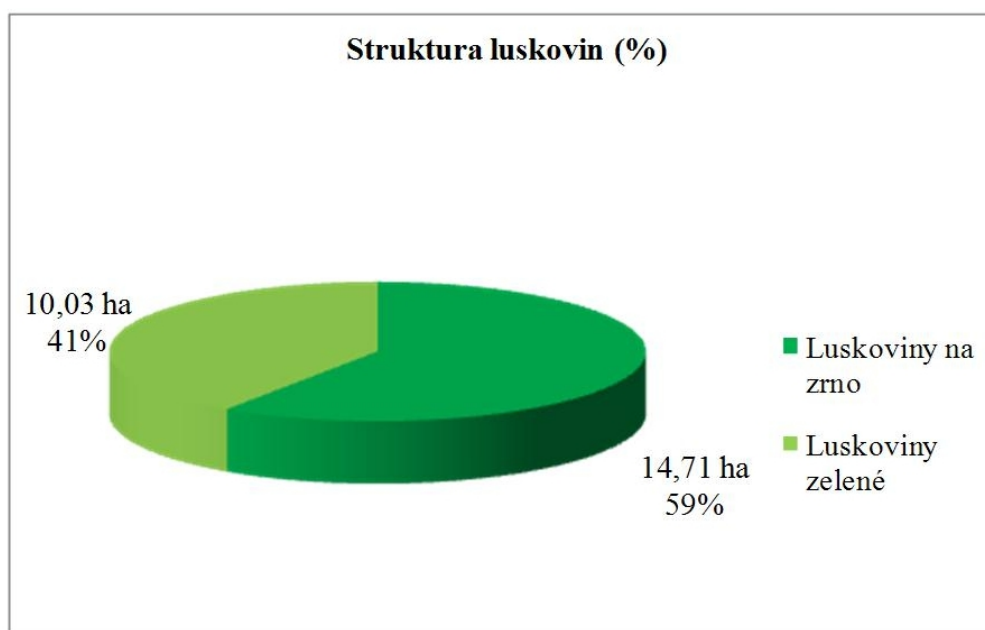
Graf 20: Struktura obilovin (přechodné období) (%)

Zdroj: autorka

Grafy 19 a 20 ukazují srovnání plodin vypěstovaných v ekologickém zemědělství a přechodném období. V ekologickém režimu se pěstuje nejvíce tritikále a oves, v přechodném období kromě tritikále také ječmen, špalda a oves. Největší rozdíly mezi těmito způsoby hospodaření jsou patrné na produkci ovesa, který je upřednostňován v ekologickém zemědělství a špaldy, která je naopak více pěstována v přechodném období, která je oproti tomu na území Jihočeského kraje pěstována hlavně v EZ. V přechodném období je na potom na celém území pěstována pšenice.

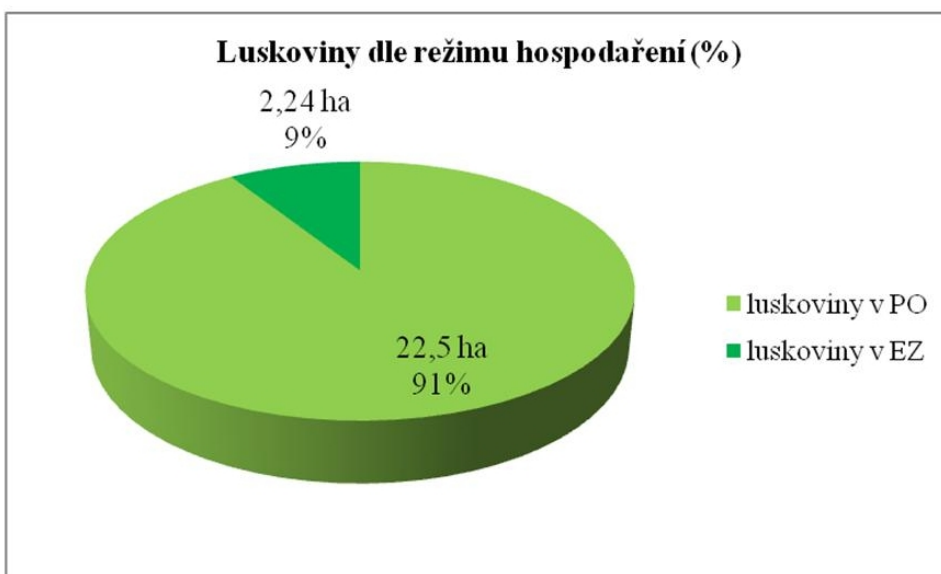
Graf 21 : **Struktura luskovin (%)**

Zdroj: autorka

Graf 21 vyjadřuje rozdělení luskovin na zelené luskoviny a luskoviny na zrno, a to v součtu za EZ (certifikovaná produkce) a PO. Z grafického znázornění vyplývá, že více bylo pěstováno luskovin na zrno, a to na 14, 71 ha půdy horských a podhorských oblastí.

Graf 22: Luskoviny dle režimu hospodaření (%)

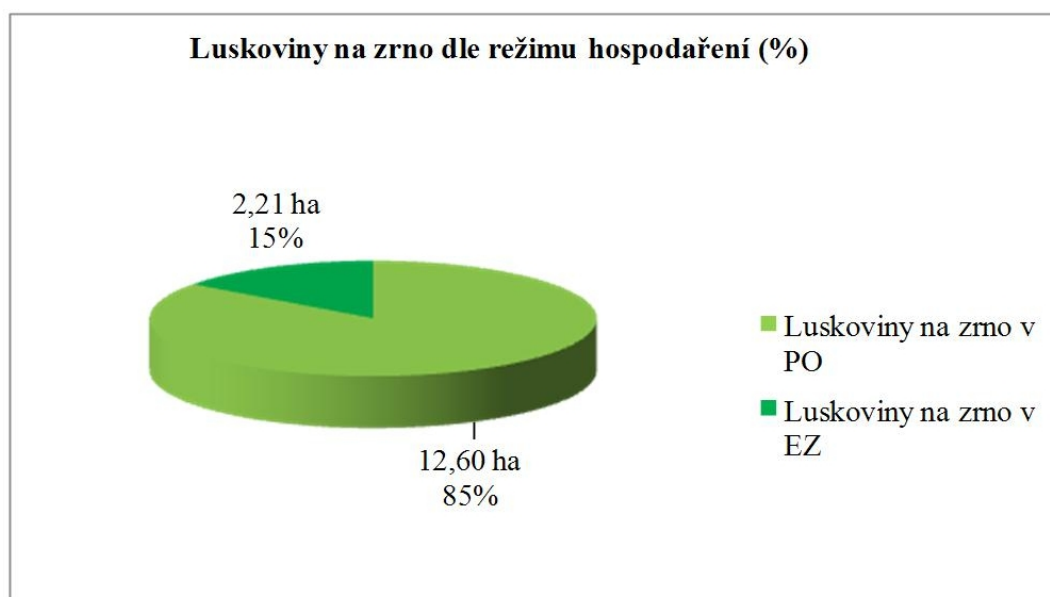

Zdroj: autorka

Graf 22 vyjadřuje převahu v pěstování luskovin v přechodném období (22,5 ha), zatímco v ekologickém zemědělství byly luskoviny pěstovány poze na 2,24 ha. V případě celého území Jihočeského kraje jsou rozdíly menší, luskoviny jsou v PO pěstovány na 61 % tohoto území.

Uvedené hodnoty jsou součtem luskovin na zrno a zelených luskovin, následující dva grafy jsou vyjádřením pro tyto komodity jednotlivě.

Graf 23: Luskoviny na zrno dle režimu hospodaření (%)

Zdroj: autorka

Z grafu 23 vyplývá, že luskoviny na zrno jsou pěstovány převážně v přechodném období, v roce 2008 to bylo na ploše 12,6 ha. Luskoviny na zrno v EZ (certifikovaná produkce) se v uvedeném období pěstovaly na ploše 2,21 ha. Pro produkci na celém území Jihočeského kraje je tento poměr menší, v EZ to je 39 %, v PO 61 %.

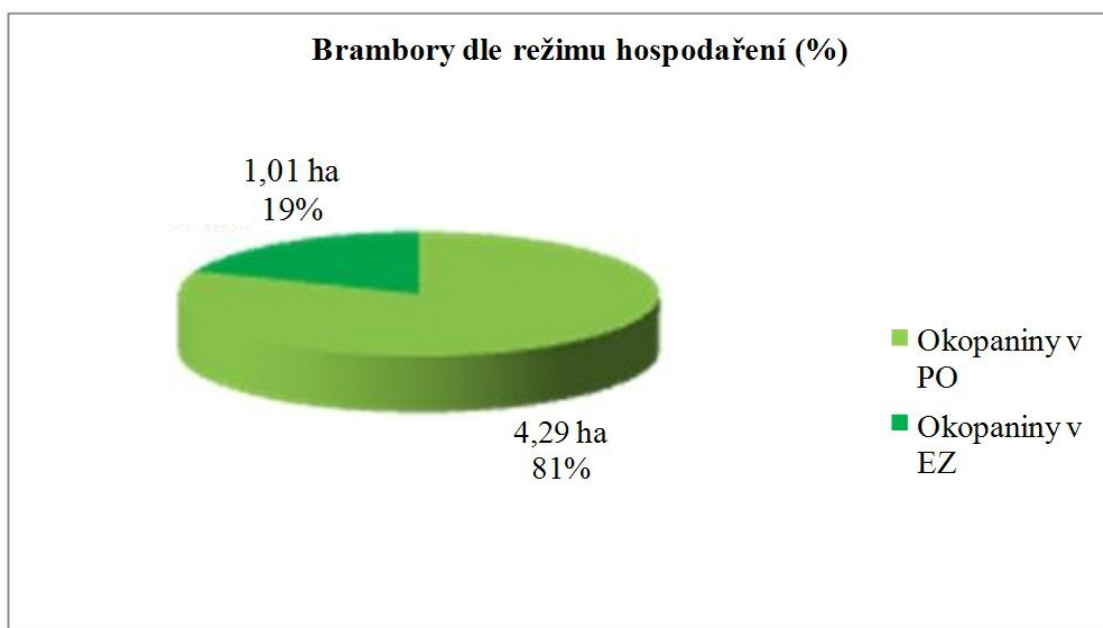
Graf 24: Zelené luskoviny dle režimu hospodaření (%)

Zdroj: autorka

Jak vyplývá z grafu 24, zelené luskoviny jsou zatím v EZ (jako certifikovaná produkce) pěstovány naprosto minimálně.

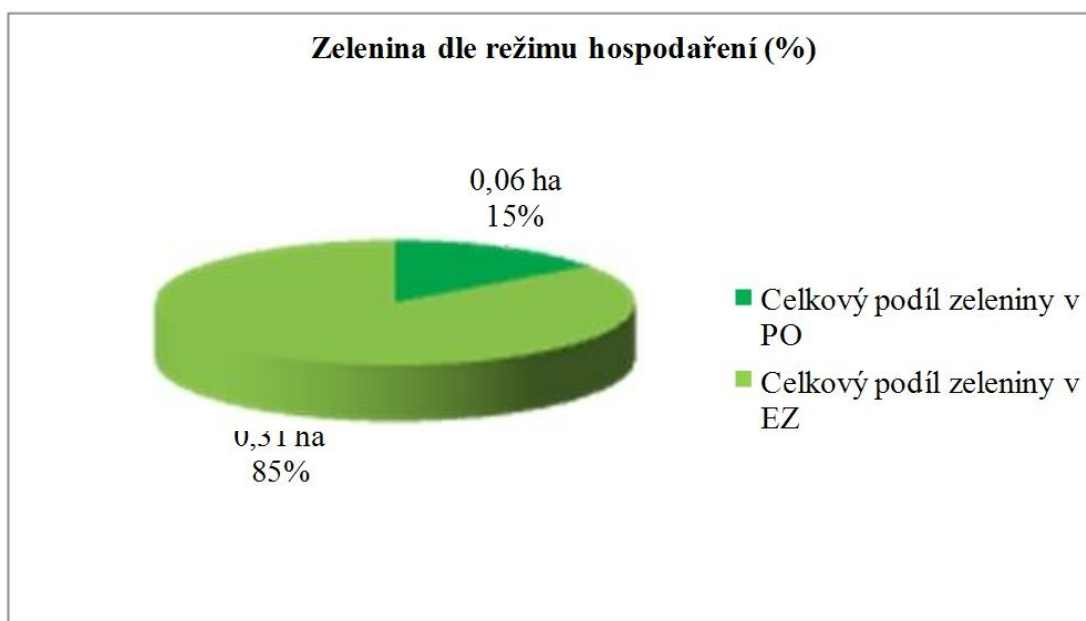
Graf 25: **Brambory dle režimu hospodaření (%)**

Zdroj: autorka

Graf 25 vyjadřuje, že okopaniny se pěstují převážně v ekologickém zemědělství (certifikovaná produkce), za uvedené období to bylo konkrétně na 4,29 ha, zatímco v přechodném období pouze na 1 ha. Případě celého území Jihočeského kraje je rozdíl mezi režimy ještě markantnější, brambory byly v EZ pěstovány na 94 % území k tomu určenému.

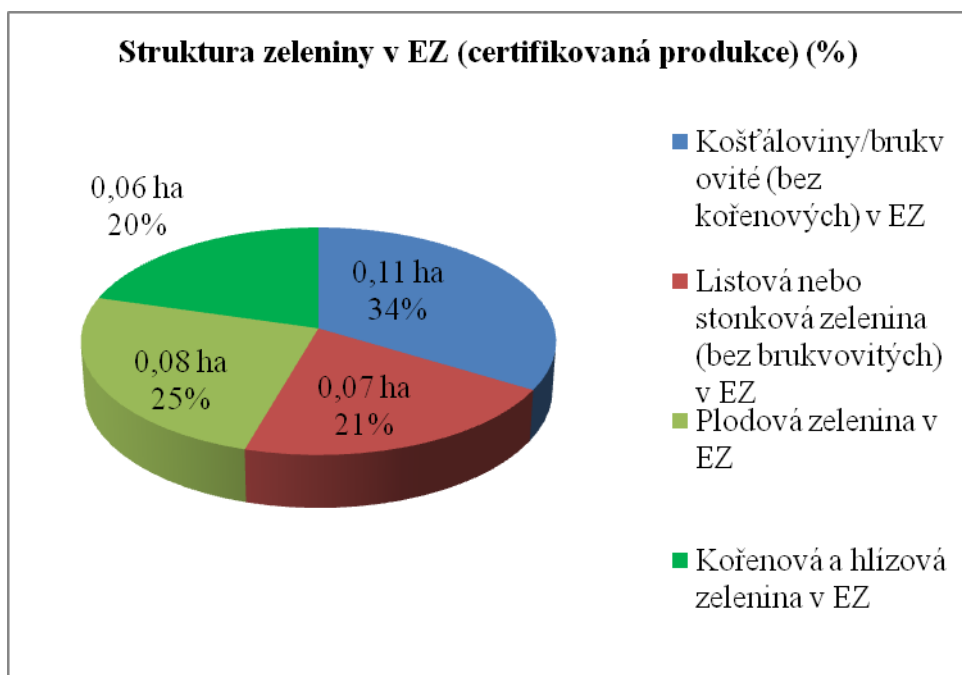
Graf 26: Zelenina dle režimu hospodaření (%)

Zdroj: autorka

Z grafu 26 vyplývá, že více zeleniny bylo vypěstováno v ekologickém zemědělství (0,312 ha), v přechodném období se zelenina pěstuje pouze v malém množství na 0,055 ha.

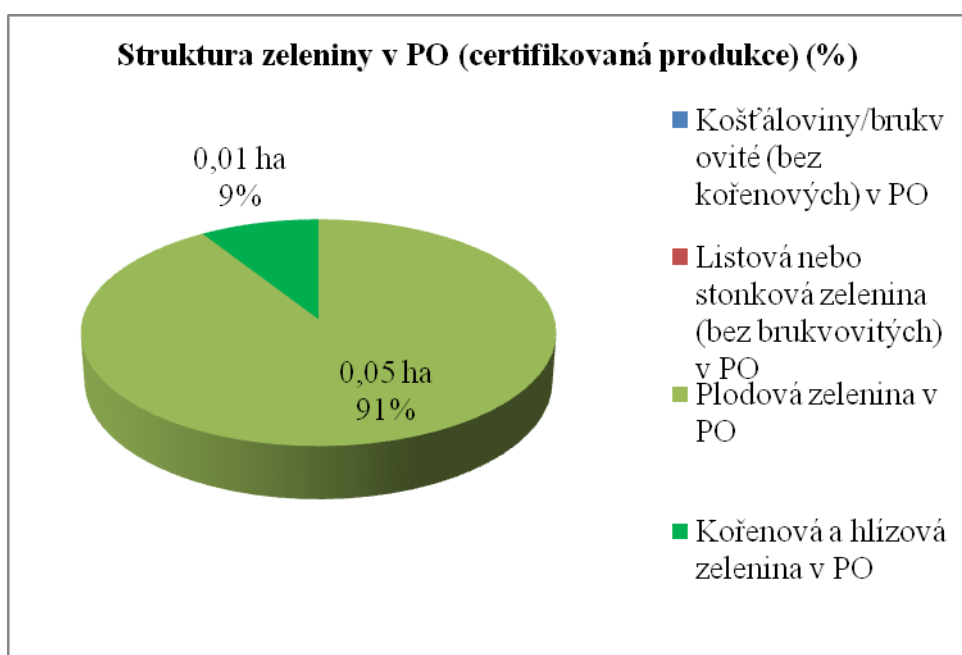
Graf 27: Struktura zeleniny v EZ (certifikovaná produkce) (%)

Zdroj: autorka

Graf 27 ukazuje rovnoměrné rozložení v pěstování zeleniny v režimu EZ. Kořenová a hlízová zelenina je pěstována na ploše 0,06 ha, plodová zelenina na 0,08 ha, listová nebo stonková zelenina na 0,065 ha. Nejvíce jsou pěstovány košťáloviny a brukvovité, a to na ploše 0,11 ha. Celková plocha pro pěstování certifikované biozeleniny v horských a podhorských oblastech je ale téměř zanedbatelná. Struktura zeleniny pěstované na celém území Jihočeského kraje vykazuje také rovnoměrné rozdělení, přibližně ve stejném poměru jsou pěstovány skupiny komodity jako plodová zelenina (31 %) a kořenová a hlízová zelenina (30 %) a listová nebo stonková zelenina (20 %) a košťáloviny a brukvovité (19 %).

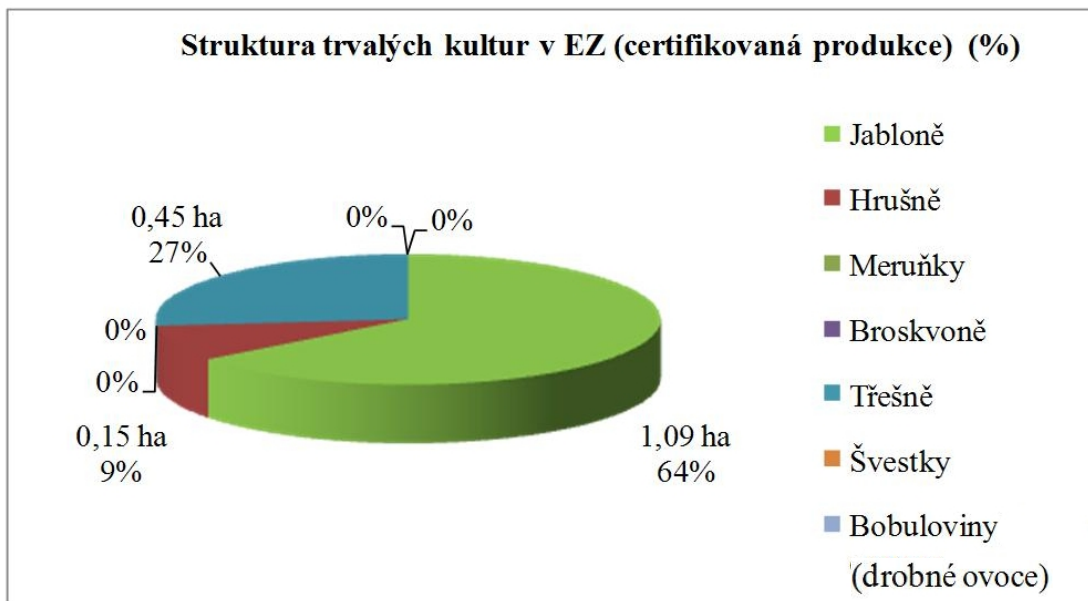
Graf 28: Struktura zeleniny v PO (certifikovaná produkce) (%)

Zdroj: autorka

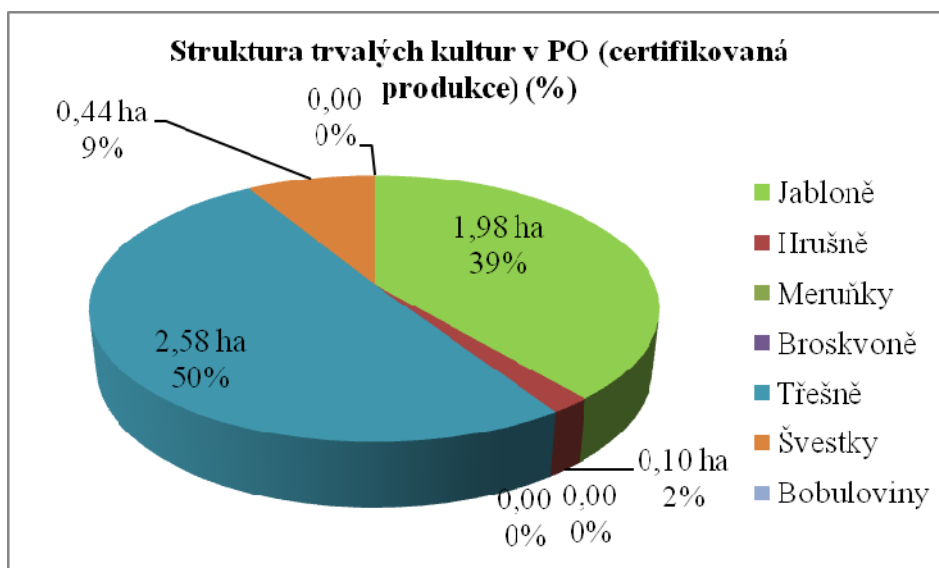
V přechodném období je pěstována pouze plodová a kořenová zelenina, listová a košťáloviny nejsou pěstovány vůbec.

Graf 29: Struktura trvalých kultur v EZ (certifikovaná produkce) (%)

Zdroj: autorka

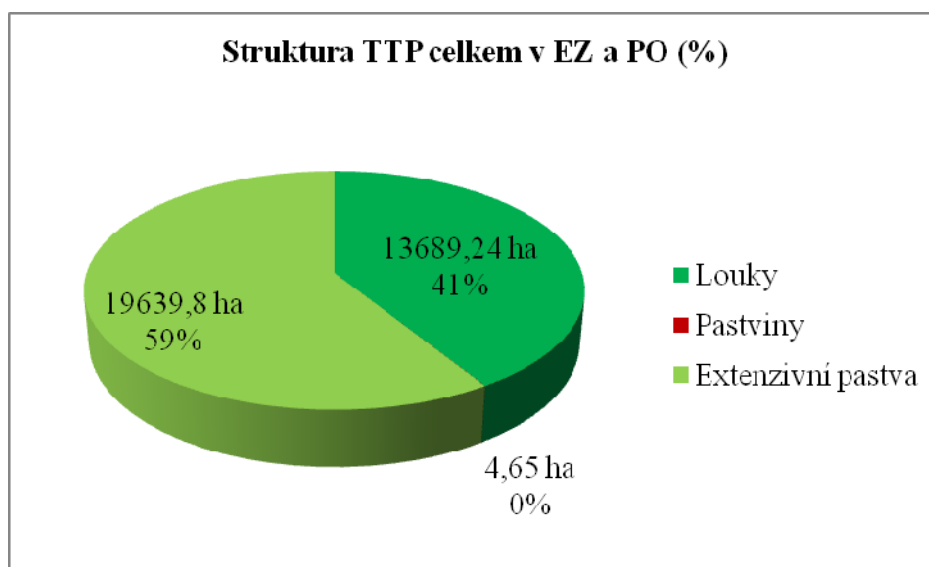
Graf 30: Struktura trvalých kultur v PO (certifikovaná produkce) (%)

Zdroj: autorka

Grafy 29 a 30 ukazují na převažující podíl v pěstování jabloní v ekologickém zemědělství (certifikovaná produkce), dále to byly také třešně. V přechodném období tomu bylo naopak. Menšinově jsou potom v EZ pěstovány hrušně. Broskvoně, meruňky a bobuloviny nejsou pěstovány ani v jednom z režimů, švestky pouze v přechodném období.

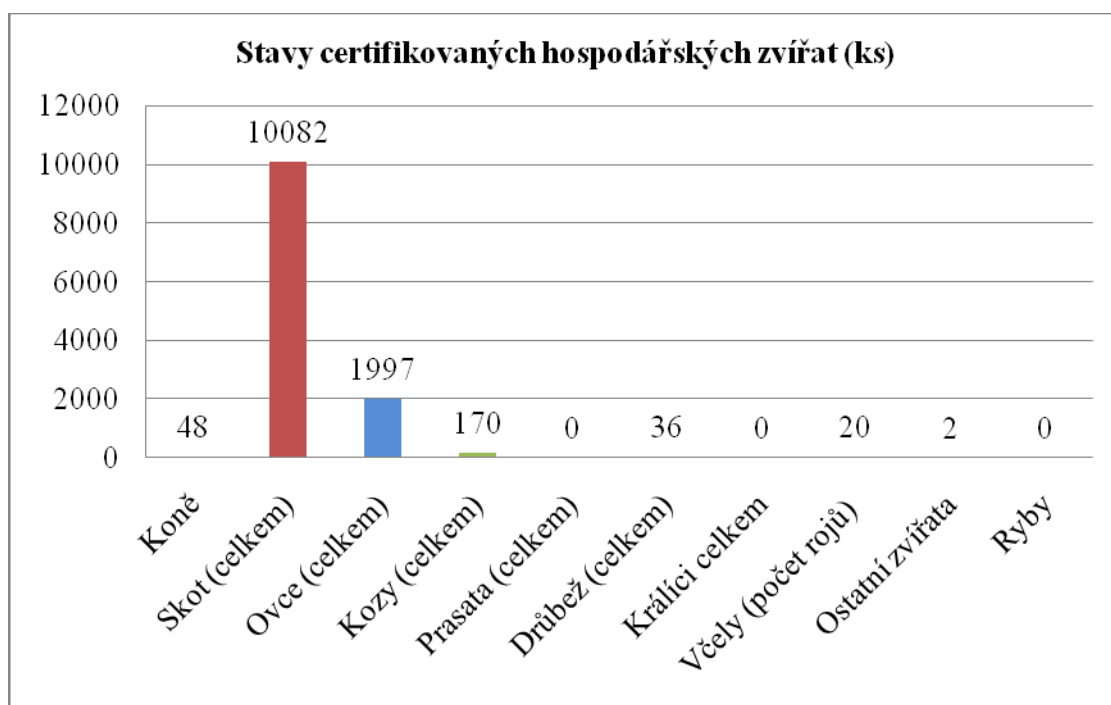
Graf 31: **Struktura TTP celkem v EZ a PO (%)**

Graf 31 ukazuje strukturu trvalých travních porostů souhrnně za přechodné období i režim ekologického zemědělství (certifikovanou produkci). Pastviny se vyskytují pouze minimálně (4,45 ha), většina zemědělské půdy, připadající této kategorii, je rozdělena mezi extenzivní pastvu (19 693,8 ha) a louky (13 689,24 ha).

4.4 Analýza živočišné produkce v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje

Graf 32: Stav certifikovaných hospodářských zvířat (ks)

Zdroj: autorka

Graf 32 ukazuje, že z chovaných zvířat je nejvíce zastoupen skot (10082 ks). Další početnější skupinou jsou ovce (1997 ks) a kozy (170 ks). Zvířata jako jsou koně, drůbež a včely, jsou chována menšinově. Ryby, králíci a prasata nejsou v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje chovány vůbec.

Tabulka 8: Struktura chovu certifikovaných hospodářských zvířat (ks)

Skot (celkem)	10082
<i>Skot mladší než 1 rok celkem:</i>	3028
Telata na porážku	317
Ostatní telata	2711
<i>Skot mezi 1.a 2. rokem celkem:</i>	1884
Skot mezi 1. a 2. rokem na porážku	679
Ostatní skot mezi 1. a 2. rokem	1205
<i>Skot 2 roky starý a více:</i>	5162
Dojnice	240
KBTPM	4068
Skot na porážku starý 2 a více let	735
Ostatní skot starý více než 2 roky	119
<i>Ovce (celkem)</i>	1997
Ovce, chovné samice	1255
Další ovce - na maso, jateční	742
<i>Kozy (celkem)</i>	170
Kozy, chovné kozy	72
Další kozy - na maso, jateční	98
<i>Prasata (celkem)</i>	0
<i>Drůbež (celkem)</i>	36

<i>Králíci celkem</i>	<i>0</i>
<i>Včely (počet rojů)</i>	<i>20</i>
<i>Ostatní zvířata</i>	<i>2</i>
<i>Ryby</i>	<i>0</i>

Zdroj: autorka

Pozn. aut.: Pod termínem kráva bez tržní produkce mléka se rozumí kráva určená k chovu a k produkci masa a patří ke stádu vybranému pro chov telat na produkci masa.

Z tabulky 5 vyplývá, že v nejpočetnější kategorii skot (10 082 ks) je nejvíce zastoupen skot starší dvou let (5 162 ks), v rámci této kategorii jsou nejpočetnější KBTPM (4 068 ks). Další početnou skupinou je skot mladší jednoho roku (3 028 ks) a to zejména ostatní telata (2 711 ks). Mezi ovce (1 997 ks) převládají chovné samice (1255 ks), u koz (170 ks) zvířata na porážku (98 ks).

Tabulka 9: Certifikovaná hospodářská zvířata určená na porážku

Telata na porážku	317
Skot mezi 1. a 2. rokem na porážku	679
Skot na porážku starý 2 a více let	735
<i>Celkem skot na porážku</i>	<i>1731</i>
Další ovce - na maso, jateční	742
Další kozy - na maso, jateční	98
<i>Celkem zvířata na porážku</i>	<i>2571</i>

Zdroj: autorka

V horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje bylo z celkového počtu 12 370 ks certifikovaných hospodářských zvířat určeno na porážku 2571 ks, přibližně polovina tohoto počtu potom tvoří skot.

4.5 Shrnutí

Data analyzovaná v předchozích kapitolách praktické části DP *potvrzují současně první dvě hypotézy v DP stanovené* a trend udaný státní dotační politikou. Řeč je o zaměření se na mimoprodukční funkci ekologického zemědělství v horských a podhorských oblastech – údržbu krajiny, která se promítá v dominujícím hospodaření na trvalých travních porostech a chovu masného skotu. 64 % ekologicky obhospodařované zemědělské půdy ve znevýhodněných oblastech Jihočeského kraje je certifikovanou produkcí, 36 % ekologické zemědělské produkce je v přechodném období. Výše zmíněné TTP jsou udržovány spíše v režimu EZ (67 %) a zaujímají v tomto režimu 99 % výměry půdy (v přechodném období 89 %), orná půda potom pouze zbývající 1 % (11 % v PO), výměra pro trvalé kultury je v obou režimech téměř zanedbatelná. Orná půda v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje je obhospodařována převážně v přechodném období (83 %), co se týká plodin pěstovaných na orné půdě v tomto režimu, největší výměra je vyhrazena pícešinám (675 ha) a obilovinám (479 ha). Ty také převládají v celkové rostlinné produkci na orné půdě (v ekologickém zemědělství a přechodném období celkem), ve výtěžku 1413 t je zastoupen zejm. oves, ječmen a špalda. Dále jsou zastoupeny luskoviny, zelenina, ovoce a průmyslové, textilní a ostatní plodiny, jedná se ovšem o menšinovou produkci. Kromě zeleniny jsou všechny tyto plodiny pěstovány většinou v přechodném období. Znevýhodnění horských a podhorských oblastí se promítá také do živočišné produkce, jak již bylo výše zmíněno. Z celkového počtu 12 370 ks certifikovaných hospodářských zvířat je určeno na porážku 2571 ks, přibližně polovina tohoto počtu potom tvoří skot, který je i celkově mezi chovanými zvířaty nejvíce zastoupen (10 082 ks). V rámci této kategorie jsou nejpočetnější krávy bez tržní produkce mléka (4068 ks) a další početnější skupinou je skot mladší jednoho roku (3028 ks). Mezi dalšími chovanými zvířaty se potom objevují

hlavně ovce (1 997 ks) a kozy (170 ks). Zvířata jako jsou koně, drůbež a včely jsou chována menšinově. Ryby, králíci a prasata nejsou v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje chována vůbec.

4.6 Zpracovatelský potenciál produkce ekofarem horských a podhorských oblastí v Jihočeském kraji

V předchozích kapitolách byly analyzovány produkční možnosti ekofarem v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje. Pro ekonomickou životaschopnost zemědělců podnikajících v těchto oblastech je ovšem potřeba zajistit také kapacity pro zpracování a odbyt této produkce. V rámci Výzkumného záměru, jehož je tato diplomová práce součástí, byly zpracovány analýzy výrobního a odbytového potenciálu biokomodit vyprodukovaných v Jihočeském kraji. Následující 2 podkapitoly se tedy zaměří na shrnutí publikovaných výsledků průzkumů, realizovaných v roce 2009 na katedře Obchodu a cestovního ruchu Jihočeské fakulty v Českých Budějovicích.

4.6.1 Rostlinná produkce

Pekárenské produkty

Největší podíl na rostlinné produkci ekofarem ze zkoumaného území tvoří obiloviny. Podle výzkumu Krýzové (Výrobní a distribuční potenciál vybraných biokomodit, 2009), je polovina této produkce potravinářská, polovina krmná – podle tohoto rozdělení je potom umístována do mlýnů (většinou stálí odběratelé), nebo k zemědělskému výkupu. Pro účely výzkumu Krýzové byly ze seznamu zpracovatelů vybráni a následně dotazováni 4 výrobci, působící v Jihočeském kraji. Bohužel ale uvedli, že pro své výrobky nezískávají vstupy z tohoto regionu.

Další rostlinná produkce jako ovoce, zelenina, luskoviny, okopaniny a ostatní plodiny, byly v předmětném roce vyprodukovány v malém množství, nebo se jako v případě píce jednalo o plodinu bez potřeby dalšího zpracování.

4.6.2 Živočišná produkce

Biomaso

V průzkumu Krýzové bylo vytipováno 18 největších ekofarem Jihočeského kraje (nad 200 ks zvířat), zabývajících se chovem skotu. 15 z nich bylo ochotných účastnit se průzkumu – všechny tyto ekofarmy se nacházejí v horských a podhorských oblastech. Z tohoto počtu 11 se zabývá prodejem pouze živých zvířat, žádná z těchto farem se nezabývá výhradně tržní produkcí masa a 4 ekofarmy (ZEFA Nová Pec, s.r.o, SITTER, s.r.o., Zídek Stanislav, Ing. Štěpánek) mají tržní produkci masa i živých zvířat. Jedná se ovšem z většiny o konvenční prodej. Zpracování jejich masné produkce probíhá následovně. Pan Zídek si nechává porážet svá zvířata jak na konvenčních, tak na certifikovaných jatkách (50 % produkce). ZEFA Nová Pec, s.r.o. poráží část své produkce na vlastních jatkách, která jsou určena pro vlastní účely (5 %), další část produkce jde na konvenční jatka (Vimperk) a část prodá distributorům. Pan Ing. Štěpánek poráží zvířata na vlastních certifikovaných jatkách. Pan Pavelec porážku neprovádí a pan Šedivý na své farmě porážku také nerealizuje, neboť všechny skot je určen výhradně k prodeji. AGRO – MAMBAK, s.r.o., a KERIM, spol. s r.o. svá zvířata neporáží, protože svojí produkci prodají distributorům, kteří si porážku zajišťují sami. Produkce masa v biokvalitě je tedy zajišťována třemi ekozemědělci (Ing. Štěpánek, ZEFA Nová Pec, s.r.o. a pan Zídek) a odhadovaná produkce za tyto subjekty celkem je 19 tun biomasa ročně. Co se týká další cesty distribučním řetězcem směrem ke konečnému zákazníkovi, ekologická produkce masa a zvířat, 11 z 15 dotázaných ekofarem má stále odběratele. V pěti případech se prodej uskutečňuje přímo na farmě nebo ve vlastním obchodě, 5 ekozemědělců využívá distributory (rozumí se odkup od farmy a prodej dalším subjektům), 4 prodávají přímo na jatka nebo firmám zabývajícím se výkupem zvířat.

Biomléko

V rámci výzkumu Krýzové byly pro analýzu produkce a odbytu využity údaje získané dotazováním 3 významnějších producentů kravského mléka v Jihočeském kraji.

Všechny tyto 3 ekofarmy (AGRO – MAMBAK s.r.o., Šumava a.s. a ZEFA Nová Pec s.r.o.) se nacházejí v horských a podhorských oblastech, ovšem Šumava a.s. produkuje pouze konvenční mléko. Stejně tak ZEFA Nová Pec s.r.o. svojí produkci prodává konvenčně, neboť nevlastní certifikát „bio“. Produkce biomléka se tedy vztahuje pouze na AGRO – MAMBAK s.r.o. a v roce 2008 činila 45 000 l. Tato ekofarma vlastní 83 dojnic, celkově jich je v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje chováno 240 (kromě uvedených ekofarem ještě ekofarma Vlnieška, vlastníci 17 ks dojnic). Část této produkce ovšem není nabízena přímo k distribuci, ale slouží k dalšímu zpracování na mléčné produkty (biosýry, biotvarohy, biojogurty atd.). Alternativami pro zajištění zpracovatelské kapacity tedy je buď zajištění souběhu ekologické a konvenční produkce v již existující mlékárně, nebo vybudování společné mlékárny. Otázkou ovšem zůstává, zda právě v Jihočeském kraji neexistuje příliš silné konkurenční prostředí (MADETA a.s.) a zda jsou spotřebitelé ochotni platit za certifikované mléčné výrobky vyšší cenu.

4.7 Odbytový potenciál produkce ekofarem horských a podhorských oblastí v Jihočeském kraji

4.7.1 Rostlinná produkce

Jak již bylo zmíněno, největšího podílu na ekologické produkci (celkem hospodaření v přechodném období i v ekologickém zemědělství) dosáhly obiloviny, v této kategorii potom nejvíce oves (460 t), ječmen (266 t), špalda (234 t) a žito (182 t). Z průzkumu Petrouškové (Analýza regionálního prodeje biopotravin v rámci specializovaných prodejen, 2009) vyplynulo, že právě obilniny a obilné produkty jsou nejvíce zastoupeny v sortimentu prodejen zdravé výživy, stejně jako jsou podle Pavlasové (Analýza trhu biopotravin z pohledu konečného spotřebitele, 2009) nejpoptávanější biokomoditou. Výsledky průzkumů dále ukázaly, že hojně poptávanou, bohužel stále nedostatečnou, je zelenina, ovoce a čerstvé pečivo v bio kvalitě. Pro tyto produkty ekologického zemědělství tedy existuje na trhu Jihočeského kraje uplatnění. Nejen spotřebitelé, ale

také prodejny „ZV“ mají o tyto regionální bioprodukty zájem, ovšem problém spatřují v absenci dodavatelského řetězce. Farmy tak kvůli nedostatku prostředků a času pro vlastní rozvoz realizují prodej své produkce přímo ze dvora. Ačkoli 70 % prodejců (ze 12 zúčastněných; celkově 20 prodejen v Jihočeském kraji) by bylo ochotných spolupráci s ekozemědělci navázat, prodejny jsou kvůli výše uvedeným důvodům nuceny spolehnout se na dodávky od velkoobchodů. V Jihočeském kraji operují zejména Country Life, s.r.o. PRO-BIO obchodní společnost, s.r.o., Natural Jihlava, s.r.o., Bio-Nebio, s.r.o., nebo Bioorganic, s. r. o. Co se týká uplatnění biokomodit vyprodukovaných v Jihočeském kraji, z výzkumu Svobodové (Analýza vybrané formy prodeje biopotravin – velkoobchod, 2008) vyplynulo, že žádný z dotazovaných velkoobchodů (12) nenabízí ani nemá zájem o jihočeskou ekologickou produkci. Co se týká distribuce biopotravin v obchodních řetězcích, výzkum Medka (Analýza prodeje biopotravin v rámci obchodního řetězce, 2009) ukázal, že nabídka čerstvého ovoce a zeleniny je silně deficitní a sezónní – nabídku domácích produktů představují pouze jablka, ostatní ovoce a zelenina je z dovozu. Zatímco rostoucí poptávka po pečivu je uspokojována rostoucí nabídkou obchodních řetězců – trvanlivé pečivo nabízí 8 z 10 dotázaných subjektů, čerstvé bio pečivo je k dostání ve 3 obchodních řetězcích.

4.7.2 Živočišná produkce

Biomaso

Již zmíněný výzkum Petrouškové (2009) označil za deficitní biokomoditu také maso a mléčné produkty. Pro masnou a mléčnou ekologickou produkci zkoumaných ekofarem existuje na trhu spotřebitelská poptávka, ovšem podle tohoto průzkumu se střetává s neochotou ze strany prodejců – pouze 2 prodejny „ZV“ v Jihočeském kraji, které na průzkumu spolupracovaly, by přistoupily na prodej biomasa. Více než polovina dotázaných nemá zájem biomaso nabízet, ostatní spatřují překážku pro jeho prodej v nedostatečných kapacitách. Stejně neuspokojivá situace byla zaznamenána i v obchodních řetězcích. V roce 2008 bylo biomaso zařazeno v sortimentu pouze 3 řetězců (Billa, Albert, Tesco), což odráželo nezájem o spolupráci s regionálními

ekoproducenty (zájem vyjádřily pouze 2 řetězce - Interspar a Jednota, spotřební družstvo České Budějovice). Jako možnost distribuce se jeví příhraniční spolupráce, neboť ve výzkumu Krýzové (2009) 93% respondentů uvedlo, že biomaso (příp. i živá zvířata) není určeno pouze pro český trh. Zároveň však jihočeské ekologické farmy zhodnotily své možnosti odbytu velmi negativně, průměrnou známkou 3,7 (na stupnici od 1 do 5). *Lze konstatovat, že výše uvedené průzkumy potvrdily 4. hypotézu této práce, týkající se překážek v umisťování regionální produkce biomasa na jihočeský trh a problematického hledání certifikovaných zpracovatelů.*

Biomléko

Možnost pro odbyt mléčné produkce představovaly donedávna mlékomaty. Automatizované samoobslužné výdejové stanice, ze kterých si zákazník do vlastních nádob odebírá čerstvé, chemicky neupravené mléko, měly pomoci zemědělcům s odbytem jejich produkce v době, kdy se potýkali s nízkou výkupní cenou od mlékáren. V Jihočeském kraji jich v roce 2010 bylo celkem 16, konkrétně ve městech Strakonice, Písek, Milevsko, Tábor, Soběslav, Třeboň, Trhové Sviny, Český Krumlov, 4 v Českých Budějovicích a 4 v Jindřichově Hradci. Cena za litr byla 15 Kč (v Soběslavi 14 Kč). Část odhadované produkce biomléka - určená pro distribuci v mlékomatech - byla ovšem prodávána jako konvenční produkce. Jak již ale bylo zmíněno, i přesto se jedná o cenu vyšší, než jakou by ekofarmy získaly od mlékáren. V současnosti bohužel trend mlékomatů silně upadá a firmy a farmáři jsou nuceni přístroje stahovat. Hlavní příčinou je pravděpodobně ztráta důvěry spotřebitelů ve zdravotní nezávadnost takto distribuovaného mléka. Na začátku ledna tohoto roku byla na území Jihočeského kraje méně než desítka mlékomatů. Co se týče nabídky mléčných produktů, na jihočeském trhu přetrvává nedostatek ovčích a kozích mléčných produktů. Tuto poptávku mohou částečně pokrýt 3 ekofarmy horských a podhorských oblastí Jihočeského kraje (Kozí Farma Bílsko, Kozí farma Březí a ekofarma Ing. Štěpánka). Opačná situace byla ovšem zaznamenána v případě mléčných (kravských) produktů, jež mají v nabídce všechny dotázané obchodní řetězce. *Byla tak potvrzena 3. hypotéza DP, tedy převis poptávky po biokomoditách jako je čerstvé ovoce, zelenina, biomaso a výrobky z kozího a ovčího mléka.*

4.8 Ekoagroturistika ve zkoumaném území

V kapitole 2.9.1 byla nastíněna problematika horských a podhorských oblastí. Z uvedených důvodů, není role zemědělství v těchto oblastech nastavena jako primárně produkční, ale podstatnější se stává mimoprodukční úloha v podobě údržby krajiny nebo služeb obyvatelstvu. Farmáři tedy přistupují k zajišťování prosperity farem diverzifikací své ekonomické činnosti¹, hledáním jiných zdrojů svých příjmů, zejména ve spojení s využitím přírodního a kulturního dědictví oblasti. Jednou z těchto alternativních cest může být právě cestovní ruch, který vykazuje dynamický růst a poskytuje mnoho pracovních příležitostí i pro nekvalifikované pracovní síly, zvyšuje odbyt místních specialit a řemesel. Má potenciál přinést do znevýhodněných oblastí část kapitálu a přispět tak k oživení a zlepšení kvality života venkovského prostoru. Tento předpoklad, byl zároveň formulován v podobě 3. hypotézy.

Proto byla pro tuto práci jako vedlejší cíl vytyčena analýza ekoagroturistiky ve zkoumané oblasti. K tomu byly využity informace získané z výchozího souboru dat o 140 ekofarmách v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje. Pomocí názvů farem a jejich adres byly na internetu dohledávány podrobnější informace o službách, které zmíněné ekofarmy poskytují a díky kterým se tak vymezují pro segment ekoagroturistiky. Výzkum byl zaměřen na veškeré služby, díky kterým by farma mohla být do tohoto výčtu zařazena, tedy služby ubytovací (možnosti a typ ubytování), stravovací a doplňkové (zábavní, obchodní, možnost prohlídky). Shromážděny byly, kromě uvedeného, i informace o další činnosti farmy (její zaměření, prodej produktů, získaná ocenění atd.). Původní soubor ekofare (140) byl rozšířením výzkumu i na rok 2009 navýšen na 303 ekologicky hospodařících zemědělců v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje. Z tohoto počtu bylo nalezeno celkem 31 ekofare, které lze označit za subjekty účastníci se ekoagroturistiky (viz Tabulka 10). Na základě tohoto zjištění byla vyvrácena jedna z hypotéza diplomové práce, a sice že je cestovní ruch využíván jako nástroj diverzifikace a růstu ekonomické činnosti ekofare. Ve zkoumaném vzorku existuje sice podíl ekofarmářů, kteří pomocí ekoagroturistiky

¹ Součást Programu rozvoje venkova na období 2007-2013: OSA III – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova, 1.3 a) podpora cestovního ruchu

zvyšují své příjmy a podílejí se na rozvoji oblasti, ale jedná se o méně než desetiprocentní účast těchto subjektů na cestovním ruchu.

Tabulka 10: Ekoagroturistika na ekofarmách v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje

	Název farmy	Umístění farmy	Ubytování, prohlídka	Činnost farmy
1	Benda Jiří	Hronova Vesec	ubytování pro 40 osob v 6 pokojích, místo pro karavany	chov koní a skotu
2	Biofarma Slunečná	Volary	penzion nabízí apartmány s vysokým standardem ubytování	chov koz, ovcí, skotu, drůbeže, pěstování zeleniny, výroba mléčných produktů, celoroční prodej hovězího, kůzlečího a jehněčího masa a mléčných produktů produkty farmy jsou zařazeny do programu „Originální produkt Šumava“
3	Cais Antonín	Stachy	ubytovací kapacita pro 4-6 osob	chov skotu
4	Drábek Václav	Ratiboř	možnost návštěvy farmy	chov koz a ovcí, konvenční chov prasat farma se nachází poblíž cyklostezky
5	Ekostatek Ludvíkov	Jistebnice	ubytování v bytě- 7 lůžek	chov masného dobytka, drůbeže a včel pěstování obilnin, zeleniny a ovoce prodej bioproduktů ze dvora
6	Farma Borová	Borová u Chvalšiny	ubytování v country stylu	pořádání zábavných setkání pro veřejnost, vyjížděky na koních, možnost ustájení

				vlastních koní, chov krav BTPM
7	Farma Drochov	Kaplice	po domluvě prohlídka	chov masného skotu (možný odkup)
8	Farma Highland	Horská Kvilda	ubytování v pokojích s vlastním příslušenstvím	chov skotu, ovcí a koní
9	Farma Krejsa	Čkyně	přílehlý kemp, farma registrována na www.ECEAT.cz	chov ovcí a skotu pěstování ovoce a zeleniny prodej drobného občerstvení z bioproduktů farmy pěstování zeleniny a koření prodej produktů farmy ze dvora
10	Farma Mlýnec	Jistebnice	6 lůžek v přílehlém objektu, možné prohlídky	chov masného skotu a prasat pěstování zeleniny a koření jedinečná nabídka bio certifikovaných jedlých květů prodej produktů farmy ze dvora
11	Farma Tejmlov	Stachy	možnost návštěv a prohlídek zvířat	chov masného skotu
12	Farma Výška	Milevsko	dvoupokojový apartmán	chov ovcí, prodej jehňat, ovčí kůže, vajec a sena rybolov, cyklistika, jízda na koních půjčovna kol bazén, venkovní posezení s krbem a udírnou
13	H - farma	Pístitina	v přípravě penzion s kapacitou pro 20 osob	chov skotu, ovcí a ryb vlastní rybníky
14	Habesberger Petr	Třeboň - Břilice	penzion s plně vybavenými apartmány restaurace	chov koní, ovcí a skotu projížďky na koních, rybaření vyhlídkové lety
15	Heral Václav	Nové Hrady	ubytování ve 4	chov skotu a ovcí

			lůžkových chatkách či karavanech v autocampu	
			občerstvení	
16	Janoušek Jan ml.	Hoštice u Volyně	možná prohlídka ekofarmy	chov masného skotu, výkrm býků
			prodej rostlinné produkce	pěstování obilí (oves, pšenice, ječmen) a brambor
17	Karas Aleš	Horní Vltavice	ubytování a restaurace	chov masného skotu
				prodej ovčích výrobků
				vyjížd'ky na koni
18	Kozí farma Břeží	Rožmitál pod Třemšínem	možnost prohlídky farmy a okolí, spojené s ochutnávkou produktů	chov koz
				výroba a prodej produktů z koziho mléka
19	Kraml Eduard	Stachy	ubytování na farmě	chov masného skotu, pěstování brambor, sezonní prodej brambor a telecího masa
20	Kukačka Petr	Horní Planá	soukromý kemp s kapacitou 400 lidí	chov koní, ovcí a skotu
				vyjížd'ky na koních
				vodní sporty, plavání, rybolov
				cykloturistika, pěší turistika
21	Langová Hana	Slavonice	možnost noclehu v prostorách bývalého lihovaru s vlastním spacákem, přespání na čerstvém seně nebo ve stanech	prodej kozích sýrů, tvarohu a mléka
				chov koz a koní,
				možnost zázemí (vaření, koupání)
				jízda na koni
22	Nekola Bohumír	Břehov	restaurace	chov skotu
23	Novák Jan	Vimperk	ubytovací služby a agroturistika	chov šlechtitelského plemene Šumavské ovce a masného skotu, doplňkový prodej

				vlněných výrobků, provoz lyžařského vleku
24	Penzion na farmě	Vyšší Brod	penzion s kapacitou 20 lůžek ve dvou- až třílůžkových apartmánech	chov masného skotu, koz a ovcí s možností odkupu živého kusu
25	Pichler Lubomír	Stachy	ubytování v penzionu nedaleko rodinné farmy	chov a prodej masného a kombinovaného skotu
26	Rodinná farma Janova Ves	Kaplice	stanování	chov masného skotu a ovcí, sezonní občerstvení
			po domluvě možnost prohlídky ekofarmy v sezoně	
27	Sitter s.r.o.	Volary	ubytování v penzionu s veškerým zázemím	chov masného skotu
28	Šnajdrová Pavlína	Dvorce	v r. 2009 dotace na ubytovací zařízení pro agroturistiku	bez chovu zvířat
29	Špatný Jakub	Bílsko	ubytování v kempu	chov koz a koní výroba sýrů prodej kozího mléka, sýrů a dalších biopotravin četná ocenění vlastních bioproduktů + „Chutná hezky jihočesky“ jízda na koni, rybaření
30	Šumava a.s.	Volyně	po domluvě možná prohlídka ekofarmy	chov masného skotu a pěstování obilí, možnost odkoupit špaldu, žito, oves, pohanku, svazenko
31	ZITA Kájov	Kájov	možnost prohlídky farmy	chov masného skotu

Zdroj: autorka

Ubytování

Nabízené ubytování se liší úrovní a typem poskytovaných služeb. Od stanování a kempování (ekofarmy Janova Ves, Krejsa, Heral, Kukačka, Špatný), přes noclehy v tematických prostorách (ekofarmy Langová a Borová), po kapacity rodinného penzionu (většina analyzovaných subjektů). Provozovatelé nabízejí přespání přímo na farmě nebo v přilehlých objektech k tomu určených (většinou penziony s menší počtem pokojů a lůžek). Často se již jedná o zařízení typu apartmán, tj. s kompletním zázemím, nejen pro přespání.

Stravování

Stravovací služby přímo v restauračním zařízení mají ve své nabídce 3 ekofarmy z uvedeného výčtu (ekofarma Habesberger, Karas a Nekola). Prodej vlastních bioproduktů potom nabízí 9 ekofarem, většinou se jedná o mléčné produkty a zeleninu (Kozí farma Březí, ekofarma Janoušek a Janova Ves), nabízené jako sezonní občerstvení na místě, nebo formou prodeje ze dvora. Ekofarma Mlýnec dokonce nabízí prodej certifikovaných jedlých květů.

Doplňkové služby

Některé farmy se na tomto segmentu trhu cestovního ruchu podílejí pouze možnostmi návštěvy a prohlídky svých prostor a zázemí (ekofarmy Drábek, Drochov, Janoušek, Kozí farma Březí, Mlýnec, Tejmlov, Šumava a. s. a ZITA Kájov). Další ovšem nabídku rozšiřují o zábavní služby pro návštěvníky, jedná se především o vyjížděky na koni (farma Borová, farma Langová, farma Karas), rybolov, vodní sporty, různé tematické zábavní akce a večery (farma Borová, Kozí farma Březí) a jedna z ekofarem se dokonce na svých stránkách hlásí k provozování lyžařského vleku (farma Novák), další k organizování vyhlídkových letů (ekofarma Habesberger).

4.9 Návrhy na opatření

4.9.1 Zvýšení odbytu vybraných biokomodit produkovaných ve zkoumaném území

1) Vytvoření jednotné zpracovatelské a odbytové kapacity (ekodružstva)

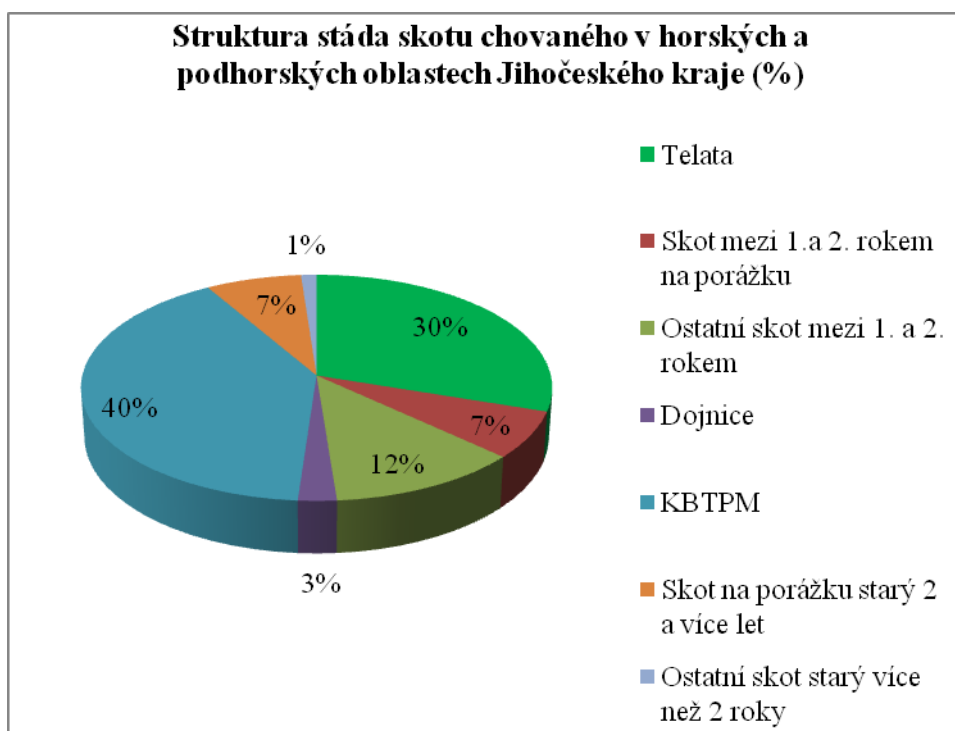
Právě horské a podhorské oblasti jsou díky struktuře zemědělské půdy, na které převažují trvalé louky a pastviny (viz graf 13) ideální pro chov skotu. Produkce ekofarem z LFA je tak spíše zaměřena na živočišnou produkci (masné a mléčné výrobky). Farmáři se ovšem potýkají s problémy v otázce zpracování této produkce – konkrétně způsobu a místa porážky zvířat z jejich ekologických chovů. Vlastní jatka jsou mnohdy příliš nákladnou investicí, hledají se tedy externí kapacity, v jejichž případě ovšem ekofarmář naráží na problém konvenčních zpracovatelských postupů. Pouze část ekologické produkce je tedy porážena na certifikovaných jatkách. V průzkumu Krýzové (2009) dále šest z deseti farem uvedlo, že hlavní příčinou konvenčního prodeje je nezájem ze strany odběratelů. Na základě toho jsou ekofarmy nuceny prodávat svoji ekologickou produkci konvenční cestou, resp. za konvenční cenu. Čtyři farmy (40 %) viděly příčinu v tom, že nejsou k dispozici certifikovaná jatka. Výzkum Medka (2009) přitom ukázal, že biomaso a masné produkty jsou v obchodních řetězcích v Jihočeském kraji deficitními komoditami. Vzniká tak na tomto regionálním trhu prostor, jehož zaplnění by mohlo být realizováno prostřednictvím spolupráce lokálních ekofarmářů, zpracovatelů a distributorů.

Koncept by vycházel z úspěšného fungování odbytového ekodružstva Severozápad, které sdružuje ekologické zemědělce hospodařící v horských a podhorských oblastech (či národních parcích nebo ochranných pásmech vodních zdrojů) a zajišťuje prostřednictvím obchodních řetězců distribuci jejich produkce do maloobchodní sítě. Systém fungování je založený na zapojení všech potřebných článků distribučního řetězce pro biomaso, tak aby se z ekofarmy ke spotřebiteli dostalo za přijatelnou cenu,

při současném splnění podmínek certifikace. Tato cena vychází z nákladů, které jsou minimalizovány díky propracovanému řetězci, ve kterém na sebe navazují ekofarma, následně výkrmna jatečních zvířat, dále porážkové místo (koncentrované do jednoho místa) a nakonec, za využití externích dopravců, cesta do maloobchodní sítě.

Ekofarmy hospodařící v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje za rok 2008 vykazaly stav 10 082 ks skotu (z toho 1731 ks na porážku). Ekodružstvo Severozápad pro srovnání 8000 ks skotu (za rok 2006), z toho se do maloobchodní sítě dostalo biohovězí, představující přibližně 600 ks skotu. Pro jatečné účely lze využít pouze býky ve výkrmu a krávy (struktura stáda viz graf 33), věk se musí pohybovat mezi 15- 24 měsíci stáří, porážková hmotnost mezi 450 a 600 kilogramy.

Graf 33: Struktura stáda skotu chovaného v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje (%)

Zdroj: autorka

Tento graf vypovídá o vhodné struktuře stáda, která zajišťuje dostatečnou produkci biomasa v průběhu celého roku, právě díky různým datům narození telat a nestejnomyšernému přírůstku. Za rok 2008 byla v Jihočeském kraji odhadovaná produkce biomasa celkem 19 tun. Toto číslo bylo v průzkumu Krýzové (2009) získáno na základě údajů poskytnutých třemi ekofarmami (Štěpánek Pavel, ZEFA Nová Pec a Zídek Stanislav), které se všechny nacházejí v horských a podhorských oblastech. Uvedená předpokládaná produkce byla realizována ze stáda skotu v souhrnném počtu 723 ks. Pokud i u ostatních (nedotazovaných) producentů masa předpokládáme stejný podíl certifikované produkce a obdobnou strukturu stáda, lze tento odhad upravit na 265 t hověžního biomasa, vyprodukovaného v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje. Jako nejvhodnější lokace pro umístění zpracovatelské kapacity se jeví město Vimperk. V jeho okolí je koncentrováno větší množství ekofarem chovajících skot. Dále je potřeba nalézt zpracovatelské kapacity. Průzkum Krýzové uvádí, že Stanislav Zídek (ekofarma ve Vimperku) nechává zvířata porážet na certifikovaných jatkách. Na základě telefonického rozhovoru bylo ovšem zjištěno, že se jedná o jatka vlastněná ekodružstvem Severozápad, neboť p. Zídkovi se certifikovaná jatka s dostatečnou kapacitou v Jihočeském kraji nepodařilo nalézt. Tato skutečnost byla podpořena i dalším průzkumem zpracovatelských kapacit Jihočeského kraje, kde existují pouze menší subjekty, které mají kapacity pro vlastní produkci. Seznamy výrobců a zpracovatelů biopotravin (viz MZe) uvádí ve zvolené oblasti pouze 3 subjekty - Jatky Hradčany ve Čkyni, Porážkové místo Branišov ve Zdíkově a ZEFA Volary s.r.o. Vzhledem ke stavu na zbytku území se umístění družstva do této oblasti jeví stále jako nejvhodnější. Na zbylém území Jihočeského kraje se totiž zpracováním masa zabývají pouze 2 další podnikatelské subjekty (ve Velešíně a Kaplici). Jako certifikovaná pro výrobu biopotravin mohou být využívána rovněž jatka, kde se porážejí i zvířata z konvenčního zemědělství. K získání certifikátu je ovšem třeba zabránit vzniku stresových faktorů a hlavně zajistit oddělení jak zvířat, tak i následně masa z ekologických chovů. K těmto účelům by se dalo využít spolupráce s podnikem Vimperská masna. Jedná se o zavedený podnik s dlouholetou tradicí a hlavně dostačujícími kapacitami. Dalším krokem je potom zajištění odběratelů. Lze předpokládat spolupráci řetězců Billa, Albert a Tesco, které již jsou odběrateli

biohovězího masa na jihočeský trh pro společnost Biopark s.r.o. Řetězce Interspar a Jednota se v současné době také podílejí na odběru a distribuci bioprodukce na českém trhu. Je možné využít i Seznamu osob, uvádějících biopotravinu do oběhu (viz MZe). Za Jihočeský kraj se v něm objevuje 10 podnikatelských subjektů. Ekonomicky a funkčně efektivní by dále bylo zapojení několika distribučních článků (dopravců), jejichž úkolem by bylo svážení produkce na jatka a poté z jatek do maloobchodů.

Jako další možnost uplatnění regionální produkce se jeví příhraniční spolupráce, neboť ve výzkumu Krýzové (2009) 93% respondentů uvedlo, že biomaso (příp. i živá zvířata) není určeno pouze pro český trh. Zároveň však jihočeské ekologické farmy zhodnotily své možnosti odbytu velmi negativně, průměrnou známkou 3,7 (na stupnici od 1 do 5).

2) Registrace mezi dodavateli pro společnost Biopark s.r.o.

Biopark s.r.o. je obchodní a zpracovatelskou firmou zajišťující pro ekologické zemědělce společný odbyt a finalizaci zemědělských produktů. Biopark, vlastněný českými zemědělci, sdruženými do odbytové organizace Spojené farmy, je největším producentem biomasa v České republice a patří k největším dodavatelům českých biopotravin do prodejen zdravé výživy i do obchodních řetězců v České republice a na Slovensku. Svým sdružením tyto zemědělci vytvořili produkční vertikálu od orné půdy, luk a pastvin až po zpracování a naplnili tak doslova koncept „od vidlí po vidličku“, který podléhá certifikaci dle standardů ekologického zemědělství a jehož hlavní výhodou je další zdokonalení kontroly kvality a přímé komunikace mezi spotřebitelem a farmářem. Přímé dodávky rovnou k obchodníkům bez zprostředkovatelů přináší farmářům nezávislost a spotřebitelům zpřístupňují biopotravinu za přijatelné ceny. Svoji produkci dodává Biopark do vybraných prodejen sedmi obchodních řetězců (Albert, Billa, Hypernova, Interspar, Makro, Plus a Tesco) a menších specializovaných bioprodejen (www.biohovezi.cz, 2010). Rozhodujícími produkty sdružení jsou proto kuřecí, hovězí a jehněčí maso v kvalitě BIO, účastníci se farmy dále produkují biomléko, bioobilí, biotřešně, biojablka, biosýry a další klasické produkty ekofarem.

Princip fungování a výhod pro zúčastněné strany je obdobný jako u výše popsaného projektu. V prodeji biohovězího masa je v současnosti zapojeno celkem 150 českých farem. Na distribuci biohovězího masa v Jihočeském kraji kooperují 3 obchodní řetězce (Billa, Albert a Tesco) ve městech České Budějovice (3 obchody), Tábor (3 obchody) a Jindřichův Hradec (1 obchod). Dále je tento sortiment dostupný v těchto maloobchodních českobudějovických prodejnách a restauračních zařízeních: Zdravá jídelna Spirála, Slunečnice - prodejna zdravých potravin a bylin, Akropolis s.r.o., Zeleninový bar. Potenciál rozvoje lze vidět v rozšíření do okresních měst Jihočeského kraje, případně v navýšení počtu nebo objemu pravidelných zákazek. Biokuřecí je v Jihočeském kraji zatím dostupné pouze v Českých Budějovicích (Makro, Zdravá jídelna Spirála, Slunečnice- prodejna zdravých potravin a bylin, Globus). Prodej biohovězího masa se uskutečňoval pouze v Praze, Středočeském a Jihomoravském kraji, Jihočeský kraj nemá zastoupení mezi velko- ani maloobchodníky.

3) Účast na projektu „bioškoly“

Jak název napovídá, podstatou tohoto projektu je vytvoření praktických podmínek pro zavádění a používání biopotravin ve školních stravovacích zařízeních. Produkty ekozemědělců, výrobců a zpracovatelů bioproduktů jsou dodávány do škol prostřednictvím koordinované distribuční sítě. Školním jídelnám je prostřednictvím vzdělávacích akcí, kurzů vaření a informačních materiálů zprostředkována pomoc s praktickým zaváděním biopotravin do jejich jídelníčků. Dílčím cílem je potom přiblížení školy a rodičů dětí na jedné straně a ekozemědělců a výrobců biopotravin na straně druhé – to vše prostřednictvím školních biojarmarků, exkurzí na ekofarmy a dnů otevřených vrat. V současnosti je do projektu zapojeno 35 ekologických zemědělců, výrobců, zpracovatelů a distributorů biopotravin a 62 školních zařízení (jeslí, mateřských, základních a středních škol, nezávislých školních jídelen). Ovšem jedná se zatím pouze o subjekty nacházející se na území Prahy, Středočeského, Královéhradeckého a Jihomoravského kraje. Potenciál pro zvýšení odbytu biokomodit

v rámci horských a podhorských oblastí Jihočeského kraje lze tedy spatřovat v zapojení školních zařízení a ekologických podnikatelů z tohoto území. (Projekt Bioškoly, 2010)

4) Účast na projektu „biobedýnky“

Tento trend se po vzoru zemí jižní i západní Evropy a Ameriky začíná pomalu prosazovat i v České republice. Jedná se opět o jednu z alternativních cest bioproduktů (čerstvé a sezónní zeleniny) od ekozemědělce přímo k zákazníkovi. Odpadají tak náklady i negativní dopady spojené s dálkovou nákladní dopravou, obalovými materiály, skladováním atd. Zájemce dopředu zaplatí za „biobedýnku“, smluvená je pouze váha, nikoli obsah. Ten je přizpůsoben aktuální úrodě a nabídce zemědělce (zelináře), což může být vnímáno jako nevýhoda. Existuje ovšem modifikace tohoto systému, kdy potraviny nakupuje třetí osoba od nejrůznějších zemědělců a dle přání spotřebitelů potom skládá bedýnky s určitým obsahem. Zajímavé na systému je pro spotřebitele to, že se dostanou ke kvalitní faremní produkci či k bioprodukci velmi snadno (odběrové místo je ve městě, optimálně skupina spotřebitelů zakládá odběrové místo v blízkosti svého bydliště), a na základě jediné objednávky vytvořené například na čtvrt roku dopředu dostanou každý týden/14 dní čerstvou zeleninu téměř až do domu. Cena se pohybuje kolem dvou set korun za 10 kg zeleniny.

Z výzkumu Medka (2009) vyplynulo, že nabídka biozeleniny a bioovoce v maloobchodních řetězcích v Jihočeském kraji je velmi malá. O regionální produkci mají zájem pouze řetězce Interspar a Jednota (ostatní řetězce by vyžadovaly dodávky přes centrální sklad). Výzkumy Pavlasové (2008) a Bartošovské (2008) ovšem ukázaly, že spotřebitelům v nabídce biopotravín nejvíce chybí právě ovoce a zelenina (dále také biomaso a mléčné výrobky). To potvrzuje i existence seznamů čekatelů na biobedýnky. Nabídka s poptávkou po biozelenině by se tedy mimo maloobchody mohla střetávat právě prostřednictvím biobedýnek. Princip fungování biobedýnek ovšem funguje pouze ve městech, kde je minimálně 30 zájemců a alespoň jedna ekofarma, ochotná se do systému zapojit. V případě horských a podhorských oblastí Jihočeského kraje lze tedy o

zavedení uvažovat například v Českém Krumlově (město má 14 tis. obyvatel, okres necelých 61 tis.), který se svými 65 ekofarmami v okrese představuje dobré předpoklady pro nabídku i poptávku na tomto segmentu trhu. Co do počtu ekofarek (54), druhým nejvíce zastoupeným okresem jsou Prachatice (51 tis. obyvatel v okrese). Celkově bylo v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje vypěstováno 5,15 t zeleniny na 0,43 ha orné půdy. Mezi nejvíce zastoupenými druhy bylo hlávkové zelí, salát, dýně, rajčata, mrkev, cibule a šalotka (bližší údaje viz kapitola 4.3). Komoditou, která by zvýšila nabídku ze strany ekofarek, jsou brambory, kterých bylo v ekologickém zemědělství horských a podhorských oblastí Jihočeského kraje vypěstováno 91,73 t. Do systému biobedýnek jsou ze sledovaného území zapojeny 2 ekofarmy. Ekostatek Ludvíkov, zásobující na trase Jistebnice - Milevsko - Milín - Příbram - Dobříš - Hradištko - Sedlčany, případně i Bechyně – Týn nad Vltavou - České Budějovice a Ekofarma Mlýnec na trase Tábor - Sezimovo Ústí – Soběslav - Veselí nad Lužnicí - České Budějovice. Diskusní fórum na www.bio-bedynky.cz uvádí, že prozatím je veškerá nabídka ekozemědělců umístěna, ovšem nebyla uspokojena zdaleka veškerá poptávka (na celém území ČR). Vytvářejí se dokonce seznamy čekatelů, pro případ, že by některý z odběratelů odpadl. Zájem je tedy veliký a vzniká tak prostor pro zapojení dalších farmářů. (Biobedýnky, 2008)

5) Účast na projektu „Najdi si svého farmáře“

Tento projekt ve své podstatě navazuje na předchozí návrh, cílem obojího je totiž usnadnění orientace potenciálních zákazníků. „Najdi si svého farmáře“ si kromě jiného klade za cíl zprostředkovat kontakt mezi tímto potenciálním zákazníkem (zájemcem o ekologické produkty, ale i ekologické zásady obecně) a ekologickým producentem, který obtížně hledá svého zákazníka a odbyt pro svou produkci, nebo se mu naopak vlastními produkty nedaří uspokojit poptávku či pro ni zajistit distribuci. Autor projektu, soukromý zemědělec František Němec, chce výše uvedených cílů dosáhnout pomocí databáze, shromažďující údaje o farmách, které se samy přihlásí, nebo je autor

osloví. Výsledkem bude portál, nabízející informace komplexní jak místně (celorepublikové pokrytí, zajišťující lepší distribuční podmínky), tak věcně (údaje o produkci, službách, kontakty atd.). Nejedná se přitom pouze o využití ryze spotřební, vizí celého projektu je přiblížení lidí venkovu a tím zprostředkování podpory těmto marginálním oblastem, na něž je diplomová práce zaměřena. V projektu je zatím registrováno 94 farmářů v zastoupení všech krajů, z toho 10 z Jihočeského kraje, přičemž jediná z nich z horských a podhorských oblastí Jihočeského kraje (EWE CZ, s.r.o.).

4.9.2 Podpora ekoagrotistiky ve zkoumaném území

1) Větší využití možností internetu

V kapitole 4.8 bylo průzkumem internetu zjištěno, že prezentace a nabídky svých služeb prostřednictvím tohoto média využívá méně než desetina analyzovaných ekofarem. Jedna z hypotéz diplomové práce přitom předpokládala ekonomický růst ekofarem díky účasti na cestovním ruchu. V současné době je ovšem internet nejvyužívanějším kanálem pro nákup produktů cestovního ruchu. Realizace webových stránek je přitom rozhodně méně pracná a efektivnější, než umístování nabídky služeb do cestovních kanceláří. Zároveň lze předpokládat, že potenciální návštěvník ekofarmy nebude vyhledávat nabídku ekoagrotistiky v cestovních kancelářích a agenturách, tedy mezi nabídkou produktů masového cestovního ruchu, který je přesným opakem filozofie „zeleného cestovního ruchu“. Jednou z možností podpory ekologicky hospodařících farmářů (nejen v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje) je tedy zlepšení a v mnohých případech spíše teprve zavedení vlastních internetových stránek. Při získávání potřebných údajů pro účely této diplomové práce se sama autorka potýkala s absencí nebo nedostatečnou úrovní webů ekofarem. Právě tato forma prezentace však v současné době vytváří předpoklad pro primární kontakt provozovatele ekofarmy s potenciálním zákazníkem. Některé ze subjektů jsou na internetu k dohledání pouze ve formě záznamu o existenci podnikatelského subjektu (např. Zita Kájov, Kraml Eduard, Novák Jan, Pichler Lubomír, Sitter s.r.o., Karas Aleš), jiné pouze jako subjekty

poskytující určitou službu a na základě toho zařazené pod ubytovací a spotřebitelské portály (Penzion na farmě na www.penziony.cz, Šumava a.s na www.ubytovani.kamsi.cz, Novák Jan na www.svetvnakupnimkosiku.cz, Cais Antonín na hotel.ubytovani.com a www.ubytovani.kamsi.cz, farma Krejsa na www.czecot.com). Zbývající ekofarmy mají vlastní internetové stránky, ovšem lišící se svou kvalitou; dokonce lze říci, že ve většině případů se jedná spíše o nekvalitní provedení. Např. farma Langová nabízí pouze jedinou stránku se základními informacemi, bez dalších interaktivních odkazů. Farmy Tejmlov a Pichler Lubomír pro změnu své stránky věnují téměř výhradně informacím o plemenu, na jehož chov jsou zaměřeny, informace o ubytování a dalších službách ale chybí. Existují samozřejmě i ekofarmy, které se prezentují pomocí přehledných, profesionálně zpracovaných webů (farma Janova Ves, farma Borová, Kozí farma Břeží). Nabízejí podrobné údaje o činnosti a službách, případně i historii objektu, poloze, kontaktech, dále například jazykovou variantnost stránek (Biofarma Slunečná, farma Tejmlov) a množství dalších užitečných odkazů, souvisejících s ekologickým zemědělstvím (ekostatek Ludvíkov).

2) Registrace ekofarem na portálech ECEAT. TRAVEL a www.nafarmu.cz

Ze seznamu 31 farem, podílejících se na ekoagroturistice v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje, je v programu ECEAT.TRAVEL (více v kapitole 2.5.2) registrována pouze jediná (Farma Krejsa), na portálu www.nafarmu.cz žádná z nich. Pro oblast ekoagroturistiky jsou přitom tyto servery stěžejní, ať už svým zaměřením právě na venkovskou turistiku, nebo zprostředkováním nabídky, ale i poptávky ze zemí celé Evropy. Výhody plynoucí z registrace jsou zřejmé - pro ekofarmy je to zviditelnění jejich služeb a z toho plynoucí vyšší zisky, pro potenciálního turistu je to snadnější přístup k široké nabídce služeb, ze kterých si může na portálech vybírat dle vlastních kritérií a požadavků. Ke zvýšení zájmu o ekofarmy a následně ke zvýšení jejich návštěvnosti by také mohlo přispět vytvoření konceptu, který bude propojovat více ekofarem. Na uskutečněném prodeji jednoho balíku služeb/produktu cestovního ruchu by tak profitovalo hned několik subjektů. Může se jednat o návštěvy ekofarem, které

nabízejí ubytování (nocleh), spojené s prohlídkou jinak zajímavých farem a lokalit, které tuto možnost nenabízejí. Horské a podhorské oblasti Jihočeského kraje (např. Šumava) jsou pro sestavení takového produktu ideální – jak díky vysoké koncentraci ekofare, tak díky bohatě rozvinuté infrastruktuře cestovního ruchu v této rekreační oblasti.

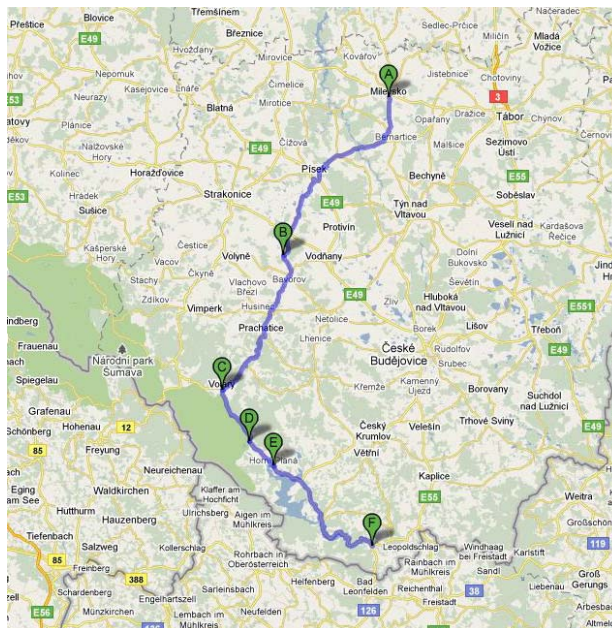
Jedním z návrhů pro zvýšení účasti na ekoagroturistice v Jihočeském kraji by mohlo být vytvoření tematické dovolené, zahrnující ubytování na několika vybraných ekofarmách, které by svou polohou a nabízenými službami tvořily komplexní a zajímavou nabídku pro účastníky tohoto druhu cestovního ruchu. Například zmíněný portál www.nafarmu.cz již odkazuje na tematické nabídky služeb (dovolená na koni, u moře, na ekofarmě) i plánovač trasy, níže uvedený návrh by potom byl spojením obojího. Návštěvník portálu by měl možnost výběru ze seznamu ekofare, pomocí filtru (který je již na portálu používán) by zvolil téma a zaměření dovolené, případně požadované aktivity v jejím průběhu, způsob dopravy, typ ubytování, možnosti stravování, počet dní a další. Portál by po vyhodnocení těchto požadavků vytvořil možnou trasu s programem a kalkulací dovolené. Takto koncipovaná webová aplikace by samozřejmě mohla existovat i samostatně, ovšem zmíněný portál již do určité míry s podobnými typy filtrů pracuje. Příkladem výstupu takové aplikace by mohla být následující varianta nabídky dovolené.

Obrázek 5: **Tour de bio - navržená trasa**

„Tour de bio“

Trasa:

Milevsko – Bilsko – (Bavorov – Volary) – Želnava – Horní Planá – Vyšší Brod

Zdroj: www.maps.google.cz

Program:

Jak již bylo uvedeno, tento program a jeho délku lze přizpůsobit v závislosti na časovém fondu a dalších preferencích účastníků. Cílovou skupinou pro tento soubor služeb jsou rodiny s dětmi. Trasa je koncipována pro cykloturistiku, ovšem při využití automobilové osobní dopravy má velký potenciál např. i pro seniorský cestovní ruch. V blízkém okolí všech navržených objektů jsou k dispozici vlakové spoje s možností přepravy kol, záleží tedy pouze na momentálních dispozicích účastníků, jakou formu přepravy a tedy náročnost programu zvolí. Ten je koncipován s větší zátěží na začátku trasy a kratšími cyklistickými výlety a odpočinkem na konci.

1. den:

Návštěva **Ekofarmy Výška v Milevsku** (bod A). Jedná se o ovčí farmu, zabývající se mimo jiné prodejem vlastních produktů (jehňata, ovčí kůže, vejce a seno). Po domluvě je možnost připravit grilované jehněčí maso. Farma nabízí nepřehledné množství aktivit – cyklostezky, in-line bruslení, tenis, jízda na koních (v nedalekém jezdeckém klubu),

možnost rybolovu - 2 rybníky v těsné blízkosti farmy, bazén, vybavení pro děti (houpačky, fotbalové branky, koš na basketbal) a večerní posezení s krbem a udírnou.

Ubytování (+ přespání) v plně vybaveném apartmánu (s vlastní kuchyní), kde jsou k dispozici 2 pokoje - 4 lůžka + rozkládací gauč a dětská postýlka, TV, video, rádio.

2. den:

Přesun na **Ekofarmu KOFA** do Bílska (45 km, bod B). Prohlídka farmy – chovu koní a koz, výroby kozích sýrů a mléka, farma kromě těchto vlastních produktů prodává i další biopotraviny. Možnost jízdy na koních, rybaření.

Přejezd do **Bavorova**: vlakový spoj do Volar (40 km, 1 h 12 min, bod C)

Ve **Volarech** ubytování na **Farmě Sitter**. Možnost prohlídky farmy, která se zaměřuje na chov masného skotu.

3. den:

Přesun z Volar do **Želnavy** (14 km) na **Biofarmu Slunečná**. V okolí obce se nacházejí další 2 ekofarmy (viz Tabulka 7), návštěva Biofarmy Slunečná ovšem nabízí širší spektrum služeb - kromě ubytování v apartmánech s vysokým standardem vybavení (včetně wellness) je na farmě možné nahlédnout i k výrobním postupům místních mléčných výrobků, které jsou společně s vlastní zeleninou a masnými *výrobky zahrnuté v ceně pobytu*. Tyto produkty byly zařazeny do programu „Šumava - originální produkt“. Biofarma nabízí příležitost k množství aktivit ve všech ročních obdobích (pěší i cykloturistika, vodní i lyžařské sporty, kulturu nebo rybaření).

Přespání v nově zrekonstruovaných objektech - penzion s nadstandartně vybavenými apartmány.

4. den:

Přesun na ekofarmu v **Horní Plané** (8 km, bod D) - Pension **U Kukačků** se nachází v Pihlově u Horní Plané v jednom z nejvyhledávanějších koutů Jižních Čech, v turistické oblasti Lipenského jezera. Na své si zde přijdou milovníci vodních sportů, plavání, rybaření, ale i jízdy na haflingských koních. Podle momentální nálady a dispozic je

možné využít síť cyklistických stezek v okolí Lipenské přehrady, nebo strávit den odpočinkem, v okolí ekofarmy.

Přnocování v penzionu s 2-4 lůžkovými pokoji s vlastním sociálním zařízením/sprcha a WC/, TV a terasou s výhledem na jezero.

5. den:

Návštěva **ekofarmy ve Vyšším Brodě** (37 km, bod E) - prohlídka farmy, projížďka na koních, rybolov a následné grilování na zahradě, večer posezení s hudbou. Farma dále pro zpříjemnění pobytu nabízí zprostředkování lymfatických masáží, detoxikačních kúr, superuhličité koupele a infrasaunu.

Přnocování v penzionu s dvou- nebo třílůžkovými apartmány.

6. den:

Možnost výletů do 3 km vzdáleného Cisterciáckého kláštera ve Vyšším Brodě, s poštovním muzeem. Dále 10 km vzdálený hrad Rožmberk. V rámci cykloturistiky lze využít trasu podél Schwarzenberského kanálu, stezku po stopách Adalberta Stiftera, hraniční stezku nebo cyklostezky a další aktivity u 9 km vzdálené Lipenské vodní nádrže.

5 Závěr

Ekologické zemědělství v České republice je soustředěno především do horských a podhorských oblastí, které jsou vystaveny nepříznivým přírodním podmínkám, jako je charakter reliéfu, zhoršená kvalita půdy a klimatických podmínek atd. Tímto způsobené omezení škály zemědělských aktivit a současně větší vzdálenost od spotřebitelských center je příčinou nevyužití komparativních výhod regionu a nerealizací jeho celého produkčního potenciálu.

Horské a podhorské oblasti Jihočeského kraje pokrývají z 99 % trvalé travní porosty a ekologické zemědělství tak naplňuje svou mimoprodukční funkci údržby krajiny. Většinu těchto ploch tvoří pastviny, čímž je vymezeno i zaměření ekofarmářů na chov skotu, ovcí a koz. Převážná produkce je tedy tvořena biomasem, masnými a mléčnými výrobky (z kravského, kozího i ovčího mléka). Tato produkce si ovšem hledá složitě cestu ke spotřebitelům. Překážkami jsou zejména absence komplexního systému, který by zajišťoval jak zpracování, tak distribuci masa na spotřebitelský trh. Spotřebitelská poptávka po těchto produktech přitom existuje a z realizovaných průzkumů se jeví jako neuspokojená. Dalšími poptávanými komoditami jsou bioovoce a biozelenina. Jejich produkce je zajišťována na orné půdě a půdě pro pěstování trvalých kultur, jejíž rozloha v rámci ekologického zemědělství v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje činila souhrnně 302,59 ha (tedy necelá 2 % zemědělské půdy v režimu ekologického zemědělství). Většina ploch, které zaujímaly právě orná půda (83 %) a trvalé kultury (80 %) byly v předmětném roce 2008 registrovány v přechodném období. V následujících letech tedy tyto struktury zaznamenávají výrazný nárůst ploch i produkce. Na orné půdě dále byly pěstovány okopaniny (91,73 t) a obiloviny (1412,59 t). Výzkumy (Krýžová, Medek) ukázaly, že se ovšem jedná převážně o krmné obiloviny. Malá nabídka potravinářských obilovin v bio kvalitě byla způsobena také tím, že tato komodita byla pěstována z většiny v přechodném období (85 %), neměla tedy zatím potřebnou certifikaci. Jednalo se především o tritikále, ječmen a špaldu, v režimu ekologického zemědělství potom i oves. Převážná většina obilovin byla

vykupována zemědělskými podniky. Zbývající část distribuce byla kromě obchodních řetězců realizována také v obchodech se zdravou výživou. Poptávka po této komoditě stále rostla a byla zvyšována zájmem o biopečivo.

Segment ekoagroturistiky byl analyzován jako rychle se rozvíjející, s možností dalšího rozvoje i v budoucnu. Paradoxně tomu přispívá i hospodářská krize, díky které se zákazníci více soustřeďují na tuzemské dovolené a také přestávají využívat služeb cestovních kanceláří. To nahrává právě ekofarmářům, kteří by se měli zaměřit na co nejnázší zpřístupnění nabídky svých služeb. Tedy prostřednictvím internetu, který naprostá většina potenciálních zákazníků využívá k vyhledávání informací a následnému primárnímu kontaktu s provozovatelem služby. Jak ukázal výzkum, právě tato oblast je zatím nedostatečně řešena. Kromě zlepšení internetové prezentace ekofarek byl navržen koncept nabídky služeb cestovního ruchu, který v sobě spojuje argumenty pro rozvoj ekoagroturistiky – umožňuje poznat region, život a procesy na ekofarmách i ochutnat místní produkci. I mimo rámec tohoto navrženého produktu má ovšem cestovní ruch v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje velmi slibný potenciál rozvoje. Představuje podnikatelskou příležitost pro ekozemědělce, kteří hospodaří v těchto znevýhodněných lokalitách. Trh cestovního ruchu jim nabízí množství aktivit, díky kterým mohou zvyšovat svůj zisk, ať už se jedná o stravovací služby, prohlídky farek nebo různé zábavní a incentívni akce. Výzkum ukázal, že ekofarmáři si tyto možnosti uvědomují, začínají jich využívat, ovšem samotný počet ekofarek (31), účastnících se ekoagroturistiky vypovídá, že současný stav není příliš uspokojivý.

Ekologické zemědělství v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje má své místo nejen v kontextu mimoprodukčních funkcí, ale skýtá i velký produkční potenciál, který by měl být, například v rámci navržených řešení, lépe využíván a později případně i stimulován k růstu. Živočišná a rostlinná produkce místních ekofarek má prostor pro uplatnění díky nenasyčenému trhu s biopotravinami a stále se zvyšující poptávce po těchto komoditách.

6 Summary

This diploma thesis is focused on analysis of the potential in production and distribution of chosen biocommodity in the less favoured areas of South Bohemian region. As the alternate aim was determined ecological rural tourism and its perspective as one of the possible ways of developing less favoured areas.

The work analyses the data about 142 organic farms from objective marginal areas. The outputs were divided and processed in pragmatic units. The part which attends to the general characteristics in less favoured areas of South Bohemia has shown that organic agriculture extends on 35 762,23 hectares (both certified and in the transition period) which was 78 % of whole agriculture farmland in the region. The biggest number of farmers in this region was in Český Krumlov (65). As for farm animals, the most represented group were bovine and ovine animals, which is one of the characteristics of marginal areas. Crop production was mainly created by cereals and fodder crops, fruit and vegetable was grown in majority. This research has shown sufficient supply capacities of some production (eg. cereals and dairy products). But on the other hand there is group of other biocommodities (vegetables and meat) which meets unsatisfied enquiry.

The research of services offered by organic farms helped to fulfill the aim of analyzing ecological rural tourism. There were some projects to participate suggested, such as the thematic round trip adjusted on the basis of information found on the farm's internet web sites. These were also defined as one of the weak points of whole promotion of organic farming.

This work highlights the distinctions of organic agriculture and its principles and besides tries to disprove all those numerous prejudices connected with this branch and especially bioproducts. However, the increase of organic farming worldwide has detected its potential of developing for the future.

7 Seznam použité literatury

BAKOŠOVÁ, T. *Možnosti rozvoje venkovské turistiky v obci Krivaň*: Filozofická fakulta Univerzity Pardubice. 2009. 44 s. Bakalářská práce.

BARTOŠOVSKÁ, L. *Analýza trhu biopotravin z pohledu konečného spotřebitele*. České Budějovice: Ekonomická fakulta Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích, 2008. 61 s. Bakalářská práce.

KOUŘILOVÁ, J. *Multifunkční ekologické a konvenční zemědělství se zřetelem na podhorské a horské oblasti*. České Budějovice: Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2007. ISBN 978-80-7394-012-6.

KRÝZOVÁ, M. *Výrobní a distribuční potenciál vybraných biokomodit*. Ekonomická fakulta Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích. 2009. Diplomová práce.

KŘIŠŤANOVÁ, P. *Alternativní formy cestovního ruchu a jejich využití na příkladu území chráněné krajinné oblasti*: Ekonomicko-správní fakulta Univerzity Pardubice. 2008. 92 s. Bakalářská práce.

MEDEK, J. *Analýza prodeje biopotravin v rámci OŘ – regionální aspekty*. České Budějovice: Ekonomická fakulta Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích, 2009. 105 s. Diplomová práce.

MORAVEC, I. a kol. *Venkovská turistika. teoretická východiska a možnosti*. České Budějovice: Centrum pro komunitní práci, 2006. 93 s. ISBN 80-86902-31-5.

MOUDRÝ, J. a kol. *České biopotraviny*. Praha: Nadace pro organické zemědělství FOA, Mze ČR, 1994. 197 s.

MOUDRÝ, J. a kol. *Ekologické zemědělství*. České Budějovice: Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2007. 219 s. ISBN 978-80-7394-046-1.

MOUDRÝ, J. a kol. *Kontrola, certifikace a poradenství bioprodukce*. České Budějovice: Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2007. 50 s. ISBN 978-80-7394-027-0

MOUDRÝ, J. a kol. *Základní principy ekologického zemědělství*. České Budějovice: Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2007. 39 s. ISBN 978-80-7394-041-6.

NAVRÁTIL, J., MARTINÁT, S. *Studium dynamiky zemědělských aktivit v horských a podhorských oblastech – geografický přístup*. České Budějovice: Archiv autorů, 2009. Rukopis.

PAVLASOVÁ, H. *Analýza trhu biopotravin z pohledu konečného spotřebitele*. České Budějovice: Ekonomická fakulta Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích, 2008. 73 s. Bakalářská práce.

PETROUŠKOVÁ, R. *Analýza regionálního prodeje biopotravin v rámci specializovaných prodejen*. České Budějovice: Ekonomická fakulta Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích, 2009. 93s. Diplomová práce.

SVOBODOVÁ, J. *Analýza vybrané formy prodeje biopotravin – velkoobchod*. České Budějovice: Ekonomická fakulta Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích, 2008. 61 s. Diplomová práce

ŠARAPATKA, B., URBAN, J. a kol. *Ekologické zemědělství. Učebnice pro školy i praxi II. díl*. Šumperk: PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, 2005. 334 s. ISBN 80-903583-0-6.

ŠARAPATKA, B., URBAN, J. a kol. *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, 2006. 502 s. ISBN 978-80-903583-0-0.

ŠTOLBOVÁ, M. *Méně příznivé oblasti pro zemědělství v ČR a EU*. Praha. Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky Praha, 2006. 62 s. ISBN 80-86671-35-6.

ŠTOLBOVÁ, M. a kol. *Problematika méně příznivých oblastí*. Praha: Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky Praha, 2007. 129 s. ISBN 978-80-86671-47-5.

URBAN, J., ŠARAPATKA, B. a kol. *Ekologické zemědělství. Učebnice pro školy i praxi I. díl*. Praha: MŽP Praha, 2003. 280 s. ISBN 80-7212-274-6.

VANĚČEK, D. *Agroturistika*. Zemědělská fakulta Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích. 1997. 164 s. ISBN 80-7040-222-9.

Elektronické zdroje

Akční plán České republiky pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010 [online]. Praha: Mze ČR, 2004. 16 s. [cit. 17. prosince 2009]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.agronavigator.cz/ekozem/attachments/AP.pdf>>.

Biobedýnky [online]. 2008 [cit. 6. března 2011]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.bio-bedyanky.cz/>>.

Biofarma Slunečná/ Ubytování a služby [online]. 2010 [cit. 6. dubna 2011]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.biofarma-slunecna.cz/1_bio_11_ubyt.html>.

Databanka výzkumu ekologického zemědělství [online]. 2006 [cit. 28. února 2010]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.agrovzdelavani.cz/default.asp?ch=207&typ=1&val=44668&ids=0&cmo=12&cye=2009>>.

Ekofarma KOFA [online]. 2010 [cit. 6. března 2011]. Dostupné na World Wide Web: <<http://kofa.ecn.cz/>>.

Ekologické plochy vzrostly od roku 2005 o 21 % [online]. 2010 [cit. 28. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.agronavigator.cz/ekozem/default.asp?ch=24&typ=1&val=99306&ids=973>>.

Ekologické zemědělství, rekapitulace a výhledy [online]. České Budějovice: Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity, 1996. 5 s. [cit. 18. prosince 2009]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.agris.cz/etc/textforwarder.php?iType=2&iId=141764&PHPSESSID=3e>>.

Ekologické zemědělství v České republice. Ročenka 2006 [online]. Praha: Mze ČR, 2006. 24 s. [cit. 16. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.organic-europe.net/country_reports/czech_republic/bioinstitut-probio-2006-yearbook2006.pdf> ISBN 80-7084-554-6.

Ekologické zemědělství v České republice. Ročenka 2007 [online]. Praha: Mze ČR, 2007. 24 s. [cit. 16. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <http://eagri.cz/public/eagri/file/18315/Rocenka_EZ_2006_ceska_verze_english_version.pdf str.2-3> ISBN 978-80-7084-658-2.

Ekologické zemědělství v České republice. Ročenka 2008 [online]. Praha: Mze ČR, 2008. 32 s. [cit. 16. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <http://eagri.cz/public/eagri/file/18309/Rocenka_EZ_2008_ceska_verze.pdf> ISBN 978-80-7084-736-7.

Ekologické zemědělství v Evropě- statistika [online]. 2004 [cit. 28. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.agronavigator.cz/ekozem/default.asp?ch=24&typ=1&val=38019&ids=973>>.

European centre for ecology and tourism [online]. 2010 [cit. 28. března 2001]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.eceat.org/>>.

Farma Výška/ Ubytování [online]. 2010 [cit. 6. března 2011]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.farma-vyska.cz/index.htm>>.

Google mapy. [online]. 2011 [cit. 13. dubna 2011]. Dostupné na World Wide Web: <<http://maps.google.cz/maps?hl=cs&tab=wl>>.

Key results from 2011 edition [online]. 2011 [cit. 6. dubna 2011]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.organic-world.net/1209.html>>.

Loga používaná v ekologickém zemědělství v ČR [online]. 2008 [cit. 23. března 2009]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.biokont.cz/images/loga_biokont_2009.doc>.

Logo a označování [online]. 2008 [cit. 26. února 2010]. Dostupné na World Wide Web: <http://ec.europa.eu/agriculture/organic/consumer-confidence/logo-labelling_cs>.

Na světě je 35 milionů hektarů v režimu EZ [online]. 2004 [cit. 21. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.agronavigator.cz/ekozem/default.asp?ids=973&ch=24&typ=1&val=98411>>

Nářízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91, [online]. 2008 [cit. 17. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.mze.cz/attachments/z242+NR834+NK889-PC.pdf>>.

Nová legislativa - stručný přehled [online]. 2009 [cit. 28. února 2010]. Dostupné na World Wide Web: <http://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/legislation_cs>.

Nové biologo EU zveřejněno [online]. 2008 [cit. 26. února 2009]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.bio-info.cz/zpravy/prave-se-stalo-nove-biologo-eu-zverejmeno>>.

Nové nařízení EU o biopotravinách a ekologickém zemědělství [online]. Olomouc: Bioinstitut, 2009. 74 s. [cit. 28. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.bioinstitut.cz/documents/nove_narizeni_dossier_web.pdf>.

O společnosti [online]. 2009 [cit. 17. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.biokont.cz/images/o_spolenosti_20100310.pdf>.

O ústavu [online]. 2010 [cit. 6. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.ukzuz.cz/Articles/7961-2-O+ustavu.aspx>>.

Počet ekologických zemědělců již dosahuje čísla 3000 [online]. 2010 [cit. 14. dubna 2010]. Dostupné na World Wide Web: <<http://eagri.cz/public/eagri/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/aktuality/pocet-ekologickych-zemedelcu-jiz.html>>.

Projekt Bioškoly [online]. 2010 [cit. 6. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.countrylife.cz/bioskoly/>>.

PRV ČR na období 2007-2013 [online]. Praha: Mze ČR, 2010. 217 s. [cit. 17. prosince 2009]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.strukturalnifondy.info/data/PRV__leden2010.pdf>.

Seznam ekofarek nabízejících agroturistiku [online]. 2011 [cit. 3. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <<http://eagri.cz/public/eagri/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/aktuality/pocet-ekologickych-zemedelcu-jiz.html>>.

Souhrn zásad ekologického zemědělství [online]. 2006 [cit. 17. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <smtp.pro-bio.cz/probio/...nsf/0/.../Příloha1%20Souhrn%20zásad%20EZ.doc>.

Společnost ABCERT [online]. 2006 [cit. 17. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.abcert.cz/index.php?id=1>>.

Stav ekologického zemědělství v 25 členských státech EU [online]. 2004 [cit. 16. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.agronavigator.cz/ekozem/default.asp?ids=253&ch=24&typ=1&val=28845>>.

ŠTOLBOVÁ, M., KUČERA, J., HLAVSA T. A KOL. *Metodika stanovení méně příznivých oblastí* [online]. Praha: ÚZEI, 2009. 15 s. [cit. 7. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <<http://devel.uzei.cz/left-menu/publikacni-cinnost/ostatni-publikace/Metodika-LFA.pdf>>.

Vláda schválila novelu zákona o ekologickém zemědělství [online]. 2010 [cit. 17. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.ekolist.cz/zprava.shtml?x=2214858&all_ids=1>.

U Kukačků/ Pension [online]. 2011 [cit. 6. dubna 2011]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.ukuckaku-lipno.cz/pension.html>>.

Výroční zpráva KEZ o.p.s. [online]. Chrudim: KEZ o.p.s. 2008. 18 s. [cit. 10. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.kez.cz/sites/default/files/dokumenty/vyrocní_zprava_2008_web.pdf>.

Vývoj ekologického zemědělství a jeho produktů doma i ve světě [online]. 2004 [cit. 26. února 2010]. Dostupné na World Wide Web: <http://smtp.pro-bio.cz/probio/info.nsf/_/9EC0AC1C0E9EF268C1256F0E003248CA>.

Vývojové trendy ekologického zemědělství [online]. Praha: ÚZPI, 2006. 63 s. [cit. 16. března 2010]. Dostupné na World Wide Web: <www.agronavigator.cz/UserFiles/File/.../Ekologick%20zemdlstv1.pdf>.

Zákon č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství [online]. 2004 [cit. 17. března 2010]. Dostupné na World Wide Web:
<<http://www.agronavigator.cz/ekozem/default.asp?ids=265&ch=26&typ=1&val=16773>>.

Základní statistické trendy ekologického zemědělství k 31.12.2009 [online]. 2010 [cit. 4. března 2011]. Dostupné na World Wide Web:
< http://eagri.cz/public/web/file/48172/statistika_zakladni_31_12_2009.pdf>.

Základní statistické trendy ekologického zemědělství k 31.12.2010 [online]. 2010 [cit. 4. března 2011]. Dostupné na World Wide Web:
< http://eagri.cz/public/web/file/48172/statistika_zakladni_31_12_2010.pdf>.

Zákon č. 242/2000 Sb. ze dne 29. června 2000 o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů [online]. 1996-2009 [cit. 17. března 2010]. Dostupné na World Wide Web:
<<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb00242&cd=76&typ=r>>.

Značení biopotravin v České republice [online]. 2011 [cit. 6. dubna 2011]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.biospotrebitel.cz/biospotrebitel/ms_files/14PTPDET80335.pdf>.

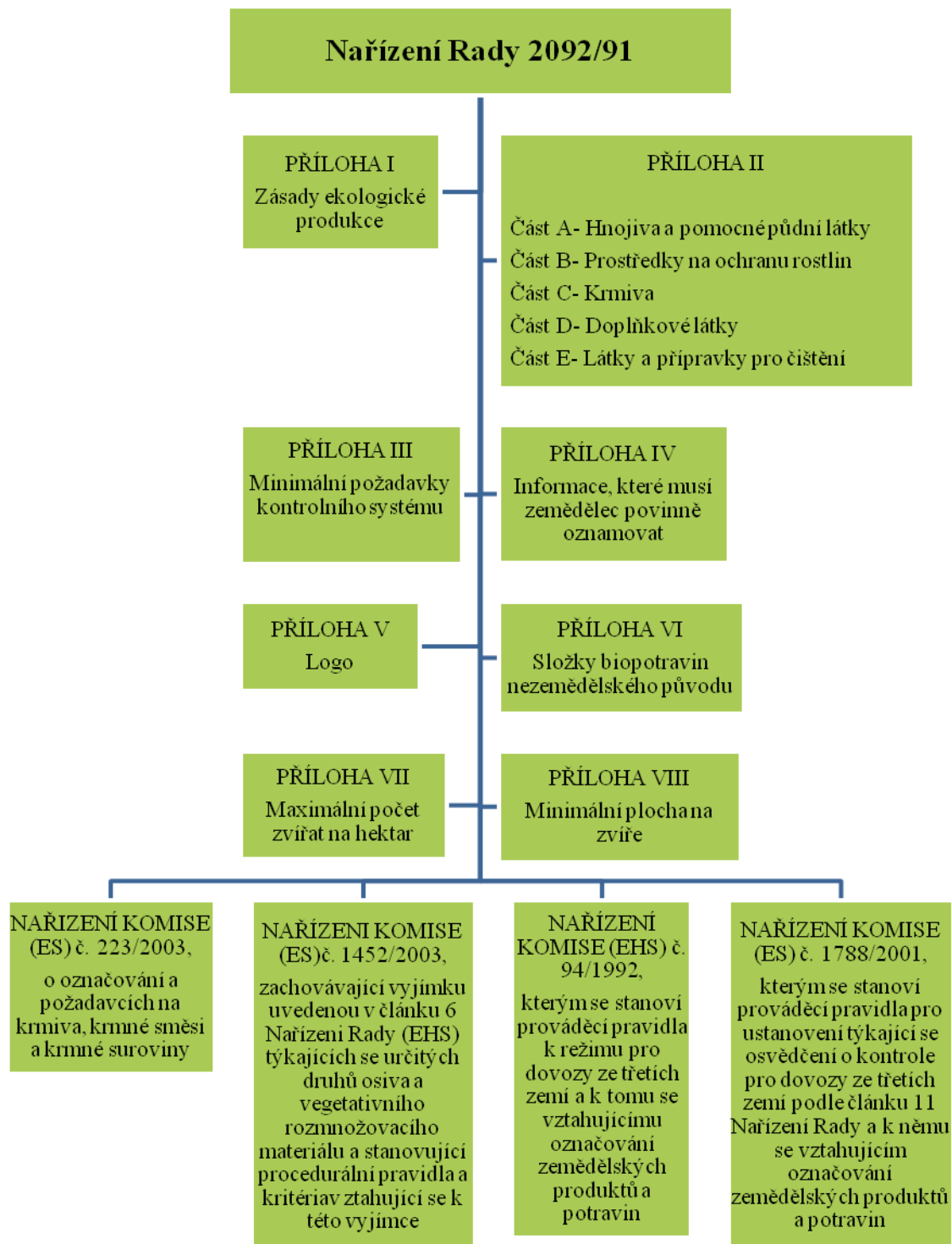
8 Seznam příloh

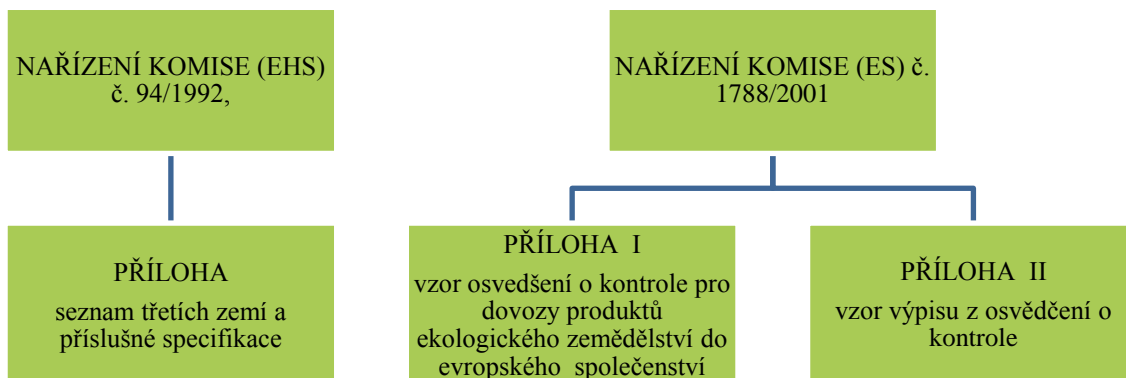
Příloha 1

Příloha 2

Příloha 3 - Seznam tabulek, grafů a obrázků

Příloha 1: Grafické znázornění struktury nařízení Rady k ekologickému zemědělství

Důležitou součástí předpisů je též seznam látek, jež mohou být v EZ používány, tzv. „pozitivní seznamy“.

Zdroj: Urban, Šarapatka. II.díl, 2005

Příloha 2: Podpora LFA- sazby a podmínky

Sazby plateb pro jednotlivé typy LFA

diferenciační procento	horské oblasti	ostatní oblasti	oblasti se specifickými omezeními
105 %	157 EUR/ha	117 EUR/ha	-
100 %	-	-	114 EUR/ha
90 %	134 EUR/ha	-	-
85%	-	94 EUR/ha	91 EUR/ha

Zdroj: Mze, internetový portál, 2010

Diferenciace sazeb dle oblastí

V horských oblastech budou sazby diferencovány následujícím způsobem:

- obec, příp. k.ú. s průměrnou nadmořskou výškou celého území větší nebo rovnou 600 m n.m. nebo s průměrnou nadmořskou výškou celého území větší nebo rovno 500 a menší než 600 m n.m. a zároveň svažitostí nad 15 % na ploše větší než 50 % výměry celkové půdy v obci nebo k.ú. – 105 % průměrné sazby pro horskou oblast (**typ HA**)
- obce, příp. k.ú. v horské oblasti nesplňující kritéria uvedená pro typ HA – 90 % průměrné sazby pro horskou oblast (**typ HB**)

V ostatních méně příznivých oblastech budou sazby diferencovány následujícím způsobem:

- obce, příp. k.ú. s výnosností půdy nižší než 34 bodů - 105 % průměrné sazby pro ostatní méně příznivou oblast (**typ OA**)
- obce s výnosností půdy vyšší nebo rovnou 34 bodů - 85 % průměrné sazby pro ostatní méně příznivou oblast (**typ OB**)

V oblastech se specifickými omezeními budou sazby diferencovány následujícím způsobem:

- obce a katastrální území s výnosností půdy nižší než 34 bodů nebo katastrální území s výnosností půdy vyšší nebo rovnou 34 bodů a nižší než 38 bodů a zároveň sklonitostí nad 7o na ploše větší než 50 % výměry zemědělské půdy– 100 % průměrné sazby pro oblasti se specifickými omezeními (**typ S**)
- obce, které vlivem aktualizace vstupních dat již nesplňují kritéria pro vymezení LFA 85 % průměrné sazby pro oblasti se specifickými omezeními (**typ S_x**)
- V příloze č.5 je uvedeno odůvodnění plateb na jednotlivé typy LFA.

Žadatel o podporu musí splňovat následující podmínky:

- Musí hospodařit nejméně na 1 ha zemědělské půdy s kulturou travní porost v méně příznivých oblastech (LFA).
- Musí vstoupit do opatření minimálně s 1 ha zemědělské půdy s kulturou travní porost.
- Musí se zavázat, že bude provozovat zemědělskou činnost nejméně po dobu 5 kalendářních let následujících po roce, za který mu bude poprvé poskytnuta platba, a to nejméně v rozsahu minimální výměry v LFA pro vstup do opatření.
- V oblastech S_x může o poskytnutí platby požádat pouze ten žadatel, kterému byl poskytnut vyrovnávací příspěvek v programovém období 2004 - 2006.
- Žadatel musí v příslušném kalendářním roce po stanovené období užívat zemědělskou půdu, na kterou žádá poskytnutí podpory.

- Žadatel je povinen zajistit, aby kultury travních porostů byly spásány nebo minimálně dvakrát ročně posečeny (v odůvodnitelných případech jedenkrát ročně) ve stanoveném termínu. Posečená hmota bude z pozemku odklizená.
- Žadatel musí dodržovat intenzitu chovu býložravců v intervalu 0,2 DJ/ha travního porostu až 1,5 DJ/ha evidované zemědělské půdy obhospodařované žadatelem, nejde-li o hospodaření v ochranných pásmech 1. stupně stanovených k ochraně vydatnosti nebo zdravotní nezávadnosti vodních zdrojů povrchových nebo podzemních vod určených pro zásobování pitnou vodou. Přepočítávací koeficienty hospodářských zvířat na DJ – viz. příloha č. 1.
- Žadatel musí splňovat v celém hospodářství požadavky podle článků 5 a 6 a příloh II a III nařízení Rady (ES) č. 73/2009 (Cross-compliance).

Kategorie příjemců podpory

Příjemcem podpory je fyzická nebo právnická osoba, která provozuje zemědělskou činnost vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost, obhospodařuje evidovanou zemědělskou půdu, splňuje kritéria pro vstup do opatření a plní podmínky pro poskytnutí podpory.

Forma a výše podpory

Dotace má formu platby poskytované jako sazba v Kč na hektar oprávněné plochy – půdního bloku evidovaného v LPIS s kulturou travní porost v LFA.

(Program rozvoje venkova ČR na období 2007-2013, 2010)

Příloha 3: Seznam tabulek, grafů a obrázků

Tabulka 1: Srovnání základních statistických ukazatelů EZ.....	14
Tabulka 2: Vývoj výměry zemědělské půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství ČR.....	16
Tabulka 3: Dotace v ekologickém zemědělství.....	17
Tabulka 4: Srovnání základních statistických ukazatelů EZ.....	19
Tabulka 5: Podíl jednotlivých kultur na celkové výměře EZ (%).....	20
Tabulka 6: Zemědělská půda v EZ podle režimu hospodaření (ha).....	55
Tabulka 7: Struktura vybrané produkce na orné půdě.....	65
Tabulka 8: Struktura chovu certifikovaných hospodářských zvířat (ks).....	91
Tabulka 9: Certifikovaná hospodářská zvířata určená na porážku.....	92
Tabulka 10: Ekoagroturistika na ekofarmách v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje.....	100
Graf 1: Struktura zemědělské půdy v EZ k 31.12.2009.....	15
Graf 2: Zemědělská půda v ekologickém zemědělství (Jihočeský kraj).....	48
Graf 3: Zemědělská půda v EZ podle režimu hospodaření.....	55
Graf 4: Struktura plodin na orné půdě v ekologickém zemědělství (Jihočeský kraj).....	56
Graf 5: Zastoupení ekologických zemědělců podle okresů (%).....	57
Graf 6: Podíl horských a podhorských oblastí na zemědělské půdě v EZ.....	58
Graf 7: Struktura zemědělské půdy podle režimu hospodaření (ha).....	59
Graf 8: Struktura zemědělské půdy v režimu ekologického zemědělství (ha).....	60
Graf 9: Struktura zemědělské půdy v přechodném období (ha).....	60
Graf 10: Orná půda v EZ a PO (%).....	61, 74
Graf 11: Trvalé kultury v EZ a PO (%).....	62
Graf 12: Trvalé travní porosty v EZ a PO (%).....	62
Graf 13: Struktura zemědělské půdy v EZ a PO celkem.....	63
Graf 14: Struktura plodin na orné půdě celkem (%).....	64
Graf 15: Zemědělská půda podle režimu hospodaření.....	74
Graf 16: Struktura plodin na orné půdě v ekologickém zemědělství (%).....	68

Graf 17: Struktura plodin na orné půdě v přechodném období (%).....	76
Graf 18: Obiloviny dle režimu hospodaření (%).....	77
Graf 19: Struktura obilovin (certifikovaná produkce) (%).....	78
Graf 20: Struktura obilovin (přechodné období) (%).....	79
Graf 21: Struktura luskovin (%).....	80
Graf 22: Luskoviny dle režimu hospodaření (%).....	81
Graf 23: Luskoviny na zrno dle režimu hospodaření (%).....	82
Graf 24: Zelené luskoviny dle režimu hospodaření (%).....	83
Graf 25: Brambory dle režimu hospodaření (%).....	84
Graf 26: Zelenina dle režimu hospodaření (%).....	85
Graf 27: Struktura zeleniny v EZ (certifikovaná produkce) (%).....	86
Graf 28: Struktura zeleniny v PO (certifikovaná produkce) (%).....	87
Graf 29: Struktura trvalých kultur v EZ (certifikovaná produkce) (%).....	88
Graf 30: Struktura trvalých kultur v PO (certifikovaná produkce) (%).....	88
Graf 31: Struktura TTP celkem v EZ a PO (%).....	89
Graf 32: Stav certifikovaných hospodářských zvířat (ks).....	90
Graf 33: Struktura stáda skotu chovaného v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje (%).....	106
Obrázek 1: Grafický znak užívaný v ČR pro označování biopotravin.....	41
Obrázek 2: Původní grafický znak pro označování biopotravin v EU	42
Obrázek 3: Nové logo, označující biopotravinu EU.....	42
Obrázek 4: Logo ECEAT.TRAVEL.....	50
Obrázek 5: Tour de bio – navržená trasa.....	115